

# Jaarverslag 2008

---

**ING**

BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

De missie van BNG is vertaald in de volgende strategische doelstellingen: het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semi-publieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders. Voorwaardenscheppend hiervoor zijn het handhaven van de excellente kredietwaardigheid, het behoud van een scherpe inkooppositie en een zo effectief en efficiënt mogelijke bedrijfsvoering.

Aandeelhouders van de bank zijn allen overheden. Klanten van BNG zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).

De bank, opgericht in 1914, is een structuurvennootschap. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. BNG is gevestigd in Den Haag en heeft geen nevenvestigingen.

BNG is na de staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door BNG uitgegeven schuld papier heeft een credit rating AAA van Standard & Poor's, Aaa van Moody's en AAA van Fitch. Daarnaast is aan de bank door Moody's de hoogste Financial Strength Rating (A) toegekend en door Fitch de hoogste Individual Rating (A).

|   |     |
|---|-----|
| <b>Organisatie</b>                                      | 5   |
| <b>Verslag van de Raad van Commissarissen</b>           | 9   |
| <b>Verslag van de Raad van Bestuur</b>                  | 15  |
| <b>Ontwikkelingen</b>                                   | 17  |
| De financiële crisis                                    | 17  |
| Klantontwikkelingen                                     | 18  |
| BNG en de effecten van de crisis                        | 20  |
| Strategie   | 21  |
| <b>Producten en diensten</b>                            | 22  |
| Kredietverlening  | 22  |
| Gebiedsontwikkeling                                     | 22  |
| Advisering  | 22  |
| Beleggingen   | 23  |
| Betalingsverkeer  | 23  |
| <b>Funding</b>  | 24  |
| <b>Financiële gang van zaken</b>                        | 25  |
| Het resultaat   | 25  |
| De balans   | 25  |
| Voorgestelde winstverdeling                             | 26  |
| <b>Personeel en organisatie</b>                         | 27  |
| Medewerkers   | 27  |
| Ondernemingsraad  | 27  |
| <b>Maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering</b>     | 28  |
| <b>Corporate governance</b>                             | 29  |
| <b>Vooruitzichten voor 2009</b>                         | 31  |
| <b>Jaarrekening</b>                                     | 33  |
| Geconsolideerde balans per 31 december 2008             | 34  |
| Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2008           | 35  |
| Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2008                  | 36  |
| Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen 2008     | 37  |
| Grondslagen geconsolideerde jaarrekening                | 38  |
| Toelichting geconsolideerde jaarrekening                | 45  |
| Vennootschappelijke balans per 31 december 2008         | 84  |
| Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening 2008       | 85  |
| Vennootschappelijk kasstroomoverzicht 2008              | 86  |
| Vennootschappelijk mutatieoverzicht eigen vermogen 2008 | 87  |
| Toelichting vennootschappelijke jaarrekening            | 88  |
| <b>Overige gegevens</b>                                 | 101 |
| Accountantsverklaring                                   | 102 |
| Statutaire bepalingen inzake winstverdeling             | 103 |
| Voorstel tot winstverdeling                             | 103 |
| Statutaire bepalingen inzake doelstelling               | 104 |
| <b>Bijlagen</b>   | 105 |
| A BNG dochtermaatschappijen                             | 106 |
| B Enige jaarcijfers van BNG vanaf 1915                  | 108 |
| C Aandeelhouders van BNG op 31 december 2008            | 110 |

# Organisatie

---



# Verslag van de Raad van Commissarissen

Drs. H.H. Apotheker

hoofdfunctie: burgemeester van de gemeente Steenwijkerland

Benoemd 16 mei 2002, herbenoemd 17 mei 2006, herbenoembaar in 2010.

De heer Apotheker is president-commissaris van N.V. Rendo en lid van de Raad van Toezicht van het Waarborgfonds Eigen Woningen. Daarnaast bekleedt de heer Apotheker een commissariaat en een nevenfunctie.

Mevr. S.M. Dekker

oud-minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Benoemd 24 mei 2007, herbenoembaar in 2011.

Mevrouw Dekker is lid van de Raad van Commissarissen van DHV en van Kristal N.V. en voorzitter van de Raad van Toezicht van het Diabetesfonds en van de Stichting Antilliaanse Medefinancierings Organisatie. Daarnaast bekleedt mevrouw Dekker drie nevenfuncties.

Dr. W.M. van den Goorbergh

oud-vicevoorzitter Raad van Bestuur Rabobank Nederland

Benoemd 15 mei 2003, herbenoemd 24 mei 2007, herbenoembaar in 2011.

De heer Van den Goorbergh is voorzitter van de Raad van Commissarissen van DELA en van De Welten Groep Holding B.V. en lid van de Raad van Commissarissen van OPG Groep N.V. en van NIBC Bank N.V. Voorts is hij vicevoorzitter van het bestuur van de Stichting Katholieke Universiteit Nijmegen. Daarnaast bekleedt de heer Van den Goorbergh een commissariaat en dertien nevenfuncties.

Mr. R.J.J.M. Pans

hoofdfunctie: voorzitter van de directieraad van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Benoemd 15 mei 2003, herbenoemd 24 mei 2007, herbenoembaar in 2011.

De heer Pans is voorzitter van de Raad van Toezicht Zorggroep Almere. Daarnaast bekleedt de heer Pans vier nevenfuncties.

Mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

hoofdfunctie: burgemeester van de gemeente 's-Hertogenbosch

Benoemd 18 mei 2000, herbenoemd 12 mei 2004, tweede maal herbenoemd 28 april 2008, aftredend in 2012.

Uit hoofde van zijn hoofdfunctie is de heer Rombouts korpsbeheerder bij de politie Brabant-Noord en voorzitter van de Veiligheidsregio Brabant-Noordoost.

Daarnaast bekleedt de heer Rombouts negen nevenfuncties.

Ir. W.K. Wiechers

oud-voorzitter Raad van Bestuur Essent N.V.

Benoemd 2 mei 1997, herbenoemd 17 mei 2001, tweede maal herbenoemd 18 mei 2005, aftredend in 2009.

De heer Wiechers is voorzitter van de Raad van Commissarissen van de Koninklijke BAM Groep N.V.

Voorts is hij lid van de Algemene Energieraad.

Daarnaast bekleedt de heer Wiechers een commissariaat en een nevenfunctie.

## Gegevens van leden van de Raad van Bestuur<sup>16</sup>

Dr. ir. C. van Eykelenburg

Benoemd tot lid 1 januari 2005, benoemd tot voorzitter 15 oktober 2008.

De heer Van Eykelenburg is lid van de Raad van Toezicht van Codarts. Daarnaast bekleedt de heer Van Eykelenburg een commissariaat en drie nevenfuncties.

Prof. dr. J.J.A. Leenaars

Benoemd 15 oktober 2002.

De heer Leenaars is lid van de Raad van Commissarissen van N.V. Trustinstelling Hoevelaken en lid van de Raad van Toezicht Stichting Waarborgfonds HBO. Daarnaast bekleedt de heer Leenaars twee commissariaten en twee nevenfuncties.

Drs. J.C. Reichardt

Benoemd 15 oktober 2008.

Naast zijn hoofdfunctie bekleedt de heer Reichardt een commissariaat.

## Jaarrekening en dividendvoorstel

Het jaarverslag van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, dat hierbij aangeboden wordt, bevat onder meer de jaarrekening en het verslag over het jaar 2008, opgemaakt door de Raad van Bestuur. De jaarrekening 2008 is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring door Ernst & Young Accountants LLP. Wij stellen de aandeelhouders voor de jaarrekening vast te stellen en de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen kwijting te verlenen voor het blijken de jaarrekening en het jaarverslag door de Raad van Bestuur gevoerde bestuur en voor het door onze Raad gehouden toezicht. Bij vaststelling van de jaarrekening en de daarin opgenomen winstverdeling, zal over het boekjaar 2008 een dividend van EUR 1,42 per aandeel van EUR 2,50 worden uitgekeerd (2007: EUR 1,75).

## Profiel

Begin 2003 is een nieuw profiel van de Raad van Commissarissen opgesteld. Dit profiel is besproken met de Ondernemingsraad en voorgelegd aan de aandeelhouders tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 15 mei 2003. Het profiel is in het verslagjaar ongewijzigd gebleven en is terug te vinden op de website van de bank.

## Samenstelling Raad van Commissarissen

In het verslagjaar is de samenstelling van de Raad ongewijzigd gebleven. Zowel bij benoemingen als bij herbenoemingen vindt toetsing plaats aan het profiel. Bij herbenoemingen wordt tevens het functioneren van betrokkenen in acht genomen. Ook de participatie in vergaderingen van de Raad en bij vergaderingen van de commissies, waarin leden van de Raad zitting hebben, wordt in de beschouwingen betrokken. In dit kader zijn in 2008 gesprekken gevoerd met de periodiek aftredende commissarissen, de heer mr. dr. A.G.J.M. Rombouts, mevrouw mr. Y.C.M.T. van Rooy en de heer dr. H.O.C.R. Ruding. Op 28 april 2008 zijn zij herbenoemd. Bij de jaarlijkse evaluatie van het functioneren van de Raad van Commissarissen werd geconcludeerd dat met de voordracht tot benoeming van mevrouw drs. H.G.O.M. Berkers als opvolger van de heer ir. W.K. Wiechers de Raad aan het gewenste profiel blijft beantwoorden.

De samenstelling van de Raad is in de paragraaf over de organisatie opgenomen. Van iedere commissaris wordt opgave gedaan van: geslacht, geboortjaar, hoofdfunctie, nationaliteit, datum van aftreden en nevenfuncties, voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als commissaris.

## Mutaties in de Raad van Bestuur

Op 15 oktober 2008 trad de heer ir. P.O. Vermeulen af als voorzitter van de Raad van Bestuur. De heer Vermeulen maakte sinds 1995 deel uit van de Raad van Bestuur van de bank. In 2003 werd hij benoemd tot voorzitter. De heer Vermeulen heeft leiding gegeven aan de bank in een periode van grote veranderingen. Hierbij is te denken aan de invoering van de vennootschapsbelastingplicht en in samenhang daarmee de formulering van een gewijzigd kapitalisatie- en dividendbeleid en de aanscherping van de strategie; voorts aan de reorganisatie van de bank en aan de uitbesteding van het betalingsverkeer en het rekencentrum. De heer Vermeulen heeft zich met grote betrokkenheid bij medewerkers, klanten en aandeelhouders ingezet voor een goede positionering van de bank, nu en in de komende jaren. De Raad spreekt hiervoor – ook op deze plaats – zijn dank en waardering uit.

Tot opvolger van de heer Vermeulen is de heer dr. ir. C. van Eykelenburg benoemd. De heer Van Eykelenburg was sinds 2005 lid van de Raad van Bestuur. Voorts is per 15 oktober 2008 de heer drs. J.C. Reichardt benoemd tot lid van de Raad van Bestuur. De heer Reichardt was directeur Rapportage & Control bij de bank.

## Activiteiten van de Raad van Commissarissen

In de verslagperiode kwam de Raad van Commissarissen vijfmaal in vergadering bijeen. De volgende onderwerpen kwamen aan de orde: de strategie, de financiële verslagen, het sociale beleid, het risicomanagement, de rapportage solvabiliteitsplichtige portefeuille, de effecten van de krediet- en liquiditeitscrisis op BNG, de kapitalisatie van de bank, het beloningsbeleid, de participaties, de accountants-rapportages, de procuratiestructuur, het reglement van de Raad van Bestuur, de nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid van de minister van Financiën en de Regeling Bestuurderskredieten.

## Audit Commissie

De Audit Commissie kwam in het verslagjaar viermaal in vergadering bijeen. De Audit Commissie heeft ten behoeve van de behandeling in de voltallige Raad de besluitvorming voorbereid inzake de halfjaar- en de jaarcijfers, de managementletters van de interne en externe accountant en het bijbehorende commentaar van de Raad van Bestuur. De interne en externe accountant waren aanwezig bij de behandeling van deze stukken in de Audit Commissie en bij de behandeling van de jaarstukken in de Raad. Ook heeft de Audit Commissie ten behoeve van de behandeling in de voltallige Raad de besluitvorming voorbereid inzake het beleid met betrekking tot risicobeheersing en de rapportage

solvabiliteitsplichtige portefeuille. Van de gelegenheid om buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur met de Audit Commissie overleg te voeren is door de externe accountant geen gebruik gemaakt. De Audit Commissie heeft voorts gesproken over de effecten van de krediet- en liquiditeitscrisis op BNG, de Liquidity Risk Policy, de kapitalisatie en de solvabiliteitspositie van de bank, de participaties, het Complianceverslag 2007, de Incidentenrapportage 2007, het Complianceprogramma 2009, de uitkomsten van een onafhankelijke audit op het functioneren van de externe accountant, het Internal Audit Charter en het Jaarplan IAD 2009. Over deze onderwerpen is verslag uitgebracht aan de Raad.

## Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie kwam in het verslagjaar driemaal in vergadering bijeen. Deze commissie heeft ten behoeve van de behandeling in de voltallige Raad de besluitvorming voorbereid inzake de beloning van de individuele bestuurders en het remuneratierapport. Voorts is naar aanleiding van voorstellen van de staat gesproken over de inhoud van het beloningsbeleid.

## Selectie- en Benoemingscommissie

De Selectie- en Benoemingscommissie kwam in het verslagjaar driemaal in vergadering bijeen. Deze commissie heeft ten behoeve van de behandeling in de voltallige Raad de besluitvorming voorbereid inzake de (her)benoeming van commissarissen en bestuurders en de beoordeling van het functioneren van individuele commissarissen en bestuurders.

## Commissie Marktstrategie

De Commissie Marktstrategie kwam in het verslagjaar tweemaal bijeen. Deze commissie heeft de relevante ontwikkelingen besproken inzake de klantengroepen van BNG en de toereikendheid van de bestaande en potentiële dienstverlening aan deze klantengroepen. In het bijzonder is gesproken over de corporate communicatiestrategie, de doelstellingen en wijze van marktwerking van BNG-dochters OPP en BVG en de nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid van de minister van Financiën. Ook heeft de commissie stilgestaan bij de effecten van de krediet- en liquiditeitscrisis op BNG en de allocatie van het beschikbare kapitaal.

## Beloningsbeleid

Uitgangspunt voor het beloningsbeleid is, dat gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen worden aangehouden en behouden. Daartoe is een marktconforme beloning noodzakelijk, die wat betreft het variabele deel afhankelijk is van het behalen van vooraf vastgestelde, meetbare en duidelijke doelstellingen.

In 2008 is een discussie gestart over de wijziging van het beloningsbeleid in 2009. Het beloningsbeleid zoals hieronder geformuleerd is vastgesteld in een Bijzondere Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 17 februari 2006. Het vastgestelde beloningsbeleid is integraal van toepassing op na deze datum benoemde bestuurders en op nieuw te benoemen bestuurders. De bestaande arbeidsovereenkomsten van de eerder benoemde bestuurders worden gerespecteerd. De ruimte die deze overeenkomsten bieden om de beloning zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met het hieronder weergegeven beleid wordt benut. Zo is de in het beloningsbeleid opgenomen regeling voor de variabele beloning van toepassing op alle bestuurders.

Voor het beoordelen van het beloningsbeleid van BNG is van belang dat BNG een in volledige concurrentie werkzame bancaire instelling is met een balanstotaal van thans circa EUR 100 miljard. De bank is daarmee een van de grootste banken van ons land. BNG is een van de grootste Nederlandse emittenten op de internationale kapitaalmarkten. Het behouden van de Triple-A ratings van de rating agencies en de scherpe inkooppositie zijn zeer belangrijke continuïteitsvoorwaarden voor de bijzondere publieke missie van de bank. BNG valt onder de werking van de Wet op het Financieel Toezicht en derhalve onder het prudentiële toezicht van de Nederlandsche Bank. Bestuurders worden getoetst op betrouwbaarheid en deskundigheid en hun benoeming behoeft vooraf goedkeuring van de Nederlandsche Bank. Voorts valt BNG onder het gedrags-toezicht van de Stichting Autoriteit Financiële Markten.

De 'aandeelhouderswaarde' is breed. BNG wil er altijd zijn voor de publieke en maatschappelijke taak, zoals omschreven door de statuten van de bank. Ook in financieel moeilijke tijden en op ongewisse momenten wil zij er zijn met zo laag mogelijke prijzen voor haar producten en diensten. Dit vraagt permanente aandacht voor het in balans houden van enerzijds het scherpe prijsbeleid en anderzijds het financiële resultaat en daarmee het rendement van de bank. Hierbij past steeds een effectieve bedrijfsvoering tegen zo laag mogelijke kosten.

De arbeidsvoorwaarden en de beloning van de Raad van Bestuur van BNG zijn marktconform, dat wil zeggen: vastgesteld vanuit een vergelijking met wat gebruikelijk is in de financiële sector in Nederland. Bij deze vergelijking is (periodiek) sprake van onafhankelijk extern advies, waarbij de beloning bij BNG vergeleken wordt met die voor vergelijkbare functies binnen een referentiegroep van rond de twintig instellingen uit de Nederlandse financiële sector. Daarbij wordt rekening gehouden met de marktomstandigheden waarin de bank opereert en de samenhang met de publieke functie.

Voor het maximum van de totale beloning (inclusief de secundaire arbeidsvoorwaarden) is de mediaan van de referentiegroep uitgangspunt. Vastgesteld is dat BNG hieraan voldoet. Bij aanstelling van een nieuwe bestuurder wordt voorts rekening gehouden met het arbeidsverleden van de betrokkene. De Raad van Commissarissen beziet in beginsel tweejaarlijks of ontwikkelingen binnen de referentiegroep aanleiding geven de arbeidsvoorwaarden van de Raad van Bestuur te wijzigen.

De primaire beloning bestaat uit twee componenten.

#### *Vaste beloning*

Het vaste deel van de beloning is opgebouwd uit 12 keer het maandsalaris plus vakantietoeslag.

#### *Variabele beloning*

Jaarlijks stelt de Raad van Commissarissen de door de Raad van Bestuur te behalen doelstellingen vast. Deze betreffen het realiseren van een aantal kwantitatieve doelstellingen; daarnaast worden kwalitatieve doelstellingen overeengekomen die voor de bedrijfsvoering en/of het persoonlijk functioneren van de bestuursleden van belang zijn.

Per doelstelling wordt vastgesteld welk relatief gewicht deze heeft in het totaal van de doelstellingen. Ten slotte wordt – eveneens per doelstelling – vastgesteld in welke mate over- of onderschijding van het gestelde doel van invloed is op de toekenning van het desbetreffende deel van de variabele beloning. Het systeem is zo opgezet dat bij het behalen van de gestelde kwantitatieve doelen 70% van de daaraan verbonden maximaal behaalbare bonus wordt toegekend.

Aan het eind van het jaar wordt door de Raad van Bestuur gerapporteerd over de bereikte resultaten in verband met de vastgestelde doelstellingen. Aan de hand van deze rapportage beslist de Raad van Commissarissen op voorstel van de Remuneratiecommissie en de Selectie- en

Benoemingscommissie over de toekenning van het variabele beloningsdeel. De variabele beloning wordt aan het begin van het jaar, volgend op het jaar waarop de doelstellingen van toepassing zijn, uitgekeerd. Door de externe accountant wordt de correcte toepassing van deze procedure getoetst.

In het jaarverslag wordt over de gevolgde gang van zaken verantwoording afgelegd. Daarbij zal over de gestelde doelen en de realisatie daarvan op een zodanige wijze worden gerapporteerd, dat de belangen van BNG en haar aandeelhouders niet worden geschaad. Voorts zal, met inachtneming van deze belangen, de Raad van Commissarissen tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders inzicht geven in de voor het lopende jaar vastgestelde doelstellingen en daarbij behorende streefwaarden.

#### *Financiering pensioen*

De bepalingen van het pensioenreglement van de Stichting Pensioenfonds ABP (middelloonstelsel) zijn van toepassing op de vaste beloning. Het variabele deel van de beloning is niet pensioendragend.

#### *Emolumenten*

De leden van de Raad van Bestuur ontvangen jaarlijks een vergoeding voor representatiekosten. De leden van de Raad van Bestuur maken gebruik van een door BNG ter beschikking gestelde auto. Voor zakelijk vervoer maken zij gebruik van de diensten van een chauffeur. Een aantal overige regelingen is, gelijk aan het personeel van BNG, voor de Raad van Bestuur van toepassing. Dit betreft de ziektekostenverzekering en regelingen met betrekking tot hypothecaire financiering, studiekostenvergoeding, gratificatie bij dienstjubilaea, en verlof (onder andere zorgverlof). De leden van de Raad van Bestuur bezitten geen aandelen of opties BNG en ontvangen geen additionele beloning via de dochtermaatschappijen van de bank.

#### **Duur en beëindiging van de arbeidsovereenkomst**

In de arbeidsovereenkomsten van de na 17 februari 2006 benoemde en te benoemen leden van de Raad van Bestuur is of wordt een benoemingstermijn van vier jaar vastgelegd. Dit geldt ook voor de benoeming van de nieuwe bestuursvoorzitter als zodanig. In de arbeidsovereenkomsten na genoemde datum wordt vastgelegd dat beide partijen tegen het einde van iedere maand de overeenkomst kunnen opzeggen met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden voor de leden van de Raad van Bestuur en een termijn van zes maanden voor BNG. Verder wordt overeengekomen dat bij een beëindiging van de overeenkomst op

initiatief van BNG die niet zijn uitsluitende of voornaamste reden vindt in handelingen, nalatigheden of het functioneren van het desbetreffende lid van de Raad van Bestuur, BNG ten hoogste een vergoeding verschuldigd is gelijk aan het laatstgenoten jaarsalaris plus vakantietoeslag (het vaste deel van de beloning).

#### **Realisatie van de doelstellingen variabele beloning 2008**

Voor de variabele beloning over 2008 gold een marktaandeelstelling voor de kredietverlening in de sectoren gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen (wegingsfactor 20%) en een productiedoelstelling voor de overige kredietverlening zoals opgenomen in het jaarplan 2008 (wegingsfactor 20%). Daarnaast gold een rendementsdoelstelling (wegingsfactor 40%). De vastgestelde kwalitatieve doelstellingen (wegingsfactor 20%) betroffen afspraken over de kostenbeheersing, de uitbesteding van het betalingsverkeer en het rekencentrum van de bank, de herinrichting van de organisatie en – in verband met de vernieuwde samenstelling van de Raad van Bestuur – een doelstelling inzake de continuïteit en goede overgang naar de nieuwe situatie. Op advies van de Selectie- en Benoemingscommissie heeft de Raad van Commissarissen vastgesteld dat de doelstellingen variabele beloning 2008 door elk van de leden van de Raad van Bestuur zijn gehaald en dat daaraan een uitkeringspercentage van 95% wordt verbonden (2007: 89%).

#### **Vastgestelde doelstellingen variabele beloning 2009**

In lijn met de – door de Raad van Commissarissen in januari 2007 goedgekeurde – aangescherpte strategie, zijn de doelstellingen voor de variabele beloning 2009 vastgesteld.

Voor 2009 geldt een marktaandeelstelling (wegingsfactor 20%) voor de kredietverlening in de sectoren gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen en een productiedoelstelling voor de overige kredietverlening zoals opgenomen in het jaarplan 2009 (wegingsfactor 20%). Daarnaast geldt een rendementsdoelstelling (wegingsfactor 40%). De kwalitatieve doelstellingen (wegingsfactor 20%) voor 2009 betreffen onder meer het realiseren van modellen ten behoeve van een modelmatige benadering van kredietrisicobeoordeling en -beheer. De totale kosten dienen uit te komen binnen het voor 2009 vastgestelde budget.

#### **Contacten met de Ondernemingsraad**

De Raad van Commissarissen was vertegenwoordigd in drie van de zeven overlegvergaderingen van de Raad van Bestuur met de Ondernemingsraad. Ook in 2008 was er een themabijeenkomst van de Raad van Commissarissen, Raad van Bestuur en Ondernemingsraad. De Raad stelt de contacten met de Ondernemingsraad zeer op prijs.

De Raad heeft met waardering kennisgenomen van de door de Raad van Bestuur en de medewerkers in 2008 behaalde resultaten. Op goede wijze is invulling gegeven aan de essentiële rol van de bank in het belang van de publieke taak.

*Namens de Raad van Commissarissen*

H.O.C.R. Ruding, *voorzitter*

Y.C.M.T. van Rooy, *secretaris*

Den Haag, 6 maart 2009

# Verslag van de Raad van Bestuur

---



BNG sluit 2008 af met een nettowinst van EUR 158 miljoen (2007: EUR 195 miljoen). Hogere rentelasten als gevolg van de extra uitkering van EUR 500 miljoen aan de aandeelhouders in december 2007, een ongerealiseerd negatief *Resultaat financiële transacties* en daar tegenover hogere rentebaten, vooral in het korte bedrijf van de bank, zijn per saldo de redenen voor het teruglopen van de winst. De *Winst voor belastingen* is uitgekomen op EUR 182 miljoen, een daling van EUR 56 miljoen (24%) ten opzichte van 2007.

Een financiële en economische crisis houdt de wereld in haar greep en uiteraard ontkomt ook BNG niet aan de gevolgen van deze crisis. De bank heeft zich desondanks het afgelopen jaar goed staande gehouden. De kredietverlening aan onze kernklantengroepen is nagenoeg ongestoord gecontinueerd. Het marktaandeel en de omvang van de verstrekte langlopende leningen lagen in 2008 op een nog hoger niveau dan vorig jaar. Het belang van de rol van BNG, die onder alle marktomstandigheden krediet verleent aan overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang, is hiermee benadrukt. De triple-A ratings en de stand-alone ratings van de bank zijn in de verslagperiode herbevestigd en het vertrouwen van de beleggers in de obligaties van BNG bleef gehandhaafd. In 2008 is door middel van 67 emissies EUR 13,1 miljard langlopende financiering aangetrokken.

Gegeven de marktomstandigheden was het in het begin van het vierde kwartaal ook voor de bank nagenoeg onmogelijk om in haar behoefte aan lang geld te voorzien. In december zijn de activiteiten op de kapitaalmarkten voorzichtig weer op gang gekomen. Vooralsnog liggen de opslagen voor krediet- en liquiditeitsrisico hoger dan ooit tevoren. Als gevolg van deze ontwikkelingen is eind 2008 zwaarder dan voorheen geleund op het ECP-programma. Door het relatief grote verschil tussen de korte en de lange rentetarieven heeft deze korte funding een gunstig effect gehad op het *Renteresultaat* van de bank.

De onzekerheid op de financiële markten heeft geleid tot een sterke waardedaling van verhandelbare effecten als gevolg van ongekend hoge risico-opslagen. De handel in openbaar papier van niet-overheden is in de tweede helft van 2008 bijna volledig weggevallen. De ongerealiseerde marktwaardeveranderingen van een beperkt deel van de activa van de bank hebben het resultaat van de bank negatief beïnvloed. Als gevolg hiervan bedraagt in de verslagperiode het *Resultaat financiële transacties* EUR 64 miljoen negatief. De vorig jaar aangekondigde verkoop van de dochteronderneming Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HVO) heeft onder invloed van de sterk gewijzigde marktomstandigheden nog niet plaatsgevonden.

De *Bedrijfslasten* zijn in vergelijking met 2007 EUR 5 miljoen gedaald tot EUR 61 miljoen. In 2009 wordt een verdere daling van de kosten voorzien.

De publieke missie van BNG is met gespecialiseerde financiële dienstverlening bijdragen aan zo laag mogelijke kosten voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. De strategie van de bank is gericht op het waarborgen van de positie als expert in financiering van publieke voorzieningen, onder meer door in te spelen op de veranderende behoeften van de klant. Gegarandeerde kredietverlening is en blijft de kernactiviteit van de bank.

Met de dochterondernemingen Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector (OPP) en BNG Vastgoedontwikkeling (BVG) is de bank actief in locatie- en vastgoedontwikkeling. BNG Capital Management (BCM) is gericht op het beleggen voor klanten. Het belegd vermogen is in 2008 stabiel gebleven op EUR 2,5 miljard. BNG Consultancy Services (BCS) staat de publieke sector met advisering ten dienste. De waarde van de deelneming Transdev-BNG-Connexion Holding is in 2008 met EUR 5 miljoen afgenomen.

Over 2008 wordt een dividend voorgesteld van EUR 79 miljoen: 50% van de nettowinst. Dit komt neer op EUR 1,42 per aandeel (2007: EUR 1,75). Indien de moeilijke marktomstandigheden aanhouden dient rekening te worden gehouden met een afnemende rentabiliteit van het eigen vermogen. Krediet- en liquiditeitsrisico worden door de markt ook voor BNG hoger geprijsd, waardoor de (her) financieringskosten hoger uitvallen. Hoewel de geprognosticeerde onderliggende resultaatontwikkeling in lijn ligt met die van het verslagjaar, acht de bank het, gegeven alle onzekerheden, niet mogelijk een verantwoorde uitspraak te doen over het resultaat 2009.

## De financiële crisis

De problemen in de financiële sector, die in de loop van 2007 naar buiten kwamen, zijn in het afgelopen jaar aanzienlijk verscherpt en hebben zich inmiddels vertaald naar de reële economie. Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog zijn de drie belangrijkste economieën, die van de Verenigde Staten, Japan en de eurozone, in een recessie beland.

De wortels van de huidige crisis liggen in de Verenigde Staten. Na het uiteenspatten van de internetbubble in 2001 werd de rente door de monetaire autoriteiten sterk verlaagd om de economie te stabiliseren. Hierdoor daalden niet alleen de financieringskosten, maar ook het couponrendement voor beleggers in obligaties. In het streven naar meer rendement kregen risicovollere producten meer en meer de voorkeur. Zo werden door de lage rente ook particulieren, die feitelijk onvoldoende inkomsten hadden, verleid tot het aankopen van een eigen woning, die met een tijdelijk laag-rentende hypotheek werd gefinancierd. Het risico werd als overzienbaar bestempeld. Mochten de eigenaren niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen, dan zou de waarde-stijging van de woningen compensatie kunnen bieden. De ontwikkeling van de nieuwe hypotheekproducten, waaronder de zogenoemde subprime en Alt-A hypotheek, paste tevens in het streven van de Amerikaanse overheid om het eigen woningbezit te bevorderen.

In het kader van financiële innovatie werden deze hypotheecaire leningen gebundeld en vervolgens in gesecuritiseerde vorm doorverkocht aan Special Purpose Vehicles (SPV's). Banken zagen hun vermogensbeslag na de securitisatie dalen, waardoor ruimte ontstond om nieuwe kredieten te verstrekken. Ook andere leningen werden op vergelijkbare wijze gesecuritiseerd. De versleuteling van de leningspakketten in allerlei afgeleide producten ging zo ver dat de onderliggende risico's voor afnemers lastig te doorgronden waren. Het oordeel van ratingbureaus woog zwaar mee in de beslissingen dit type beleggingen in portefeuille te nemen. Doordat de afgeleide producten wereldwijd aftrek vonden, verspreidden de risico's zich navenant. Mede omdat de ontwikkeling van het financiële toezicht geen gelijke tred hield met het voortschrijdende proces van innovatie en globalisering kon deze problematiek uitgroeien tot de huidige proporties.

Vanaf 2004 werd een beleid van monetaire verkrapting ingezet met sterk oplopende rentetarieven als gevolg. Later verslechterden de economische vooruitzichten en de arbeidsmarktsituatie. In die omstandigheden werd geleidelijk aan ook duidelijk welke bom onder het systeem

was gelegd. Door de rentestijging werden geldnemers, die waren gelokt door de lage instaptarieven, geconfronteerd met een renteaanpassing die aanzienlijk hoger was dan eerder verwacht. Een aanzienlijk deel van hen kon niet langer aan de verplichtingen voldoen. Dat leidde tot gedwongen verkoop van woningen, die de prijzen verder onder druk zetten. Financiële instellingen waren genoodzaakt om afboekingen te doen op hypotheek en op aan hypotheek en andere leningen gerelateerde beleggingen. Een aantal producten bleek, door het karakter van de constructies, een groot deel van hun waarde te hebben verloren. Mede door een gebrek aan liquiditeit werd bovendien de waardering van hypotheekobligaties bemoeilijkt. De marktwaardeverliezen sloegen een gat in de vermogenspositie van de financiële instellingen en vormden een bron van verlies van vertrouwen, ook al betrof het in lang niet alle gevallen daadwerkelijk gerealiseerde verliezen. De IFRS-verslaggevingsregels schrijven voor dat deze verhandelbare effecten worden gewaardeerd op marktwaarde. Ook effecten waarvan de terugbetaling geen of nauwelijks gevaar loopt, dienen bij een koersdaling lager te worden gewaardeerd.

Naarmate de crisis op de Amerikaanse woningmarkt zich verdiepte en de economische bedrijvigheid verder terugliep, werd duidelijk dat het financiële stelsel zich in ernstige problemen bevond. In maart van het verslagjaar kwam de zakenbank Bear Stearns in liquiditeitsproblemen, doordat marktpartijen het vertrouwen in de zakenbank verloren. Het stelsel van Amerikaanse centrale banken besloot deze zakenbank te redden door een overname door JP Morgan Chase met behulp van een omvangrijke lening mogelijk te maken. Medio september besloot de overheid vervolgens om Lehman Brothers niet te ondersteunen, nadat eerder verzekeraar AIG en de hypotheekbanken Freddie Mac en Fannie Mae nog wel met forse overheidsleningen overeind werden gehouden. Na de surseance van Lehman Brothers viel het onderlinge vertrouwen op de geldmarkten internationaal verder terug, waardoor de geëiste premies voor kredietrisico op de rentetarieven sterk opliepen en het aanbod op de kapitaalmarkt voor niet-overheden opdroogde. Door de uiterst onzekere marktomstandigheden dreigden meer financiële instellingen in onoverkomelijke moeilijkheden te komen met alle risico's voor de economie en maatschappij als geheel van dien. In veel landen zagen de nationale overheden zich daarop genoodzaakt de vermogenspositie van de banken te versterken om zo het vertrouwen in het financiële stelsel te behouden. In enkele gevallen, waaronder de Britse bank Northern Rock en de Belgisch-Nederlandse bankverzekeraar Fortis, werden zelfs omvangrijke bedrijfsonderdelen genationaliseerd.

Voorts stelden overheden zich garant voor leningen van banken tot een bepaalde looptijd en werden de maxima in de depositogarantierelings tijdelijk verhoogd. De centrale banken besloten tot een aanzienlijke verlaging van de officiële rentetarieven.

De genoemde overheidsmaatregelen hebben ten doel om banken en verzekeraars in staat te stellen om hun cruciale intermediaire rol in de economie te blijven vervullen. In het bijzonder wordt getracht te voorkomen dat de kredietverlening fors inzakt.

Regelmatig worden parallellen getrokken met de depressie in de jaren dertig van de twintigste eeuw. Er zijn echter belangrijke verschillen. In tegenstelling tot die periode hebben de overheden en de monetaire autoriteiten nu wel voortvarend ingegrepen met omvangrijke steunoperaties en door het monetaire beleid sterk te verruimen. In de jaren dertig werd het monetaire beleid in eerste instantie zelfs verkrappt. De huidige stelsels van sociale zekerheid in de westerse landen zorgen er voor dat de economische en sociale gevolgen naar het zich laat aanzien minder groot zullen zijn dan destijds.

### Klantontwikkelingen

De kredietcrisis heeft ook zijn effect op de publieke sector. In oktober werd bekend dat ook decentrale overheden geld hadden uitgezet bij de in ernstige problemen geraakte banken Landsbanki, Kaupthing en Lehman Brothers. Na inventarisatie bleek dat in totaal 21 gemeenten en provincies geld bij bovenstaande banken hadden uitstaan, wat neerkwam op een bedrag van circa EUR 250 miljoen (2,3% van de totale uitzettingen van decentrale overheden). Aangewakkerd door de grote maatschappelijke verontwaardiging over 'beleggende overheden', heeft een en ander geleid tot veel politieke discussies, mede over de vraag of wet- en regelgeving voldoende. De Wet fido wordt geëvalueerd, een aanscherping van de 'Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden' is voorzien.

Gezien de economische ontwikkeling, heeft het kabinet aangegeven grote investeringen in maatschappelijke voorzieningen zoals weg-, water- en railinfra naar voren te halen. Dit om de economie te stimuleren. Bij dergelijke projecten wordt steeds vaker gezocht naar samenwerkingsverbanden tussen overheid en marktpartijen. De commissies Elverding en Ruding hebben in 2008 aanbevelingen gedaan om procedures te versnellen en private financiering van infrastructurele projecten te stimuleren. De DBFM-contractvorm, waarbij een private partij voor een vooraf afgesproken bedrag zorgdraagt voor realisatie, financiering, beheer en onderhoud, wordt veelvuldig als instrument genoemd.

In 2008 zijn diverse DBFM-contracten afgesloten voor projecten in infrastructuur en rijksgebouwen. BNG speelt een actieve rol in nagenoeg alle DBFM-projecten in Nederland.

De woningbouwproductie op VINEX-locaties neemt af doordat deze locaties vol raken. De aandacht wordt verlegd naar binnenstedelijke projecten, bijvoorbeeld binnenstedelijke herstructurering. Veelal betreft dit moeilijk realiseerbare projecten. Voor een flinke terugval van de woningbouwproductie als gevolg van de crisis wordt gevreesd. Veel gemeenten hebben ambitieuze woningbouwdoelstellingen om daarmee op termijn de structurele krapte op de woningmarkt weg te werken. Deze doelstellingen kunnen hiermee in het nauw komen. Samenwerking tussen overheden, woningcorporaties en marktpartijen, bijvoorbeeld in publiek-private samenwerking (PPS) is juist in deze situatie cruciaal. Via BCS adviseert BNG gemeenten bij de vormgeving van PPS-verbanden. Daarnaast heeft BNG uitgebreide ervaring op het gebied van financiering van en participatie in PPS-projecten.

De rijksoverheid hevelt steeds meer taken en bevoegdheden over naar gemeenten, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, jeugdbeleid en werkgelegenheid. Deze decentralisatie moet gemeenten meer eigen verantwoordelijkheid bieden. Dit gaat tevens gepaard met meer algemene uitkeringen aan gemeenten en minder geormerkte gelden. Gemeenten kunnen hierdoor meer zelf hun prioriteiten stellen.

Woningcorporaties spelen een belangrijke rol bij de wijk-aanpak zoals die ook door het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) wordt gestimuleerd. Gemeenten en woningcorporaties werken nauw samen om lokale doelstellingen te realiseren. Corporaties in de 40 door de minister van WWI aangewezen krachtwijken kunnen daarbij een beroep doen op bijzondere projectsteun. Alle corporaties die niet actief zijn in de betreffende wijken, dragen bij aan het fonds voor deze projectsteun. De kredietcrisis en economische neergang raken ook de corporatiesector, zo worden vooral tegenvallende opbrengsten uit verkopen verwacht. Dit heeft gevolgen voor de liquiditeitspositie, die reeds was aangetast door de invoering van integrale vennootschapsbelasting, inflatievolgend huurbeleid en de bijdrage aan het fonds voor de bijzondere projectsteun. Een positief effect van de kredietcrisis is dat bij minder verkoop, de vraag naar huurwoningen toeneemt. In 2008 hebben veel publieke en maatschappelijke discussies plaatsgevonden over het taakgebied van woningcorporaties en de relatie tussen overheid en woningcorporaties. Discussies zijn ontstaan over uittreding uit het bestel en over de vraag of corporaties zich

al dan niet in moeten laten met projecten die niet direct tot het primaire taakgebied horen. De uitkomst hiervan kan grote gevolgen hebben voor de vorm en de omvang van de vraag naar kredietverlening.

In het afgelopen jaar is mede naar aanleiding van de kredietcrisis aanhoudend gediscussieerd over marktwerking in de zorg. Criticasters zien in de kredietcrisis de bevestiging dat de zorgsector niet beter af zal zijn met marktwerking. Er vindt discussie plaats over het toestaan van gereguleerde winstuitkering. Volgens voorstanders zal dit het ondernemerschap bevorderen. Tegenstanders waarschuwen ervoor dat publiek geld dan kan weglekken. Winstuitkering aan private investeerders is nog steeds niet toegestaan. Er komen wel initiatieven van investeerders die hierop vooruitlopen. Zorginstellingen zijn, blijkens een uitspraak van de Raad van State, wel vrij om winst uit vastgoedtransacties naar eigen inzicht te investeren. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wilde hier beperkingen aan stellen om te voorkomen dat deze gelden weglekken uit de zorg. Zorginstellingen wilden juist meer vrijheden voor het vastgoedbeleid.

De introductie van gereguleerde marktwerking in de zorg heeft als doel de zorg kwalitatief hoogstaand, betaalbaar en toegankelijk te houden. Stapsgevijs vordert de zorgsector in het overgangsproces van een aanbodgestuurde naar een vraaggestuurde markt. In het nieuwe zorgstelsel staat de klant centraal, spelen marktprikkels een grotere rol en treedt de overheid steeds verder terug. Het betreft een omvangrijke operatie, die inzet vergt van alle betrokken partijen. In 2008 bleek tegen de verwachting in dat de sector nog niet gereed was voor de invoering van prestatiebekostiging onder een maatstaf met volledige risicodragende kapitaallasten. Deze werd om die reden dan ook niet per 1 januari 2009 ingevoerd. Wel wordt voorzien in de uitbreiding van het aantal verrichtingen waarvoor in een diagnosebehandelingcombinatie (DBC) afspraken met zorgverzekeraars worden gemaakt over kwaliteit en prijs. Ook is per 1 januari 2009 een nieuw bekostigingsstelsel ingevoerd voor de verpleging en verzorging, de gehandicaptenzorg en de langdurige geestelijke gezondheidszorg. De effecten van de marktprikkels beginnen zichtbaar te worden. De arbeidsproductiviteit, de kwaliteit en de effectiviteit van de zorg nemen toe. Instellingen werken onderling meer samen en ook met marktpartijen. Instellingen besteden meer aandacht aan hun strategische visie en risicomanagement. Plannen voor investeringen in vastgoed worden beter onderbouwd in businessplannen. Dit is relevant gezien de beperkte solvabiliteit, de hogere rentelasten en het risico-profiel binnen de sector.

Ook voor de onderwijssector is de vraag gesteld of de regels die gelden voor uitzettingen van overtollige middelen moeten worden aangescherpt. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft aangekondigd een commissie in te stellen, die onderzoek doet naar de vermogenspositie van onderwijsinstellingen. Ook het schatkistbankieren wordt daarbij betrokken. Tevens wordt de invloed van de lumpsum financiering op de hoogte van de reserves onderzocht. De zogeheten doordecentralisatie van huisvestingstaken en -middelen blijft een belangrijke ontwikkeling. De gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden voor het onderwijsvastgoed worden in toenemende mate overgedragen aan de onderwijsinstellingen. Aanvankelijk was er, vooral bij kleinere schoolbesturen, weinig draagvlak voor doordecentralisatie. Het ontbrak de schoolbesturen aan expertise en bestuurskracht om de inherente financiële risico's op zich te nemen. Inmiddels lijkt de sector de voordelen steeds meer in te zien. De overheid trekt zich bij de realisatie van onderwijsvastgoed steeds verder terug. Omvangrijke investeringen vinden plaats in onderhoud en nieuwbouw. In het afgelopen jaar werden daarbij innovatieve financieringsconstructies toegepast, waarbij de onderwijsinstelling niet langer vanzelfsprekend economisch eigenaar is van het schoolgebouw. Voor 2009 staat een aantal zeer omvangrijke nieuwbouwprojecten op de planning bij Universiteiten en HBO-instellingen.

Sinds 1 juli 2008 is de Wet Onafhankelijk Netbeheer (ook wel Splitsingswet) van kracht. Nederlandse energiebedrijven dienen voor 2011 een scheiding aan te brengen tussen hun commerciële productie- en leveringsactiviteiten en hun netwerkactiviteiten. Energiebedrijven zijn momenteel in handen van publieke aandeelhouders: gemeenten en provincies. De commerciële bedrijven die na splitsing ontstaan, kunnen worden verkocht, de netwerkbedrijven moeten in publieke handen blijven. Begin 2009 hebben Essent en Nuon de beoogde verkoop van hun commerciële bedrijfsonderdeel aan respectievelijk het Duitse RWE en het Zweedse Vattenfall aangekondigd. De publieke aandeelhouders buigen zich momenteel over deze voorstellen tot verkoop. Daarbij wordt ook gekeken naar de juiste inzet van de vrijkomende middelen bij verkoop. Verder kan dit voor deze aandeelhouders het moment zijn om de invulling van het resterende aandeelhouderschap in de netwerkbedrijven te herzien.

### BNG en de effecten van de crisis

De bank heeft zich in deze crisis goed staande weten te houden. Uiteraard ontkomt ook BNG niet aan een aantal van de gevolgen van de crisis, echter in belangrijk mindere mate dan veel andere partijen. De internationaal erkende hoogste kredietwaardige status van de bank heeft er aan bijgedragen dat de kredietverlening aan onze kern klantengroepen nagenoeg ongestoord gecontinueerd kon worden. Een prestatie waar met trots naar wordt gekeken, maar ook één waar een zeer grote inspanning voor nodig zal zijn om te herhalen in het lopende jaar. Veel van onze concurrenten hebben zich in meerdere of mindere mate terughoudend getoond in de kredietverlening. Het belang van de rol van BNG, die onder alle marktomstandigheden krediet verleent aan overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang, is hiermee benadrukt.

De crisis heeft op een aantal gebieden effect op de bank. De liquiditeitssituatie van de bank is onder grotere druk dan normaal gekomen. Het wegvallen van het beleggersvertrouwen in financiële instellingen betekende ook voor BNG dat de toegang tot langlopende funding in het laatste kwartaal op slot zat. Klanten daarentegen richten zich juist op langere looptijden als gevolg van de in absolute zin lage renteniveaus. Dit noopte de bank tot een verscherpt liquiditeitsrisicobeheer en tot aanpassing van de risico-opslagen voor klanten in met name het lange segment. Het verkrijgen van middelen voor de korte termijn is geen enkel probleem gebleken. Veel beleggers zochten in de 'vlucht naar kwaliteit' de veiligheid van BNG om hun tijdelijk overtollige middelen uit te zetten.

De kredietportefeuilles van de bank bestaan voor het overgrote deel uit vorderingen op of gegarandeerd door (decentrale) overheden, de kwaliteit van deze vorderingen is en blijft inherent hoog. In het kader van het liquiditeitsrisicobeheer is de onderpandsmogelijkheid bij de centrale bank in het afgelopen jaar uitgebreid. Dit is noodzakelijk voor het geval de bank gedwongen zou worden een beroep te doen op de centrale bank. De bank beschikt daarnaast over een portefeuille rentedragende waardepapieren die onder normale marktomstandigheden ook een belangrijke rol speelt in het beheer van de liquiditeitspositie. Door het wegvallen van de verhandelbaarheid van nagenoeg alle financiële activa is deze functie voorlopig weggefallen en is verkoop van deze activa, tegen verantwoorde prijzen, als fundingmogelijkheid ook tijdelijk onmogelijk.

De winstgevendheid van de bank is zowel in positieve als negatieve zin beïnvloed door de crisis. Door een grote stijging van de door beleggers geëiste krediet- maar vooral liquiditeitsopslagen daalde de waarde van een deel van de activa op de balans van de bank. Voor zover deze activa in de balans zijn opgenomen onder de post *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat* worden deze ongerealiseerde afwaarderingen in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De kredietkwaliteit van deze activa is overigens naar huidig inzicht nog immer zeer goed. De kasstromen staan niet ter discussie en permanente waardevermindering wordt dan ook niet nodig geacht. Door het verstrijken van de tijd zullen de ongerealiseerde afwaarderingen weer terugvloeien in de winst-en-verliesrekening van de bank.

De onmogelijkheid in het vierde kwartaal om langlopende emissies te plaatsen heeft de bank teruggeworpen op kortere funding. De rentelasten op deze funding zijn gemiddeld aanzienlijk lager dan op langlopende funding, waardoor het renteresultaat in 2008 incidenteel positief werd beïnvloed. Ook de toename van de nieuwe kredietverlening draagt in beperkte mate bij aan de positieve ontwikkeling van het resultaat van de bank. In het geval de huidige hoge risico-opslagen voor lang aan te trekken middelen blijven aanhouden, zal het resultaat van de bank daar in de komende jaren onder lijden.

De solvabiliteit van de bank lijdt slechts in beperkte mate onder de crisis. Voor zover het resultaat onder druk blijft, zal de ingehouden winst geringer zijn. De boekhoudkundige afwaardering van activa is ten opzichte van het vermogen relatief klein en heeft slechts een beperkte invloed op de solvabiliteit van de bank. De geringere mogelijkheid om een belangrijk deel van de activa tegen normale prijzen te verkopen verlaagt daarnaast de flexibiliteit van de balans in het kader van het solvabiliteitsmanagement. De solvabiliteitspositie van de bank is in relatieve zin verslechterd nu de eisen van de markt aan de solvabiliteit van banken omhoog zijn gegaan en de banken daar, in veel gevallen met behulp van overheidssteun, invulling aan geven. In absolute zin is de solvabiliteit op een hoog niveau stabiel gebleven.

BNG is voor haar funding voornamelijk gericht op de internationale kapitaalmarkt. De concurrentiesituatie is door de crisis het afgelopen jaar sterk veranderd. Allereerst door het onverwacht gestegen beroep dat overheden moeten doen op de kapitaalmarkt om de reddingsacties en om de toenemende begrotingstekorten te financieren. In de huidige omgeving betekent dit aanzienlijk meer concurrentie voor BNG. Daarnaast wordt in toenemende mate concurrentie ondervonden van obligatieleningen van banken onder de alom door overheden geïntroduceerde garantiefaciliteiten. In ieder geval zal deze toenemende concurrentie om de euro van de belegger leiden tot hogere door de bank te betalen opslagen voor krediet- en liquiditeitsrisico. Hoewel de bank de noodzaak van de overheidsmaatregelen op zich onderschrijft kan de marktverstoringe werking ervan in toenemende mate een probleem gaan betekenen voor BNG.

### Strategie

De publieke missie van BNG is uniek. BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De bank wil de positie van expert in financiering van publieke voorzieningen in de komende jaren verder versterken. Gegarandeerde kredietverlening blijft de kernactiviteit van de bank waarbij gemeenten en provincies, woningcorporaties en instellingen in de zorg en het onderwijs de belangrijkste klantengroepen blijven. In deze sectoren is een lichte verschuiving naar ongegarandeerde kredietverlening zichtbaar. Voorbeelden zijn het streven naar meer publiek-private samenwerking in bijna alle sectoren en de eigen verantwoordelijkheid voor huisvesting in de zorg en het onderwijs.

De strategie van de bank is gericht op het inspelen op de veranderende behoeften van de klant en oplossingen te bieden voor de in complexiteit toenemende financieringsvraagstukken. Zo brengt de bank kennis en kunde in om vooral gemeenten en woningcorporaties bij de publiek-private samenwerking (PPS) oplossingen te bieden. Hierdoor ontstaan nieuwe mogelijkheden voor financiering in dergelijke samenwerkingsverbanden. Teneinde de rentabiliteitsdoelstelling van de bank op termijn te kunnen blijven behalen is beleid geïmplementeerd dat gericht is op activiteiten met licht hogere opbrengsten. Ondersteunend aan deze strategie zijn de portefeuille buitenland en beleggingen in openbaar papier uit landen van de Europese Unie met de hoogste kredietkwaliteit. Randvoorwaarden zijn een zorgvuldige bewaking van het risicoprofiel, een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en behoud van de sterke financiële positie van de bank.

Kredietverlening is en blijft de kernactiviteit van de bank. BNG en haar dochterondernemingen bieden daarnaast producten op het gebied van betalingsverkeer, het verstrekken van advies, participaties in gebieds- en vastgoedontwikkeling en duurzaam en fido-proof beleggen.

### Kredietverlening

De bank wil te allen tijde haar belangrijkste klantengroepen krediet kunnen verstrekken. De bank opereert daarbij in volle concurrentie met andere marktpartijen. Ook in het turbulente jaar 2008 heeft de bank deze ambitie waar kunnen maken. Daarbij is de bank er in geslaagd in te spelen op de vraag naar meer complexe producten. Steeds meer partijen benaderen BNG voor projectfinancieringen. Waar andere banken om verscheidene redenen terughoudender werden heeft de bank zich zeer ingespannen om de dienstverlening te continueren.

Door toegenomen vraag in bijna alle sectoren is de verstrekte langlopende kredietverlening aan klantengroepen in 2008 gestegen met EUR 3,1 miljard tot EUR 10,5 miljard, waarvan EUR 8,7 miljard gegarandeerde kredietverlening. Vooral in het laatste kwartaal was de productie hoog. BNG heeft in deze moeilijke periode op de financiële markten zo goed als mogelijk invulling gegeven aan haar doelstelling om onder alle marktomstandigheden kredieten te verlenen aan overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank heeft hiermee haar marktpositie verder versterkt. De totale portefeuille langlopende uitzettingen aan klanten op basis van hoofdsommen nam toe tot ruim EUR 66 miljard (ultimo 2007: EUR 62 miljard). De portefeuille gemeenten en volkshuisvesting groeide met respectievelijk EUR 1,1 miljard en EUR 3,1 miljard. De overige sectoren kenden een lichte groei van de portefeuille. Ook het marktaandeel van BNG binnen de voor haar belangrijkste sectoren is gestegen. Binnen de sector gemeenten bedraagt het marktaandeel in 2008 bijna 75%. Het gemiddelde van de kortlopende kredietverlening aan klanten in 2008 is uitgekomen op EUR 3,9 miljard.

### Gebiedsontwikkeling

Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector (OPP) richt zich op gebiedsontwikkeling en realiseert ruimtelijke plannen. Zij doet dit in hechte samenwerking met overheidspartijen en rekening houdend met publieke belangen. Verdeling en begrenzing van de risico's worden zodanig ingericht dat de zeggenschap van de (semi)publieke organisatie niet wordt aangetast. Gemeentelijke en maatschappelijke belangen worden zo gewaarborgd. OPP sloot het boekjaar af met een positief resultaat na belastingen van EUR 2 miljoen (2007: EUR 7 miljoen). De daling van de winst ten opzichte van 2007 wordt verklaard door een aanpassing van de wijze van resultaatbepaling in 2007. De verkoopresultaten van de beginjaren van OPP werden als gevolg daarvan in 2007 vrijwel geheel in het resultaat verantwoord.

BNG Vastgoedontwikkeling (BVG) draagt bij aan de haalbaarheid van de stedelijke herstructurering en specifieke ruimtelijke ontwikkelingen door de inzet van vastgoedexpertise en risicodragend kapitaal binnen maatschappelijk aanvaardbare kaders. De samenwerking van BNG met BVG verhoogt de financiële haalbaarheid van vastgoedplannen. BVG sloot het boekjaar af met een bescheiden winst.

### Advisering

BNG Consultancy Services (BCS) is de adviesdochter van BNG. BCS ondersteunt onder andere gemeenten, provincies, woningcorporaties en zorginstellingen door het uitvoeren van adviesopdrachten. De advisering omvat ondersteuning van bestuurders en management bij het nemen van strategische beslissingen (zoals investeringsbeslissingen), second opinions en haalbaarheidstudies (bijvoorbeeld op het gebied van PPS), implementatie van risicomanagement of ondersteuning bij het in control krijgen van een organisatie. BCS heeft een uitgebreid trainingsaanbod op deze terreinen en verzorgt maatwerktrainingen. Het boekjaar werd afgesloten met een bescheiden winst.

### Beleggingen

BNG Capital Management (BCM) richt zich op het aanbieden van gespecialiseerde financiële dienstverlening op het gebied van vermogensbeheer, effectenbemiddeling en beleggingsadvies. BCM is een belangrijke speler op het gebied van fido-proof uitzetten van middelen. Gemeenten vormen traditioneel een belangrijke klantengroep, maar ook stadsregio's, provincies en een toenemend aantal onderwijsinstellingen en woningcorporaties hebben middelen toevertrouwd aan BCM. Ultimo 2008 bedroeg het door BCM beheerde vermogen net als ultimo 2007 EUR 2,5 miljard. Zes van de negen door BCM beheerde beleggingsfondsen worden duurzaam belegd. Hiervoor is begin 2008 een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met Dutch Sustainability Research, die marktpartijen ondersteunt bij het ontwikkelen en implementeren van maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. BCM heeft 2008 afgesloten met een nettowinst van circa EUR 2 miljoen, vergelijkbaar met 2007.

### Betalingsverkeer

BNG levert producten en diensten waarmee klanten eenvoudig in staat zijn hun betalingsverkeer en liquiditeitsmanagement te regelen. Centraal in die dienstverlening staat de portal 'Mijn BNG'. Belangrijk onderdeel van deze portal is de module voor elektronisch bankieren waarmee klanten hun betalingen snel en veilig via internet door BNG kunnen laten verwerken. In 2008 is deze module geschikt gemaakt voor SEPA-overboekingen. De Single Euro Payments Area (SEPA) is ontwikkeld om het betalingsverkeer binnen de eurozone effectief en goedkoop te maken voor consumenten, zakelijke gebruikers en banken. Verwacht wordt dat de overheden een voortrekkersrol spelen bij de acceptatie van SEPA. BNG speelt in op deze ontwikkelingen en zal haar klanten in 2009 extra adviseren en ondersteunen bij de introductie van nieuwe producten, zoals de SEPA Incasso. BNG wist haar sterke positie op het gebied van betalingsverkeer in het achterliggende jaar vast te houden. Het aantal voor klanten verwerkte posten is in 2008 licht gegroeid ten opzichte van het voorgaande jaar. De verwerking van de geldstromen tussen de rijksoverheid en decentrale overheden (de zogenoemde Rijksverrekening) werd ook het afgelopen jaar weer door BNG uitgevoerd. Ruim de helft van het totaal van de Rijksverrekening kwam ten gunste van het Gemeentefonds.

De langlopende financiering van de bank vindt nagenoeg volledig plaats door middel van obligatieleningen onder het gestandaardiseerde Debt Issuance Programme. De omvang van dit programma is medio 2008 verhoogd van EUR 70 miljard naar EUR 80 miljard.

Ten behoeve van de kredietverlening en herfinanciering trok de bank in 2008 EUR 13,1 miljard (2007: EUR 11,3 miljard) langlopende financiering aan. Het aantal emissies bedroeg 67 (2007: 71). De gewogen gemiddelde looptijd van de emissies nam af met 1,1 jaar tot 4,2 jaar. In 2008 emitteerde BNG in 10 verschillende valuta's (2007: 14). Het valuta- en renterisico is volledig afgedekt.

BNG speelt in haar fundingbeleid zo flexibel mogelijk in op de wensen van de beleggers. Op deze manier wordt de relatie met de beleggers verstevigd en is de bank in staat om haar middelen tegen zeer scherpe voorwaarden in te kopen. De bank neemt leningen op in diverse valuta, die naar looptijd en voorwaarden op maat worden gesneden voor zowel institutionele als particuliere beleggers.

Het aandeel van in euro luidende emissies in 2008 bedraagt 35%. Obligaties zijn daarnaast vooral uitgegeven in Amerikaanse dollar (44%). De bank emitteert jaarlijks een aantal benchmarkleningen waardoor BNG-yieldcurves in euro en Amerikaanse dollar beschikbaar zijn en blijven voor institutionele beleggers. In 2008 heeft BNG 7 benchmarkleningen in euro's en Amerikaanse dollars geëmitteerd (2007: 4) met een in omvang variërend volume van 1,0 tot 2,0 miljard. De tegenwaarde van het totaal aan uitgegeven benchmarkleningen bedraagt EUR 6,3 miljard (2007: EUR 4,9 miljard).

In de tweede helft van 2008 zijn de activiteiten op de internationale kapitaalmarkt drastisch afgenomen. Ondanks de uitstekende kredietwaardigheid was het in het begin van het vierde kwartaal ook voor BNG nagenoeg onmogelijk om in haar behoefte aan lang geld te voorzien. In december zijn de activiteiten op de kapitaalmarkt voorzichtig weer op gang gekomen. Vooralsnog liggen de risico-opslagen voor langlopende emissies die de bank moet betalen boven de risicovrije rentevoet hoger dan ooit tevoren.

Als gevolg van deze ontwikkelingen is in 2008 zwaarder dan voorheen geleund op het ECP-programma. De omvang van dit programma is daartoe eind 2008 verhoogd met EUR 5 miljard tot EUR 15 miljard. De 'vlucht naar kwaliteit' maakt de bank gewild voor het plaatsen van kort geld.

### Het resultaat

BNG sluit 2008 af met een nettowinst van EUR 158 miljoen (2007: EUR 195 miljoen). Hogere rentelasten als gevolg van de extra uitkering van EUR 500 miljoen aan de aandeelhouders in december 2007, een ongerealiseerd negatief *Resultaat financiële transacties* en daar tegenover hogere rentebaten, vooral in het korte bedrijf van de bank, zijn per saldo de redenen voor het teruglopen van de winst. De *Winst voor belastingen* is uitgekomen op EUR 182 miljoen, een daling van EUR 56 miljoen (24%) ten opzichte van 2007. De belastinglast van 2008 daalt met EUR 19 miljoen tot EUR 24 miljoen mede als gevolg van een bijstelling, van circa EUR 6 miljoen, van de te betalen vennootschapsbelasting over 2006.

De groei van het *Renteresultaat* is vooral toe te rekenen aan de toename van korte funding in de laatste maanden van 2008. Door het relatief grote verschil tussen de korte en de lange rentetarieven, dat ook vooral in het vierde kwartaal is ontstaan, heeft dit een gunstig effect gehad op het resultaat van de bank. De grote omvang van de verstrekte langlopende kredietverlening heeft bijgedragen aan de stijging van het renteresultaat.

De *Opbrengsten uit deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures* komen uit op EUR 1 miljoen negatief (2007: EUR 13 miljoen positief). De daling van deze opbrengsten wordt voornamelijk verklaard door een afname van de resultaten met betrekking tot de participaties van OPP en een waardedaling van Transdev-BNG-Connexion Holding B.V. van EUR 5 miljoen. In 2007 is door een bijstelling van de resultaatberekening een incidenteel hoog resultaat bij OPP gerapporteerd. Daarnaast is in 2007 een slotuitkering ontvangen van BNG-VNG Beheer Holding B.V., de voormalige Gemnet Holding B.V.

Het *Provisieresultaat* stijgt met EUR 6 miljoen tot EUR 20 miljoen (2007: EUR 14 miljoen) vooral door stijging van de fee-opbrengsten vanuit het kredietbedrijf. Ook het resultaat op betalingsverkeer ontwikkelt zich gunstig. De *Overige resultaten* zijn opgelopen tot EUR 9 miljoen (2007: EUR 4 miljoen). Naast de toegenomen opbrengsten uit advisering is in deze post onder andere de verkoop van een bedrijfspand opgenomen.

Het *Resultaat financiële transacties* is in de verslagperiode met EUR 72 miljoen afgenomen naar EUR 64 miljoen negatief (2007: EUR 8 miljoen positief). De onzekerheid op de financiële markten heeft geleid tot ongekend hoge kredieten (vooral) liquiditeitsopslagen en daardoor sterk gedaalde prijzen. Handel in openbaar papier van niet-overheden is

in de tweede helft van 2008 bijna volledig weggefallen waardoor waardering op marktwaarde van deze transacties een nagenoeg onmogelijke opgave is geworden. De ongerealiseerde marktwaardeveranderingen van rentedragende waardepapieren, die zijn opgenomen in de balanspost *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat*, hebben geleid tot een afwaardering van EUR 98 miljoen (2007: EUR 13 miljoen negatief). De kredietkwaliteit van deze transacties is echter nog uitstekend en de toekomstige kasstromen staan niet ter discussie. Bijzondere waardeverminderingen zijn niet aan de orde. Ondanks bijna perfecte hedge accounting is als gevolg van de forse mutaties in de korte rente het resultaat van transacties betrokken in hedge accounting, uiteindelijk geëindigd op EUR 10 miljoen positief (2007: EUR 4 miljoen positief). Het verkoopresultaat in 2008 van activa beschikbaar voor verkoop komt uit op EUR 6 miljoen positief (2007: EUR 2 miljoen positief). Het ongerealiseerde resultaat op de overige transacties die via de winst-en-verliesrekening lopen bedraagt EUR 18 miljoen positief, eveneens onder invloed van de dalende korte rente (2007: EUR 15 miljoen positief).

De *Bedrijfslasten* zijn in vergelijking met vorig jaar EUR 5 miljoen gedaald tot EUR 61 miljoen. De uitbesteding in 2007 van het betalingverkeer en het rekencentrum heeft geleid tot een break even-situatie van kosten en opbrengsten van het betalingsverkeer.

### De balans

Het balanstotaal neemt in 2008 toe met bijna 10% tot EUR 101,4 miljard. Deze stijging is vooral in de laatste maanden ontstaan als gevolg van de forse daling van de rentecurve. Aan de actiefzijde van de balans valt de belangrijke toename van de post *Kredieten* op. Naast de stijging van de langlopende kredietverlening heeft ook de kredietcrisis hier een belangrijke rol in gespeeld. Onder druk van de politiek is de IFRS-regelgeving aangepast waardoor de mogelijkheid is ontstaan om illiquide geworden activa te herclassificeren van de post *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* naar de posten *Kredieten* en *Bankiers*. De bank heeft eind oktober 2008 gekozen om met terugwerkende kracht per 1 juli 2008 EUR 5,2 miljard (in restant hoofdsommen) aan rentedragende waardepapieren om die reden te herclassificeren.

De geherclassificeerde rentedragende waardepapieren zijn onderdeel van een portefeuille met beleggingen in openbaar West-Europees papier met een hoge kredietkwaliteit. Deze beleggingen dienen ten behoeve van het liquiditeitsmanagement en om teruglopende uitzettingen met relatief hoge rendementen te compenseren. De restant hoofdsom

van deze beleggingen is ten opzichte van ultimo 2007 afgenomen met ruim EUR 0,8 miljard tot EUR 11,4 miljard. Tot deze beleggingen behoren onder andere covered bonds en residential mortgage-backed securities (RMBS). Deze kennen een triple-A waardering en hebben alleen betrekking op de meest kredietwaardige delen van de securitisaties. De onderliggende hypotheek zijn zogenaamde prime-hypotheek binnen West-Europese landen. De RMBS-beleggingen (restant hoofdsommen EUR 4,3 miljard, waarvan EUR 1,1 miljard onder garantie van de Nederlandse overheid) betreffen obligaties waarbij het onderpand bestaat uit hypotheek op woonhuizen. Ook de covered bonds (restant hoofdsommen EUR 1,4 miljard) worden gedekt door hoogwaardige activa. De invloed van de kredietcrisis heeft in de verslagperiode geleid tot een ongerealiseerde negatieve herwaardering van de RMBS-beleggingen van EUR 150 miljoen voor belastingen, waarvan EUR 141 miljoen loopt via de herwaarderingsreserve binnen het eigen vermogen. Het restant is verwerkt in het resultaat. De covered bonds zijn in 2008 met EUR 47 miljoen afgewaardeerd, waarvan EUR 22 miljoen via het eigen vermogen.

In de post *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat* hebben, naast delen van bovengenoemde covered bonds en residential mortgage-backed securities, de beleggingen in openbaar papier met kredietverzekering door zogeheten 'monoliners' (restant hoofdsommen EUR 0,5 miljard) voor het grootste gedeelte van de ongerealiseerde waardeveranderingen (EUR 50 miljoen negatief) bijgedragen aan het resultaat. Ook voor deze transacties geldt dat de onderliggende kasstromen niet ter discussie staan. De post *Kredieten* stijgt met EUR 9,7 miljard tot EUR 75,7 miljard. Afgezien van herclassificatie stabiliseert het aandeel kredieten aan of onder garantie van de overheid binnen deze post op 91%. In de post *Financiële activa voor verkoop beschikbaar*, die meer dan gehalveerd is tot EUR 5,2 miljard, is dit aandeel eveneens exclusief herclassificatie opgelopen met 4 procentpunten tot 36%. De balanspost *Bankiers* neemt af met EUR 1,1 miljard, voornamelijk door de uitloop van kredietverlening aan bouwfondsen. De posten *Overige financiële activa* en *Overige financiële passiva* nemen, voornamelijk als gevolg van een daling van de rentecurve, respectievelijk EUR 5,8 miljard en EUR 2,1 miljard toe.

Aan de passiefzijde van de balans daalt de post *Bankiers* tot EUR 3,3 miljard (2007: EUR 6,1 miljard). Vooral in de laatste maanden van 2007 werden er veel tijdelijk overtollige middelen in de interbancaire markt ondergebracht bij BNG. Daarnaast had de bank destijds voor EUR 1,2 miljard korte middelen opgenomen via repurchase transacties. Het *Eigen*

*vermogen* neemt EUR 0,1 miljard af tot EUR 2,0 miljard. De nettowinst heeft de uitkering van het dividend en de afname van de herwaarderingsreserve niet kunnen compenseren. De (ongerealiseerde) afname van de herwaarderingsreserve heeft geen invloed op de solvabiliteitsratio's. De capital ratio, het gerealiseerde eigen vermogen in procenten van het balanstotaal, daalt in vergelijking met ultimo 2007 licht tot 2,0%. Zowel de BIS-ratio tier 1 als de BIS-ratio blijven in 2008 onveranderd hoog op respectievelijk 18% en 20%.

### Voorgestelde winstverdeling

Na verwerking van belastingen resteert een nettowinst van EUR 158 miljoen (2007: EUR 195 miljoen) die beschikbaar is voor dividend en toevoeging aan reserves. Op basis van het vigerende dividendbeleid wordt voorgesteld om 50% (2007: 50%) van de winst na belasting uit te keren. Dit komt neer op een dividendbedrag van EUR 79 miljoen (2007: EUR 97 miljoen). Het restant wordt toegevoegd aan de reserves. Het dividend bedraagt EUR 1,42 (2007: EUR 1,75) per aandeel van nominaal EUR 2,50.

### Medewerkers

Eind 2008 zijn er, exclusief de dochtermaatschappijen, 241 medewerkers in dienst van de bank. De bezetting bestaat uit 72 vrouwen en 169 mannen. Omgerekend naar fulltime equivalenten (fte's) neemt de bezetting in de verslagperiode toe van 226 naar 229. Inclusief de geconsolideerde dochtermaatschappijen van de bank bedraagt het aantal fte's 280 (2007: 278). Het personeelsverloop exclusief de effecten van uitbesteding bedroeg in 2008 ruim 8%. Het verloop is nog in belangrijke mate veroorzaakt door de uitstroom als gevolg van de reorganisatie van 2007. Voor 12 medewerkers is het dienstverband op initiatief van de bank beëindigd onder toepassing van het Sociaal Plan, waarin begeleiding naar ander werk centraal staat. In totaal hebben zes medewerkers de bank op eigen initiatief verlaten. Er zijn 22 nieuwe medewerkers in dienst getreden. De inhuur van externen is licht gestegen. Gemiddeld zijn er acht (2007: zeven) externen werkzaam geweest. Het ziekteverzuim is opnieuw gedaald en ligt met 2,8% (2007: 3,3%) ruim binnen de interne norm. In 2008 is de meer procesgerichte inrichting van de organisatie afgerond. Hierbij zijn binnen de verkooporganisatie nog enkele functies vervallen en zijn nieuwe functies ontstaan. Het beloningsbeleid is aangepast. Met behulp van resultaatgerichte afspraken wordt gestreefd naar betere resultaten en een betere verdeling van de beschikbare beloning. De kwaliteit van de prestaties bepaalt de hoogte van de variabele beloning. Ook in dit jaar is de inzet van de medewerkers voor de bank hoog gebleven, waardoor goede resultaten konden worden bereikt. Een woord van dank voor de inzet en betrokkenheid van de medewerkers is hiervoor op zijn plaats.

### Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad vergaderde in 2008 zeven keer met de Raad van Bestuur waarvan drie keer in aanwezigheid van de leden van de Raad van Commissarissen, waarbij vooral de nadruk lag op de invoering van het nieuwe beloningsbeleid. Ook bij de evaluatie zal de Ondernemingsraad actief betrokken zijn. Daarnaast kwamen onder meer de financiële gang van zaken en de strategie van de bank, alsook het sociale beleid, het Arbojaarplan, compliance-onderwerpen en de arbeidsvoorwaarden ter sprake. Op 31 januari 2008 werden extra OR-verkiezingen gehouden en is de Ondernemingsraad sindsdien met negen leden weer voltallig. De Ondernemingsraad vergaderde zelf zeven keer en participeerde actief in het Interbancair Vertegenwoordigend Overleg. Tijdens de jaarlijkse themalunch werd gesproken met de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur.

Maatschappelijke verantwoorde bedrijfsvoering ligt fundamenteel verankerd in de missie van BNG. Om effectief en duurzaam in de samenleving te kunnen blijven functioneren zijn vertrouwen en een goede reputatie van groot belang. Het vertrouwen dat klanten, beleggers en aandeelhouders hebben in de bank en haar medewerkers is dan ook een essentiële voorwaarde voor de continuïteit van het bedrijf. Integriteit en transparantie zijn sleutelbegrippen voor een goede reputatie en voor het behouden van vertrouwen. Voor de medewerkers geldt een gedrags- en integriteitscode, de BNG-bedrijfscode, die BNG en haar medewerkers een richtlijn biedt ten behoeve van hun functioneren. Leidinggevend worden gestimuleerd om integriteit actief aan de orde te stellen bij de medewerkers.

Als bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang hecht BNG grote waarde aan een gezonde en stabiele ontwikkeling van de samenleving. De financiering van sociale en milieuvriendelijke initiatieven is een logisch gevolg van de activiteiten die onze statutaire klantenkring onderneemt. Specifieke voorbeelden van projecten in dit kader op milieugebied zijn de financiering van energiezuinige warmtepompinstallaties in nieuwbouwprojecten en de financiering van een fabriek voor de winning van biobrandstof uit koolzaad. Op sociaal terrein zijn voorbeelden de financiering van brede scholen, woonzorgprojecten en de financiering van de stichting Dutch International Guarantees for Housing (DIGH). Deze stichting maakt betaalbare woningbouw mogelijk voor mensen met een laag inkomen in ontwikkelingslanden en landen in een economische overgangsfase.

BNG sluit bij haar financiële dienstverlening aan overheden en aan de overheid gelieerde partijen op voorhand geen activiteiten uit. Bij de besluitvorming over dienstverlening maken economische haalbaarheid en risico onderdeel uit van de afweging. Vanuit de eigen waarden en normen gaat BNG zorgvuldig om met ethische vraagstukken. Projecten dienen politiek aanvaard te zijn. De klant dient te beschikken over de benodigde goedkeuringen en vergunningen. BNG respecteert hierbij de op democratische wijze tot stand gekomen publieke besluitvorming.

BNG houdt in haar interne bedrijfsvoering rekening met het milieu. In het gebouw van BNG wordt gebruik gemaakt van energiezuinige computers, sensorverlichting, energiearme armaturen en een warmterecyclingsysteem. Ook vindt er een scheiding van afval plaats en een bewuste inkoop van kantoorartikelen. BNG hanteert een beleid gericht op vermindering van het papiergebruik en verdere digitalisering van de informatievoorziening. Waar mogelijk worden hergebruikte materialen ingezet. Met betrekking tot het woon-werkverkeer stimuleert de bank het gebruik van het openbaar vervoer door collectieve afspraken aan te gaan met de Nederlandse Spoorwegen. Binnen de leaseregeling worden medewerkers financieel gestimuleerd te kiezen voor de meest milieuvriendelijke auto's.

BNG is een maatschappelijk betrokken bank en brengt dat, naast de financiering van maatschappelijke voorzieningen, tot uiting door donaties aan diverse maatschappelijke doelen. Hierbij richt BNG zich vooral op het culturele segment van de Nederlandse samenleving. Medewerkers worden in de gelegenheid gesteld het jaarlijkse kerstpakket te verruilen voor een donatie aan een goed doel. Hiervan wordt in toenemende mate gebruik gemaakt. Naast de incidentele donaties heeft BNG het BNG Cultuurfonds in het leven geroepen. Dit fonds stimuleert activiteiten op het gebied van kunst en cultuur die van betekenis zijn voor het gemeentelijk beleid. Daarnaast reikt het BNG Cultuurfonds vier verschillende culturele prijzen uit: BNG Nieuwe Literatuur prijs, BNG Nieuwe Theatermakers prijs (in samenwerking met het Theater Instituut Nederland), BNG Project Workspace Prijs (in samenwerking met Filmhuis Den Haag), en de jaarlijkse prijs voor het Nationaal Concours (Jong Muziktalent Prijs).

Het begrip corporate governance duidt op een goede bestuurlijke inrichting van een onderneming en de uitvoering van goed ondernemerschap, waaronder begrepen integer en transparant handelen, alsmede goed toezicht hierop en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht. De Nederlandse corporate governance code (de code) kent zogenoemde principes en best practice-bepalingen. In de principes zijn beginselen voor deugdelijk bestuur geformuleerd die op hun beurt zijn uitgewerkt in best practice-bepalingen. Uitgangspunt van de code is dat beursgenoteerde ondernemingen deze beginselen volgen. Afwijken van de best practice-bepalingen is toegestaan, echter onder de voorwaarde dat volgens het beginsel 'pas toe of leg uit' in het jaarverslag wordt toegelicht op welke onderdelen wordt afgeweken en waarom.

Bij BNG is aandacht voor een goede corporate governance onderwerp van beleid. De bank hecht grote betekenis aan de code en aan de begrippen transparantie en integriteit die daarin centraal staan. De functie die BNG in het stelsel van publieke financiering in Nederland vervult alsmede haar maatschappelijke karakter uit hoofde daarvan, maken dat vanzelfsprekend. BNG voldoet aan de code. Met inachtneming van de bepalingen van het structuurregime, die aan de corporate governance-structuur van een vennootschap raken, volgt de bank deze beginselen van deugdelijk ondernemingsbestuur. De binnen BNG bestaande reglementen, codes, regelingen en rapportages zijn hiermee in overeenstemming. Op de website van de bank [www.bng.nl] is een apart hoofdstuk aan corporate governance gewijd waarin deze documenten zijn terug te vinden.

Op één punt wijkt de bank af van de code. De aanbeveling die in de code wordt gedaan met betrekking tot het 'stemmen op afstand' wordt door BNG niet gevolgd. Gelet op het karakter van de bank en de herkomst van haar aandeelhouders vindt BNG dit niet noodzakelijk. De bank hecht grote waarde aan het directe contact met de aandeelhouders en organiseert bijvoorbeeld jaarlijks, na afloop van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA), een themabijeenkomst. In de afgelopen jaren vertegenwoordig-

den representanten van de aandeelhouders in de AVA en de themabijeenkomst gemiddeld ongeveer 60 procent van het aandelenkapitaal van de bank. Omdat aandeelhouders tegelijkertijd ook klanten zijn, is er sowieso veelvuldig contact tussen de bank en representanten van aandeelhouders. Bij de bank is sprake van evenredigheid tussen kapitaalbreng en zeggenschap in de vergadering van aandeelhouders. Medewerking door de bank aan certificering van aandelen is statutair uitgesloten.

De diverse risico's waarmee de bank bij de uitoefening van haar activiteiten wordt geconfronteerd, worden in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening separaat aan de orde gesteld. De interne risicobeheersings- en controlesystemen van BNG vormen een belangrijk punt van aandacht binnen de bank. De inrichting hiervan is gebaseerd op de regelgeving uit hoofde van internationale richtlijnen in het kader van het internationaal kapitaalakkoord Bazel II. De inrichting is beschreven in een intern risicobeheersingsraamwerk dat van toepassing is op alle door BNG onderkende risico's. Het raamwerk heeft een nauwe relatie met het Kapitaalbeheersplan. Dit plan wordt jaarlijks herzien en met de Nederlandsche Bank besproken.

Audits door de Interne Accountantsdienst zijn erop gericht de goede werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen onafhankelijk te kunnen vaststellen. De risicobeheersings- en controlesystemen van de bank hebben in het verslagjaar naar behoren gewerkt en geven een redelijke mate van zekerheid dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat. Deze systemen kunnen op zichzelf uiteraard geen absolute zekerheid bieden voor het realiseren van de ondernemingsdoelstellingen en niet alle onjuistheden, fraudes en overtreding van wetten en regels voorkomen. Er zijn geen indicaties dat de risicobeheersings- en controlesystemen in 2009 niet naar behoren zullen functioneren. De interne beheersing vraagt continue aandacht. Als gevolg van een stringenter wet- en regelgeving, een veranderende omgeving en het aangescherpte beleid nemen de eisen ten behoeve van de interne risicobeheersing toe.

De externe accountant evalueert de financiële rapportage en de interne beheersing voor zover van belang in het kader van de controle van de jaarrekening. De bevindingen worden gerapporteerd in de management letter aan de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen. De interne en externe accountant zijn aanwezig in de vergadering van de Audit Commissie van de Raad van Commissarissen en in de vergadering van de voltallige Raad waarin de jaarrekening wordt besproken.

### Verantwoordelijkheidsverklaring

Voor zover bekend geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van BNG en de in de consolidatie opgenomen dochterondernemingen. Het jaarverslag geeft een getrouw beeld omtrent de toestand op de balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar van BNG en de geconsolideerde dochterondernemingen waarvan de gegevens in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. In het jaarverslag zijn bovendien de wezenlijke risico's beschreven waarmee BNG wordt geconfronteerd.

De marktstrategie van BNG blijft gericht op gespecialiseerde dienstverlening tegen zo laag mogelijke kosten, ongeacht de marktomstandigheden. BNG wil een betrouwbare partner van haar klanten zijn, onder meer door voldoende toegang tot de geld- en kapitaalmarkt mogelijk te maken. In 2009 zal in het marketing- en communicatiebeleid invulling worden gegeven aan een meer geïntegreerde positionering van de bank en haar dochterondernemingen. De onzekerheden voor het lopende jaar zijn groot. De crisis heeft zich van de financiële naar de reële sector uitgebreid. De meeste economieën in de westerse wereld zijn in een recessie terecht gekomen. Hoewel de klanten van de bank voornamelijk overheden of aan de overheid gelieerde instellingen zijn, valt af te wachten in welke mate hun activiteiten beïnvloed zullen worden door de crisis. Dit kan betekenen dat bestaande trends in de verkoopmarkten van de bank zullen wijzigen. Eén van de trends is publiek-private samenwerking met betrekking tot grote (investerings)projecten. De hogere opslag die momenteel betaald moet worden voor het kredietrisico maakt deze handelswijze relatief duurder. De beschikbaarheid van financieringsmiddelen voor meer risicovolle projecten is een ander belangrijk element in de afweging van de haalbaarheid. De bank sluit niet uit dat klanten van de bank hierdoor (tijdelijk) terughoudender worden met het aangaan van nieuwe projecten op het gebied van publiek-private samenwerking.

De turbulentie op de financiële markten is ook in 2009 van invloed op de beschikbaarheid en prijsstelling van financieringsmiddelen. Waar in het verleden sprake was van een lage risico-opslag in de tarieven, is deze inmiddels veel hoger. Dat geldt voor de bank en voor de klanten van de bank. De bank streeft ernaar haar sterke marktpositie te behouden en de relatie met haar klanten te bestendigen en waar mogelijk te versterken. Prognoses over de omvang van kredietverlening in 2009 zijn onder de huidige marktomstandigheden zeer moeilijk.

Grote delen van het betalingsverkeer en het rekencentrum zijn uitbesteed aan Ordina BPO B.V. Eind 2008 heeft Ordina Holding N.V., de moedermaatschappij, aangegeven deze activiteiten te willen verkopen in 2009. De continuïteit van de processen ten behoeve van de klant en de bank zal onder alle omstandigheden gewaarborgd blijven.

De bank streeft naar een optimalisering van de verhouding tussen marktaandeel, risico en rendement. Ten behoeve van kredietrisicobeheersing is een implementatieplan opgesteld voor een modelmatige benadering van kredietrisico.

Daarbij wordt ook acht geslagen op de ambities die zijn geformuleerd ten behoeve van het risicomanagement en de beoogde verdere verbetering van de bedrijfsvoering en de operationele risicobeheersing.

De personele bezetting zal in 2009, onder de huidige veronderstellingen, stabiliseren of fractioneel toenemen. De geconsolideerde bedrijfslasten zullen naar verwachting licht dalen. Vooral de kosten van huisvesting zullen afnemen nu alle medewerkers weer in één pand zijn ondergebracht.

Indien de moeilijke omstandigheden op de kapitaalmarkt aanhouden dient rekening te worden gehouden met een afnemende nettowinst. Krediet- en liquiditeitsrisico wordt door de markt hoog geprijsd waardoor de (her)financieringskosten van BNG hoger uitvallen. Er moet daarnaast rekening gehouden worden met een groot aantal andere onzekerheden. De belangrijkste is de waardeontwikkeling van de activa die in de balans gewaardeerd worden op marktwaarde en waarvan de (ongerealiseerde) waardeverandering door de winst-en-verliesrekening loopt. Ondanks de hoge kwaliteit van de kredieten en activa in de beleggingsportefeuilles zullen toekomstige resultaten sterk beïnvloed worden door deze waardeveranderingen. Hoewel de bank waar mogelijk hedge accounting toepast zijn ook de resultaatsprongen die samenhangen met hedge accounting, onder invloed van de grote volatiliteit van de rente, in het afgelopen jaar groot geweest. Wanneer de volatiliteit van de rente groot blijft, zijn deze mutaties ook in 2009 niet uit te sluiten. Hoewel de geprognosticeerde onderliggende resultaatontwikkeling in lijn ligt met die van het verslagjaar, acht de bank het, gegeven alle onzekerheden, niet mogelijk een verantwoorde uitspraak te doen over het resultaat 2009.

*Raad van Bestuur*

C. van Eykelenburg, *voorzitter*

J.J.A. Leenaars

J.C. Reichardt

Den Haag, 6 maart 2009



# Jaarrekening

---

## Geconsolideerde balans per 31 december 2008

In miljoenen euro's

|   | 31-12-2008     | 31-12-2007    |
|---|----------------|---------------|
| <b>Activa</b>   |                |               |
| Kasmiddelen   | 497            | 485           |
| Bankiers <sup>1</sup>   | 8.956          | 10.067        |
| Kredieten <sup>1</sup>  | 75.699         | 66.037        |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat <sup>2</sup>   | 3.001          | 2.989         |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar <sup>3</sup>               | 5.185          | 10.483        |
| Overige financiële activa <sup>4</sup>                                | 7.695          | 1.882         |
| Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures <sup>5</sup> | 105            | 102           |
| Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen <sup>6</sup>                     | 24             | 19            |
| Overige activa <sup>13</sup>  | 203            | 536           |
| Activa aangehouden voor verkoop <sup>7</sup>                          | -              | 2             |
| <b>Totaal activa</b>  | <b>101.365</b> | <b>92.602</b> |
| <b>Passiva</b>  |                |               |
| Bankiers <sup>8</sup>   | 3.285          | 6.140         |
| Toevertrouwde middelen <sup>8</sup>                                   | 6.439          | 6.468         |
| Achtergestelde schulden <sup>8</sup>                                  | 170            | 163           |
| Schuldbewijzen <sup>9</sup>   | 79.157         | 70.005        |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat <sup>10</sup> | 791            | 246           |
| Overige financiële passiva <sup>11</sup>                              | 9.359          | 7.250         |
| Overige passiva <sup>13</sup>   | 185            | 277           |
| Totaal verplichtingen   | 99.386         | 90.549        |
| Eigen vermogen <sup>14</sup>  | 1.979          | 2.053         |
| <b>Totaal passiva</b>   | <b>101.365</b> | <b>92.602</b> |

## Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2008

In miljoenen euro's

|  | 2008       | 2007       |
|--|------------|------------|
| - Rentebaten <sup>15</sup>   | 4.524      | 3.868      |
| - Rentelasten <sup>16</sup>  | 4.247      | 3.603      |
| Renteresultaat   | 277        | 265        |
| Opbrengsten uit deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures <sup>17</sup> | -1         | 13         |
| - Provisiebaten <sup>18</sup>  | 25         | 20         |
| - Provisielasten <sup>19</sup>   | 5          | 6          |
| Provisieresultaat  | 20         | 14         |
| Resultaat financiële transacties <sup>20</sup>   | -64        | 8          |
| Valutare resultaat <sup>21</sup>   | 2          | 0          |
| Overige resultaten <sup>22</sup>   | 9          | 4          |
| <b>Subtotaal</b>   | <b>243</b> | <b>304</b> |
| Personeels- en andere beheerskosten  |            |            |
| - Personeelskosten <sup>23</sup>   | 32         | 36         |
| - Andere beheerskosten <sup>24</sup>   | 27         | 26         |
|  | 59         | 62         |
| Afschrijvingen <sup>25</sup>   | 2          | 4          |
| Overige bedrijfslasten <sup>26</sup>   | 0          | 0          |
| <b>Subtotaal</b>   | <b>61</b>  | <b>66</b>  |
| <b>Winst voor belastingen</b>  | <b>182</b> | <b>238</b> |
| Belastingen <sup>12</sup>  |            |            |
| - Mutatie belastinglatentie  | -          | -1         |
| - Belastinglast  | -24        | -42        |
|  | -24        | -43        |
| <b>Nettowinst</b>  | <b>158</b> | <b>195</b> |

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Den Haag, 6 maart 2009

*Raad van Bestuur*

C. van Eykelenburg, *voorzitter*  
J.J.A. Leenaars  
J.C. Reichardt

*Raad van Commissarissen*

H.O.C.R. Ruding, *voorzitter*  
Y.C.M.T. van Rooy, *secretaris*  
R.J.N. Abrahamsen  
H.H. Apotheker  
S.M. Dekker  
W.M. van den Goorbergh  
R.J.J.M. Pans  
A.G.J.M. Rombouts  
W.K. Wiechers

## Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2008

In miljoenen euro's

|  | 2008       | 2007       |
|--|------------|------------|
| <b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>   |            |            |
| Winst voor belastingen   | 182        | 238        |
| <i>Aanpassingen voor:</i>  |            |            |
| - Afschrijvingen   | 2          | 4          |
| - Dotatie voorzieningen  | -          | 3          |
|  | 2          | 7          |
| <i>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</i>   | 184        | 245        |
| Mutatie bankiers (niet terstond opeisbaar)   | -1.151     | 1.497      |
| Mutatie kredieten  | -1.998     | 1.939      |
| Mutatie toevertrouwde middelen   | -408       | 1.162      |
| Betaalde/ontvangen belastingen   | -22        | -20        |
| Overige mutaties uit operationele activiteiten   | -1.741     | -1.866     |
|  | -5.320     | 2.712      |
| <i>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten*</i>   | -5.136     | 2.957      |
| <b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>  |            |            |
| <i>Investerings en aankopen:</i>   |            |            |
| - Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat en financiële activa voor verkoop beschikbaar | -4.559     | -4.847     |
| - Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures   | -5         | -68        |
| - Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen   | -7         | -1         |
|  | -4.571     | -4.916     |
| <i>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:</i>  |            |            |
| - Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat en financiële activa voor verkoop beschikbaar | 6.145      | 4.654      |
| - Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures   | -          | 4          |
| - Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen en activa aangehouden voor verkoop                              | 2          | 3          |
|  | 6.147      | 4.661      |
| <i>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>   | 1.576      | -255       |
| <b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>   |            |            |
| Ontvangsten uit schuldbewijzen   | 24.746     | 15.611     |
| Aflossingen op schuldbewijzen  | -21.106    | -18.004    |
| Betaald dividend   | -97        | -599       |
| <i>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>  | 3.543      | -2.992     |
| <b>Netto toename in geldmiddelen en kasequivalenten</b>  | -17        | -290       |
| Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari  | 244        | 534        |
| <b>Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december</b>   | <b>227</b> | <b>244</b> |
| <i>De geldmiddelen en kasequivalenten zijn als volgt opgebouwd per 31 december</i>                     |            |            |
| - Kasmiddelen  | 497        | 485        |
| - Kasequivalenten onder de actiefpost bankiers   | 20         | 10         |
| - Kasequivalenten onder de passiefpost bankiers  | -290       | -251       |
|  | <b>227</b> | <b>244</b> |

\* De ontvangen rente is EUR 6.256 miljoen, de betaalde rente is EUR 5.484 miljoen.

## Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen 2008

In miljoenen euro's

|  | 31-12-2008   | 31-12-2007   |
|--|--------------|--------------|
| <b>Kapitaal</b>  |              |              |
| Stand ongewijzigd  | 139          | 139          |
| <b>Agioreserve</b>   |              |              |
| Stand ongewijzigd  | 6            | 6            |
| <b>Herwaarderingsreserve</b>   |              |              |
| Beginstand   | 104          | 220          |
| Ongerealiseerde waardeverandering van financiële activa voor verkoop beschikbaar | -132         | -151         |
| Gerealiseerde waardeverandering van financiële activa voor verkoop beschikbaar   | -6           | 5            |
| Belastinglatentie  | 5            | 30           |
| Eindstand  | -29          | 104          |
| <b>Reserve valuta omrekenverschillen</b>   | -3           | -1           |
| <b>Overige reserves</b>  |              |              |
| Beginstand   | 1.610        | 2.012        |
| Toevoeging uit winstinhouding voorgaand boekjaar                                 | 98           | 98           |
| Extra uitkering aan aandeelhouders   | -            | -500         |
| Eindstand  | 1.708        | 1.610        |
| <b>Nettowinst</b>  | 158          | 195          |
| <b>Totaal eigen vermogen</b>   | <b>1.979</b> | <b>2.053</b> |

Jaarrekening

37

Jaarrekening

36

## Algemene bedrijfsinformatie

De jaarrekening is door de Raad van Bestuur op 6 maart 2009 vrijgegeven voor publicatie en wordt op 27 april 2009 aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter vaststelling voorgelegd. BNG is een structuurvennootschap. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheerraadschap. BNG is gevestigd te Den Haag in Nederland en heeft geen nevenvestigingen.

## Belangrijkste gehanteerde grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van geamortiseerde kostprijs met uitzondering van de jaarrekeningposten *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat*, *Financiële activa voor verkoop beschikbaar*, *Overige financiële activa*, *Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat*, en *Overige financiële passiva*. Deze jaarrekeningposten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Daarnaast wordt de balanspost *Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures* gewaardeerd op basis van de equity methode. In de geconsolideerde jaarrekening worden alle bedragen gepresenteerd in miljoenen euro's tenzij anders vermeld. De euro is de functionele valuta van BNG.

## Verklaring toegepaste wet- en regelgeving

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

BNG heeft in 2008 gewijzigde/nieuwe standaarden toegepast die geen significante gevolgen hebben voor de jaarrekening. Het betreft hier de volgende standaarden:

- IFRIC 11: IFRS 2 – Group and Treasury Share Transactions
- IFRIC 14: IAS 19 – The Limit on a Defined Benefit Asset, Minimum Funding Requirements and their Interaction

Op 15 oktober 2008 heeft de EU een aantal wijzigingen in IAS 39 en IFRS 7 (amendments to IAS 39: Financial Instruments: Recognition and Measurement and IFRS 7 Financial Instruments: Disclosure) aanvaard, welke het mogelijk maken in bepaalde situaties financiële instrumenten te herclassificeren. BNG heeft voornamelijk als gevolg van de kredietcrisis, en gebruikmakende van deze wijzigingen, een deel van de *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* geherclassificeerd naar de balansposten *Bankiers en Kredieten*. De intentie is om deze posten voor een onbepaalde termijn (foreseeable future) aan te houden. Wanneer handel in (delen van) de portefeuille weer op gang komt, wordt gedeeltelijke verkoop niet uitgesloten.

De herclassificatie is niet verwerkt in de vergelijkende cijfers. Voor nadere informatie omtrent deze herclassificatie wordt verwezen naar noot 27 [pag. 57] van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

BNG maakt geen gebruik van de mogelijkheid om nieuwe standaarden en interpretaties vroegtijdig toe te passen. Vervroegde toepassing van deze nieuwe standaarden en interpretaties zou geen significante gevolgen hebben voor de jaarrekening. Het betreft hier de volgende standaarden:

- IFRS 8: Operating Segments
- IAS 1: Presentation of Financial Statements Revised
- IAS 23: Borrowing Costs Revised
- IAS 27: Consolidated and Separate Financial Statements Revised
- IFRS 2: Share-based Payment: Vesting Conditions and Cancellations
- IAS 32 and IAS 1: Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation
- IFRS 1 and IAS 27: Cost of an Investment in a Subsidiary, jointly-controlled entity or associate
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement: Eligible Hedged Items
- IFRS 3: Business Combinations Revised
- IFRIC 12: Service Concession Arrangements
- IFRIC 13: Customer Loyalty Programmes
- IFRIC 15: Agreements for the Construction of Real Estate
- IFRIC 16: Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation

## Grondslagen voor consolidatie

Jaarlijks stelt BNG een geconsolideerde jaarrekening op, waarin opgenomen de moedermaatschappij en haar dochterondernemingen. De jaarrekeningen van de moedermaatschappij en haar dochterondernemingen die worden gebruikt voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening zijn opgesteld per dezelfde verslagdatum en gebaseerd op uniforme grondslagen. Alle intragroeptransacties en -saldi, waaronder baten, lasten en dividenden zijn in de geconsolideerde jaarrekening volledig geëlimineerd. De geconsolideerde jaarrekening omvat alle dochterondernemingen waarin BNG een overheersende zeggenschap heeft. Overheersende zeggenschap wordt verondersteld te bestaan indien BNG, direct of indirect via groepsmaatschappijen, meer dan de helft van de stemrechten bezit dan wel op andere wijze een overheersende zeggenschap heeft. Groepsmaatschappijen worden vanaf de datum dat overheersende zeggenschap is verkregen volledig geconsolideerd totdat geen sprake meer is van overheersende zeggenschap of alle verbonden risico's en voordelen zijn overgedragen aan derden. Een minderheidsaandeel

van derden is als een onderdeel van het eigen vermogen opgenomen. Voor belangen in beleggingsfondsen is, bij het bepalen of BNG overheersende zeggenschap heeft, rekening gehouden met BNG's financiële belang voor eigen rekening en de rol van BNG of haar dochterondernemingen als fondsbeheerder. De rapportageperiodes van in de consolidatie betrokken groepsmaatschappijen zijn gelijk aan die van BNG.

## Gebruik van schattingen

Waar nodig liggen aan de bedragen zoals vermeld in dit rapport, schattingen en veronderstellingen van het management ten grondslag. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op de bepaling van de reële waarde van financiële instrumenten waarvoor een actieve markt ontbreekt. Daarnaast worden schattingen gebruikt ten behoeve van de voorziening voor oninbaarheid en latente belastingen. BNG hanteert ter bepaling van de reële waarde van financiële instrumenten waarvoor een actieve markt ontbreekt waarderingmodellen. De uitkomsten van deze modellen zijn gebaseerd op verschillende veronderstellingen, waaronder de disconteringsvoet en toekomstige kasstromen. Afwijkingen in de gehanteerde veronderstellingen hebben mogelijk een significant effect op de gerapporteerde waarden.

BNG evalueert periodiek de gehanteerde schattingen en veronderstellingen. Eventuele herzieningen worden gerapporteerd in het jaar waarin de schatting is herzien en tevens verwerkt in toekomstige jaren.

## Reële waarde van financiële instrumenten

De reële waarde is gebaseerd op gequoteerde marktprijzen of, indien deze niet beschikbaar zijn, gemodelleerde waardeeringstechnieken. Waarderingstechnieken worden over het algemeen gebruikt om de reële waarde te bepalen van niet beursgenoteerde activa en passiva en OTC-derivaten. Het betreft methoden en technieken die algemeen aanvaard zijn zoals modellen voor optieprijsen, discounted cashflows, forwardpricing en creditspreads. Hierbij wordt rekening gehouden met contractuele bepalingen en wordt gebruik gemaakt van beschikbare objectieve marktgegevens zoals yieldcurves, correlaties, volatiliteiten en creditspreads. Er wordt geen gebruik gemaakt van veronderstellingen die niet door marktprijzen of marktтарieven worden ondersteund.

## Saldering

Gesaldeerde verwerking van activa en passiva vindt uitsluitend plaats indien en voor zover de gesaldeerde en simultane afwikkeling van de vordering en de schuld deugdelijk juridisch afdwingbaar is en ook het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

## Vreemde valuta

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's. Monetaire transacties in vreemde valuta worden op balansdatum omgerekend en de koersresultaten worden – met uitzondering van de hedge van een netto-investering in een buitenlandse activiteit – geboekt ten laste of ten gunste van het valutaresultaat. Het valutaresultaat van een netto-investering in een buitenlandse activiteit wordt verantwoord in het eigen vermogen. Niet-monetaire activa en passiva die tegen kostprijs worden gewaardeerd, worden bij eerste vastlegging direct omgerekend tegen de valutakoers van dat moment. De balans- en resultaatposten van groepsmaatschappijen met een niet euro rapporteringsvaluta worden als volgt omgerekend:

- Activa en passiva worden omgerekend tegen de ultimo koers per balansdatum;
- Baten en lasten worden omgerekend tegen de gemiddelde koers over het boekjaar;
- Omrekeningsverschillen worden verantwoord onder het eigen vermogen, in de post *Reserve valuta omrekenverschillen*.

Bij het elimineren van intercompany verhoudingen op monetaire posten dienen valutaverschillen binnen de groep verwerkt te worden via de geconsolideerde winst- en-verliesrekening.

## Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures

Belangen in deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures worden verantwoord op basis van de equity methode. Deelnemingen met invloed van betekenis zijn die ondernemingen waarin BNG invloed van betekenis heeft. Joint ventures zijn contractuele afspraken waarbij BNG en andere partijen een economische activiteit aangaan waarover zij gezamenlijk en evenredig zeggenschap hebben.

## Financiële activa en passiva

Financiële activa en passiva worden opgenomen op transactiebasis. Dit betekent dat transacties worden verwerkt vanaf het tijdstip dat de bank recht heeft op de voordelen respectievelijk gebonden is aan verplichtingen voortkomend uit de contractuele bepalingen van het financiële instrument.

Hieronder vallen zowel de traditionele financiële instrumenten (leningen, waardepapieren en schulden) als ook afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

De financiële activa en passiva worden bij eerste opname in de balans gewaardeerd tegen reële waarde vermeerderd met de transactiekosten die direct toe te wijzen zijn aan de verwerving of uitgifte van het financieel actief of het financieel passief met uitzondering van de transacties met waardering tegen reële waarde en verwerking van de resultaten via de winst-en-verliesrekening. De in deze balansposten opgenomen transacties worden gewaardeerd tegen reële waarde zonder vermeerdering met transactiekosten. Na eerste opname worden de financiële activa en passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of reële waarde afhankelijk van de classificatie van de transactie. De geamortiseerde kostprijs (amortisatiewaarde) bestaat naast de hoofdsom uit opgelopen rente, verrekende transactiekosten en/of (dis)agio dat volgens de effectieve rentemethode wordt verdeeld over de rentetypische looptijd van de transactie.

Financiële derivaten zijn opgenomen onder de activa (positieve reële waarde) of passiva (negatieve reële waarde). De waardeveranderingen van financiële derivaten worden volledig verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

#### **Niet langer opnemen in de balans van financiële activa en passiva**

Een financieel actief wordt niet langer op de balans opgenomen indien:

- er geen recht meer is op de kasstromen uit het actief, of
- BNG het recht heeft behouden om de kasstromen uit dit actief te ontvangen maar een verplichting is aangegaan om deze volledig zonder belangrijke vertraging te betalen aan een derde als gevolg van een bijzondere afspraak, of
- de rechten op de kasstromen uit het actief en nagenoeg alle risico's en voordelen van dit actief zijn overgedragen, ofwel de zeggenschap over dit actief is overgedragen.

Een financieel passief wordt niet langer op de balans opgenomen zodra aan de prestatie als gevolg van de verplichting is voldaan, deze is opgeheven of verlopen.

Indien een bestaand financieel actief of passief contractueel wordt vervangen door een andere van dezelfde tegen-

partij tegen nagenoeg dezelfde voorwaarden dan wordt het nieuwe actief of passief behandeld als een voortzetting van het bestaande actief of passief tegen dezelfde balanswaarde.

Er worden dan geen vervreemdingsresultaten genomen.

Ten aanzien van vervreemding van financiële activa en passiva past BNG het principe First In, First Out (FIFO) toe. Alsdan wordt het verschil tussen de opbrengst van de overdracht en de boekwaarde van het actief of passief onmiddellijk en volledig in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

#### **Derivaten**

Bij eerste verwerking worden derivaten gewaardeerd tegen kostprijs. Na eerste verwerking worden derivaten gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij mutaties hierin worden verantwoord in de winst- en verliesrekening, onder de post *Resultaat financiële transacties*. Derivaten met een positieve marktwaarde worden op de balans gepresenteerd als activa, onder de posten *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat* en *Overige financiële activa*. Derivaten met een negatieve marktwaarde worden op de balans gepresenteerd als passiva, onder de posten *Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat* en *Overige financiële passiva*.

In contracten besloten derivaten worden als een apart derivaat gewaardeerd indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen nauw verband tussen de economische kenmerken en risico's van het in een contract besloten derivaat en die van het basiscontract, en
- het basiscontract wordt niet tegen reële waarde – met waardemutaties via het resultaat – gewaardeerd, en
- een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat.

Derivaten welke voldoen aan deze voorwaarden worden gewaardeerd tegen reële waarde op het moment dat het contract wordt aangegaan, waarbij waardemutaties worden verwerkt in het resultaat. Contracten worden alleen dan opnieuw beoordeeld indien een wijziging in de contractvoorwaarden heeft plaatsgevonden, welke de verwachte kasstromen aanzienlijk heeft beïnvloed.

#### **Hedge accounting**

De bank dekt aan financiële activa of passiva verbonden renterisico's veelal af met behulp van financiële instrumenten. In marktwaardetermen vindt een compensatie plaats van waardeveranderingen als gevolg van rentemutaties. Door hedge accounting toe te passen verwerkt de bank de in beginsel verschillende boekhoudkundige resultaatneming tussen afdekkingsinstrument en de afgedekte positie toch resultaatneutraal voor zover de hedgerelatie effectief is. Alleen derivaten kunnen zich kwalificeren als afdekkingsinstrument en worden verplicht tegen reële waarde op de balans opgenomen. De tegenhanger van het afdekkingsinstrument is de afgedekte positie, die in beginsel veelal op amortisatiewaarde in de boeken staat. Op de datum dat een derivatentransactie wordt afgesloten, bestemt de bank deze al dan niet als een hedge van de reële waarde van het op de balans opgenomen actief of passief (fair value hedge). Fair value hedge accounting wordt enkel toegepast indien er formele documentatie aanwezig is over het afdekkingsinstrument, de afgedekte positie, de relatie hiertussen en het doel van de hedge. Uit deze hedgedocumentatie blijkt dat verwacht kan worden dat de hedge effectief is en hoe de effectiviteit wordt vastgesteld. Effectiviteit wil zeggen dat er gedurende de rapportageperiode sprake is van tegengestelde risico's uit hoofde van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie, binnen de door IAS 39 gestelde bandbreedte (80%-125%). Daarnaast wordt aangetoond dat de hedge effectief zal blijven gedurende de resterende looptijd. Het ineffektieve gedeelte van een afdekkingsrelatie wordt altijd rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Zodra de hedge niet langer voldoet aan de bovenstaande voorwaarden voor hedge accounting of indien de afgedekte positie dan wel het afdekkingsinstrument afloopt of wordt verkocht, wordt de hedgerelatie verbroken. Het verschil tussen de voorgaande balanswaardering en de amortisatiewaarde van de afgedekte positie wordt over de resterende looptijd van de afgedekte positie afgeschreven.

BNG past twee vormen van fair value hedge accounting toe, namelijk micro- en portfolio hedging. Micro hedging heeft betrekking op individuele transacties die voor wat betreft renterisico in een economische hedgerelatie zijn betrokken. Er is in geval van micro hedging een één-op-één relatie tussen de afgedekte positie en het afdekkingsinstrument.

Portfolio hedging heeft betrekking op een groep transacties die voor het renterisico door meerdere derivaten wordt afgedekt. Hierbij is er geen relatie tussen afgedekte posities en afdekkingsinstrumenten op individueel niveau maar wordt op portefeuilleniveau aangetoond dat de betrokken derivaten de reële waardemutaties als gevolg van rentebewegingen van de betrokken activa compenseren. Door het ontbreken van een directe relatie tussen de activa en de gebruikte derivaten als afdekkingsinstrument is, in afwijking van micro hedging, de reële waardecorrectie opgenomen onder de balanspost *Overige financiële activa*.

#### **Kasmiddelen**

Onder deze post zijn alle wettige betaalmiddelen opgenomen alsmede onmiddellijk opeisbare tegoeden bij de Centrale Bank.

#### **Bankiers en Kredieten**

Onder deze actiefposten zijn de vorderingen op bankiers en leningen aan klanten gerubriceerd die niet voor handelsdoeleinden worden aangehouden en zijn gewaardeerd tegen amortisatiewaarde. Daarnaast is een deel van de rentedragende waardepapieren (MTN's en obligaties) gerubriceerd onder deze posten, voor zover deze niet op een actieve markt worden verhandeld. De kredieten zijn opgenomen onder aftrek van de nodig geoordeelde voorziening voor oninbaarheid. Onder IFRS bepaalt BNG eerst of er aanwijzingen zijn van bijzondere waardeverminderingen van individueel belangrijke kredieten voor het vormen van de voorziening. Bij niet belangrijke kredieten wordt de voorziening op individueel of totaalniveau bepaald, rekening houdend met de bedragen die naar verwachting na afboeking daadwerkelijk zullen worden ontvangen.

In 2008 is een deel van de *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* geherclassificeerd naar *Bankiers en Kredieten*. Deze activa zijn na herclassificatie initieel gewaardeerd tegen de reële waarde per 1 juli 2008. Het verschil tussen de reële waarde per 1 juli 2008 en de aflossingswaarde wordt gedurende de resterende looptijd van de individuele contracten geamortiseerd.

### Leaseovereenkomsten

BNG heeft financiële leaseovereenkomsten afgesloten, waarbij vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en beloningen, buiten de wettige eigendomstitel, aan de lessee worden overgedragen. BNG treedt in deze leaseovereenkomst op als lessor. De balanswaarde van een leasevordering is gelijk aan de contante waarde van de leasebetalingen, op basis van de impliciete rentevoet van de leaseovereenkomst en met inbegrip van een eventuele gegarandeerde restwaarde. Financiële leasevorderingen worden in de balans opgenomen onder de post *Kredieten*.

### Financiële activa en Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat

Deze balansposten bestaan enerzijds uit activa en passiva die zijn opgenomen in de handelsportefeuille. Anderzijds zijn in deze balansposten bepaalde derivatentransacties opgenomen die zich niet kwalificeren voor de toepassing van fair value hedge accounting op basis van de voorwaarden die IAS 39 stelt.

Tenslotte bevatten de balansposten transacties die vrijwillig aangemerkt zijn als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (fair value designation). BNG maakt incidenteel gebruik van deze mogelijkheid om individuele activa en passiva zoals leningen en waardepapieren op reële waarde te waarderen met volledige resultaatneming via de winst-en-verliesrekening. Aanmerking van transacties tegen reële waarde vindt in een aantal specifieke gevallen plaats indien:

- het tot doel heeft om een accounting mismatch uit te sluiten;
- een portefeuille op basis van reële waarde wordt beheerd en geëvalueerd;
- het een instrument betreft met een daarin besloten derivaat (embedded derivative) dat anders gesepareerd zou moeten worden.

Deze onherroepelijke aanmerking van transacties tegen reële waarde vindt altijd plaats op het moment van afsluiting.

### Financiële activa voor verkoop beschikbaar

De rentedragende waardepapieren waarvoor een actieve markt bestaat en participaties worden gerubriceerd onder de post *Financiële activa voor verkoop beschikbaar*, met waardering tegen reële waarde waarbij waardeveranderingen via het eigen vermogen worden verantwoord. Indien de rentedragende waardepapieren zijn betrokken in een fair value hedgerelatie, dan wordt het effectieve deel van de afdekking verwerkt in het resultaat in plaats van in het eigen vermogen. Het geamortiseerde renteresultaat en de

eventuele valutaherwaardering worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Bij verkoop of een bijzondere waardevermindering van rentedragende waardepapieren en participaties wordt de betreffende cumulatieve reële waardeverandering teruggenomen uit het eigen vermogen en vervolgens alsnog in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

### Overige financiële activa en overige financiële passiva

In deze balansposten worden de marktwaarden van de derivaten die in een boekhoudkundige hedgerelatie zijn betrokken opgenomen (zowel voor wat betreft hedges van rente als valutarisico). Daarnaast worden onder deze posten de waardecorrecties opgenomen uit hoofde van portfolio fair value hedging. Deze waardecorrecties betreffen de effectieve delen van de marktwaardeveranderingen uit hoofde van het gehedgede renterisico van activa die op portefeuilleniveau zijn afgedekt.

### Activa en passiva aangehouden voor verkoop

Indien de boekwaarde van activa en passiva hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd middels een verkooptransactie, welke volgens planning binnen twaalf maanden zal plaatsvinden, wordt deze geclassificeerd als activa of passiva aangehouden voor verkoop. Deze activa of passiva worden gewaardeerd tegen boekwaarde of, indien lager, de reële waarde minus verkoopkosten.

### Financiële garantiecontracten

De financiële garantiecontracten worden bij eerste waardering opgenomen onder de post *Overige passiva* tegen reële waarde, zijnde de ontvangen premie. De vervolgwwaardering vindt plaats tegen de hoogste van de beste schatting van de uitgaven die vereist zijn om de bestaande financiële verplichting af te wikkelen op balansdatum en het bedrag van de te amortiseren premie. De ontvangen premie wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder de post *Provisiebaten*.

### Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen

Alle onroerende en roerende zaken in eigendom, zoals gebouwen en duurzame installaties, zijn gewaardeerd tegen kostprijs waarop de cumulatieve afschrijving in mindering is gebracht, waarbij rekening gehouden wordt met eventuele bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingstermijn wordt bepaald aan de hand van de economische levensduur. De economische levensduur en de restwaarde worden jaarlijks getoetst. Afschrijvingen worden berekend op basis van de lineaire methode en ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Op grond wordt niet afgeschreven.

### Bankiers, toevertrouwde middelen, achtergestelde schulden en schuldbewijzen

Opgenomen gelden en schuldbewijzen worden tegen geamortiseerde kostprijs in de balans verwerkt. De geamortiseerde kostprijs wordt aangepast voor het effectieve deel van de marktwaardeverandering van de in een fair value hedge betrokken transacties. Terugggekochte verplichtingen worden van de balans verwijderd waarbij het verschil tussen de boekwaarde en de transactiewaarde in het resultaat wordt genomen.

### Pensioenvoorziening en personeelsbeloningen

De bank behandelt haar pensioenverplichtingen als zijnde een beschikbaar premiestelsel aangezien de pensioenen zijn ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds zonder afgescheiden pensioenvermogen of gesepareerd depot. Het bedrijfstakpensioenfonds is niet in staat om de benodigde informatie aan te leveren om een adequate pensioenvoorziening te berekenen. Het werkgeversdeel van de premie wordt in het jaar waarop het betrekking heeft ten laste van het resultaat gebracht. Voor zover supplementaire bedragen benodigd zijn, worden deze eveneens direct ten laste van het resultaat gebracht.

De overige personeelsbeloningen worden behandeld als toegezegd-pensioenregelingen waarvoor afzonderlijke voorzieningen zijn gevormd. BNG past hierbij de 'corridor'-methode toe, waarbij actuariële verschillen binnen een gedefinieerde bandbreedte niet geboekt worden. Indien de actuariële verschillen buiten de corridor vallen, worden deze ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening geboekt. Deze overige personeelsbeloningen betreffen de voortzetting van het verstrekken van hypotheekrentekorting aan zowel actieve als gepensioneerde medewerkers. De voorzieningen zijn door onafhankelijke deskundigen berekend op basis waarvan de hoogte van de voorziening is vastgesteld. De lasten die betrekking hebben op de personeelsbeloningen worden verantwoord onder de personeelskosten in de winst-en-verliesrekening.

### Reorganisatievoorziening

BNG treft reorganisatievoorzieningen voor zover er verplichtingen zijn aangegaan die verband houden met reorganisaties. De voorzieningen worden getroffen op grond van gedetailleerde plannen nadat betrokken partijen zijn geïnformeerd omtrent de belangrijkste kenmerken van het plan en er een gefundeerde verwachting is gewekt dat de reorganisatie daadwerkelijk uitgevoerd zal worden. Indien het tijdseffect van betekenis is, worden voorzieningen bepaald door de toekomstige kasstromen contant te maken.

### Belastingen

Het belastingbedrag wordt berekend op basis van de bij wet vastgestelde tarieven en geldende belastingwetgeving. Voor tijdelijke verschillen tussen boekwaarde en fiscale waarde worden belastinglatenties opgenomen. Actieve belastinglatenties worden alleen opgenomen indien verwacht wordt dat in de nabije toekomst fiscale winsten worden gerealiseerd ter compensatie van deze tijdelijke verschillen. Zowel latente belastingvorderingen als latente belastingverplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle latente belastingvorderingen en belastingverplichtingen worden bij het hoofd van de fiscale eenheid opgenomen. Groepsmaatschappijen die onderdeel zijn van de fiscale eenheid passen het vastgestelde tarief toe.

### Eigen vermogen

De balans wordt opgesteld voor resultaatbestemming. Dit betekent dat het volledige resultaat van het boekjaar als onderdeel van het eigen vermogen is gepresenteerd. Het eigen vermogen bevat een herwaarderingsreserve waarin de ongerealiseerde reële waardemutatie uit hoofde van de balanspost *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* wordt verwerkt. Daarnaast bestaat deze herwaarderingsreserve uit de tot 1 juli 2008 verantwoorde reële waardemutaties, betreffende de in 2008 van *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* naar *Bankiers en Kredieten* geherclassificeerde activa. Dit deel van de herwaarderingsreserve zal gedurende de resterende looptijd van de geherclassificeerde activa worden geamortiseerd. De herwaarderingsreserve wordt gecorrigeerd met een belastinglatentie die gebaseerd is op de verwachte fiscale afhandeling als de betreffende activa direct op balansdatum zouden worden verkocht. Bij eventuele verkoop komen deze cumulatieve herwaarderingsresultaten ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening. Voor de in hedge accounting betrokken transacties wordt het effectieve deel van de marktwaardeveranderingen ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht gedurende de periode dat de transacties in een hedgerelatie zijn betrokken.

### Rentebaten en Rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden voor alle op de balans opgenomen rentedragende instrumenten bepaald aan de hand van de amortisatiewaarde. Bij het bepalen van de amortisatiewaarde wordt de effectieve rentemethode toegepast. Bij verkoop van transacties die gewaardeerd staan op amortisatiewaarde wordt het verschil tussen de boekwaarde en de verkoopwaarde tevens verantwoord onder rentebaten respectievelijk rentelasten.

# Toelichting geconsolideerde jaarrekening

In miljoenen euro's

31-12-2008

31-12-2007

## Resultaat financiële transacties

Hieronder worden opgenomen de marktwaardeveranderingen van derivaten, van in een hedge betrokken afgedekte instrumenten, van transacties die aangemerkt zijn als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening alsmede het ineffektieve deel van het gehedgede risico bij fair value hedge accounting. Ook worden de verkoopresultaten van *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* hier vermeld.

Deze verkoopresultaten bestaan uit een vrijval van de opgebouwde herwaardering in het eigen vermogen en het verschil tussen de boekwaarde en de verkoopwaarde.

## Valutaresultaat

Activa en passiva in vreemde valuta worden op balansdatum omgerekend tegen de einddagkoersen. Alle herwaarderingen van monetaire items worden direct ten gunste of ten laste van het valutaresultaat geboekt. Zie ook 'Vreemde valuta' [pag. 39].

## Provisiebat en Provisielasten

Betaalde dan wel ontvangen commissies en provisies worden geheel verantwoord in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin de diensten zijn geleverd.

## Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De kasstromen worden gesplitst naar operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. Als liquide middelen worden aangemerkt de aanwezige kasmiddelen, de per saldo direct opeisbare tegoeden bij (centrale) banken en bancaire daggelden. De mutaties in kredieten, toevertrouwde middelen en vorderingen en verplichtingen op banken zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Investeringsactiviteiten omvatten de aan- en verkopen en aflossingen in de beleggingsportefeuille, alsmede de aan- en verkopen van deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures en onroerende zaken en bedrijfsmiddelen. De opname of aflossing van achtergestelde schulden en obligatieleningen en uitbetaald dividend worden als financieringsactiviteit gepresenteerd.

## Mutatieoverzicht eigen vermogen

Het mutatieoverzicht eigen vermogen geeft het verloop weer van de onder het eigen vermogen verantwoorde posten.

## Grondslagen vergelijkende cijfers

De grondslagen van de vergelijkende cijfers wijken niet af van de grondslagen die van toepassing zijn op de jaarrekening van 2008.

## Activa

### 1 Bankiers en Kredieten

Deze post omvat alle vorderingen op bankiers en de verstrekte kredieten voor zover deze tegen geamortiseerde kostprijs zijn gewaardeerd, alsmede rentedragende waardepapieren voorzover niet op een actieve markt verhandeld.

Bankiers  
Kredieten

84.655

76.104

8.956  
75.699

10.067  
66.037

84.655

76.104

*De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd van de vorderingen is als volgt:*

Tot drie maanden  
Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar  
Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar  
Langer dan vijf jaar

12.620  
8.135  
34.841  
29.059

10.968  
8.901  
30.338  
25.897

84.655

76.104

In de looptijdverdeling is rekening gehouden met renteontvangsten en tussentijdse contractuele aflossingen.

BNG heeft in het kader van collateralovereenkomsten voor EUR 4.060 miljoen (2007: EUR 3.076 miljoen) aan onderpanden verstrekt aan voornamelijk bancaire tegenpartijen.

In de post *Kredieten* is voor EUR 57 miljoen (2007: EUR 37 miljoen) aan financiële leaseovereenkomsten opgenomen.

In de post *Kredieten* is een voorziening opgenomen voor een bedrag van EUR 30 miljoen (2007: EUR 30 miljoen) in verband met mogelijk lagere toekomstige kasstromen. Er hebben zich geen mutaties voorgedaan in de voorziening.

### 2 Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat

3.001

2.989

Hieronder zijn activa opgenomen die specifiek zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties via het resultaat en de derivaten die niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie zijn betrokken.

Reële waarde van derivaten  
Kredieten  
Waardepapieren

791  
810  
1.400

382  
697  
1.910

3.001

2.989

De aflossingswaarde van de kredieten en waardepapieren is EUR 2.129 miljoen (2007: EUR 2.467 miljoen).

31-12-2008

31-12-2007

De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt (exclusief derivaten):

|   |       |       |
|---|-------|-------|
| Tot drie maanden                                      | 62    | 313   |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar | 58    | 187   |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar    | 389   | 465   |
| Langer dan vijf jaar                                  | 1.701 | 1.642 |
|   | 2.210 | 2.607 |

### 3 Financiële activa voor verkoop beschikbaar

5.185 10.483

Hieronder worden opgenomen door publiekrechtelijke lichamen en door anderen geëmitteerde obligaties met een vaste of variabele rente en andere rentedragende waardepapieren voor zover niet opgenomen onder de Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat.

Deze post is onder te verdelen in:

|                                 |       |        |
|---------------------------------|-------|--------|
| Overheid                        | 3.830 | 2.737  |
| Bankiers                        | 389   | 905    |
| Overige financiële instellingen | 844   | 6.248  |
| Niet-financiële instellingen    | 73    | 585    |
| Investerings in participaties   | 49    | 8      |
|                                 | 5.185 | 10.483 |

De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:

|   |       |        |
|---|-------|--------|
| Tot drie maanden                                      | 109   | 405    |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar | 260   | 1.048  |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar    | 2.937 | 4.402  |
| Langer dan vijf jaar                                  | 1.879 | 4.628  |
|   | 5.185 | 10.483 |

Overdracht zonder derecognition

In 2008 heeft de bank voor een nominaal bedrag van EUR 830 miljoen (2007: EUR 650 miljoen) aan obligatieleningen verkocht, tegelijkertijd zijn swaps afgesloten waarmee de rechten op de cashflows en risico's behouden blijven. Dientengevolge zijn deze obligatieleningen niet verwijderd van de balans.

31-12-2008

31-12-2007

### 4 Overige financiële activa

7.695 1.882

Onder deze balanspost zijn opgenomen de reële waarde van de derivaten die in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie zijn betrokken en de waarde-correcties betreffende het effectieve deel van de marktwaardeveranderingen uit hoofde van het gehedgede renterisico van activa die op portefeuilleniveau zijn afgedekt.

Derivaten betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie  
Marktwaardecorrectie van activa die op portefeuilleniveau zijn afgedekt.

4.526 2.701  
3.169 -819

7.695 1.882

### 5 Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures

105 102

Deelnemingen met invloed van betekenis

|   | 2008 | 2007 |    |    |
|---|------|------|----|----|
| Belang  |      |      |    |    |
| - Dataland B.V., Rotterdam                        | 30%  | 30%  | 0  | 0  |
| - Data B Mailservice Holding B.V., Leek           | 38%  | 38%  | 1  | 1  |
| - N.V. Trustinstelling Hoevelaken, Den Haag       | 40%  | 40%  | 0  | 0  |
| - Transdev-BNG-Connexion Holding B.V., Den Haag * | 25%  | 25%  | 50 | 55 |
| - Tenman B.V., Amsterdam                          | 33%  | 33%  | 0  | 0  |

Joint ventures

|                                 | 2008 | 2007 |    |    |
|---------------------------------|------|------|----|----|
| Belang                          |      |      |    |    |
| - Joint ventures OPP, diversen  |      |      | 54 | 46 |
| - BNG-VNG Beheer B.V., Den Haag | 50%  | 50%  | 0  | 0  |
| - Stichting GemLease, Den Haag  | 50%  | 50%  | 0  | 0  |

Voor een beschrijving van de deelnemingen met invloed van betekenis en de joint ventures wordt verwezen naar noot 38 [pag 80].

\* Deze vennootschap houdt 2/3 deel van de aandelen van Connexion Holding N.V. aan.



31-12-2008

31-12-2007

**6 Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen**

Het verloop van deze balanspost is als volgt:

|  | 2008             | 2007 | 2008             | 2007 |    |     |
|--|------------------|------|------------------|------|----|-----|
|  | Onroerende zaken |      | Bedrijfsmiddelen |      |    |     |
| <i>Historische aanschafwaarde</i>                |                  |      |                  |      |    |     |
| Waarde begin van het boekjaar                    | 43               | 49   | 9                | 48   | 52 | 97  |
| Investerings                                     | 4                | -    | 3                | 1    | 7  | 1   |
| Overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop | -                | -4   | -                | -    | -  | -4  |
| Desinvesteringen *                               | -                | -2   | -                | -40  | -  | -42 |
| Waarde eind van het boekjaar                     | 47               | 43   | 12               | 9    | 59 | 52  |
| <i>Afschrijvingen</i>                            |                  |      |                  |      |    |     |
| Cumulatieven begin van het boekjaar              | 25               | 26   | 8                | 45   | 33 | 71  |
| Afschrijvingen gedurende het jaar                | 2                | 1    | -                | 3    | 2  | 4   |
| Overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop | -                | -2   | -                | -    | -  | -2  |
| Afschrijvingen van desinvesteringen *            | -                | -    | -                | -40  | -  | -40 |
| Cumulatieven eind van het boekjaar               | 27               | 25   | 8                | 8    | 35 | 33  |
| <i>Boekwaarde eind van het boekjaar</i>          | 20               | 18   | 4                | 1    | 24 | 19  |

**Geschatte levensduur**

|                         |                      |
|-------------------------|----------------------|
| Gebouwen                | maximaal 33 1/3 jaar |
| Technische installaties | 15 jaar              |
| Machines en inventaris  | 5 jaar               |
| Hard- en software       | 3 jaar               |

**7 Activa aangehouden voor verkoop**

Dit betreft een bedrijfspand waarvan de verkoop in 2007 is voorgenomen. Het bedrijfspand is in de eerste helft van 2008 overgedragen. Het positieve verkoopresultaat ad EUR 2 miljoen is in de winst-en-verliesrekening opgenomen onder de post *Overige Resultaten*.

-

2

31-12-2008

31-12-2007

**Passiva****8 Bankiers, Toevertrouwde middelen en Achtergestelde schulden**

Hieronder worden opgenomen schulden aan bankiers, toevertrouwde middelen en achtergestelde leningen voor zover niet belichaamd in schuldbewijzen en niet behorend tot de handelsportefeuille.

|  |       |        |
|--|-------|--------|
| Opgenomen deposito's en andere geldmarktmiddelen bij banken                  | 3.285 | 6.140  |
| Toevertrouwde middelen   | 6.439 | 6.468  |
| Achtergestelde schulden  | 170   | 163    |
|  | 9.894 | 12.771 |
| <i>De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:</i> |       |        |
| Tot drie maanden   | 5.062 | 8.282  |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar                        | 973   | 1.439  |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar                           | 2.521 | 1.106  |
| Langer dan vijf jaar   | 1.338 | 1.944  |
|  | 9.894 | 12.771 |

In het kader van repurchase transacties heeft BNG ultimo 2008 geen onderpanden verstrekt (2007: EUR 1.175 miljoen). Repurchase transacties worden opgenomen in de post *Bankiers* en hebben een korte looptijd.

**9 Schuldbewijzen**

Hieronder worden opgenomen obligaties en andere geëmitteerde verhandelbare schuldbewijzen met een vaste of variabele rente en niet behorend tot de handelsportefeuille. Bij een emissie worden niet geplaatste obligaties in mindering gebracht op de desbetreffende obligatielening. Voor zover deze schuldbewijzen luiden in vreemde valuta zijn deze opgenomen tegen de einddagkoers op 31 december.

*Deze balanspost is als volgt samengesteld:*

|  |        |        |
|--|--------|--------|
| Obligatieleningen en euronotes   | 67.733 | 65.486 |
| Medium Term Notes  | 62     | 109    |
| Certificates of deposit  | 11.362 | 4.410  |
|  | 79.157 | 70.005 |
| <i>De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:</i> |        |        |
| Tot drie maanden   | 13.318 | 7.580  |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar                        | 10.950 | 10.408 |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar                           | 36.871 | 32.175 |
| Langer dan vijf jaar   | 18.018 | 19.842 |
|  | 79.157 | 70.005 |

**10 Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat**

Hieronder zijn passiva opgenomen die specifiek zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties via het resultaat en de derivaten die niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie worden betrokken.

791

246

\* In 2007 zijn, in het kader van de uitbesteding van activiteiten, bedrijfsmiddelen overgegaan die bijna volledig waren afgeschreven.

31-12-2008

31-12-2007

**11 Overige financiële passiva**

9.359

7.250

Deze balanspost betreft de reële waarde van derivaten die zijn betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie.

**12 Belastingen**

Per 1 januari 2005 is de subjectieve vrijstelling voor de vennootschapsbelasting van de bank bij wet vervallen. De wetgeving voorziet erin dat resultaten die behoren bij de belastingvrije periodes buiten de belastingheffing blijven. Op grond hiervan is een gedeelte van het resultaat van de afgelopen vier boekjaren en het lopende boekjaar toe te rekenen aan de periode voor 1 januari 2005. Met de Belastingdienst is in 2006 overeenstemming bereikt over het vrij te stellen bedrag (EUR 668 miljoen) dat voortvloeit uit de eerste fiscale waardering van de financiële instrumenten in de fiscale openingsbalans per 1 januari 2005 van BNG. Het vrij te stellen bedrag is ultimo 2006 verhoogd met EUR 26 miljoen tot EUR 694 miljoen, uit hoofde van de waardering in de fiscale openingsbalans per 1 januari 2005 van een dochtermaatschappij die in de fiscale eenheid van de bank is opgenomen.

Voor de financiële activa en passiva die per 1 januari 2005 uit hoofde van de fiscale openingsbalans fiscaal een andere waardering kenden dan commercieel, is een actieve latente belastingvordering gevormd ten gunste van het resultaat. Bij de bepaling van de hoogte van de latentie wordt rekening gehouden met mutaties in het nominaal tarief. Het bedrag van de latentie wordt over een periode van vijf jaar verrekend met de te betalen belasting. Deze termijn is gebaseerd op de gewogen gemiddeld resterende looptijd van de financiële activa en passiva exclusief derivaten en transacties met een (resterende) looptijd korter dan één jaar.

Voor de financiële activa en passiva die per 1 januari 2005 uit hoofde van de fiscale openingsbalans fiscaal geen andere waardering kenden dan commercieel is geen actieve latente belastingvordering gevormd. Dit eenmalige fiscale voordeel wordt via een lagere belastingafdracht over een periode van 5 jaar in mindering gebracht op de belastinglast. Het hiermee gemoeide belastingvoordeel komt in de nettowinst naar voren door een feitelijk lagere belastinglast. In het boekjaar is EUR 17 miljoen verrekend, waardoor per 1 januari 2009 nog EUR 16 miljoen is te verrekenen. Dit te verrekenen bedrag heeft een geschatte resterende looptijd van één jaar.

31-12-2008

31-12-2007

*De aansluiting tussen de opgenomen belastingdruk en het nominale belastingtarief is als volgt:*

Winst voor belastingen

182

238

Belasting tegen het wettelijk in Nederland geldende nominale belastingtarief van 25,5% (2007: 25,5%)

-46

-61

Belastingvermindering inzake van vennootschapsbelasting vrijgestelde resultaten waarvoor geen belastinglatentie is gevormd

17

17

Door deelnemingsvrijstelling vrijgestelde resultaten

-1

1

Aanpassing inzake belasting van voorgaande jaren

6

1

Belastinglast in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

-24

-42

Dit is een effectief belastingtarief van 13% (2007: 18%)

*De aansluiting tussen de opgenomen belastinglast en de feitelijke belastingdruk is als volgt:*

Belastinglast in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

-24

-42

Aanpassing inzake belastingvermindering waarvoor wel een belastinglatentie is gevormd

19

15

Aanpassing inzake actuele belasting van voorgaande jaren

-

-2

Overige aanpassingen uit hoofde van tegen reële waarde opgenomen posten

15

4

Belastingvordering of -afdracht volgens fiscale opstelling

10

-25

Vooruitbetaalde vennootschapsbelasting

22

20

Te vorderen of te betalen vennootschapsbelasting

32

-5

*Verloopoverzicht van de latente belastingvordering in de balans:*

Beginstand

74

62

Fiscale openingsbalans 1 januari 2005 behandeling inzake

dochtermaatschappij

-

-1

Fiscale behandeling openingsbalans; toerekening boekjaar

-19

-15

Mutatie latenties

5

28

60

74

De mutatie van de latente belastingen voor *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* is verwerkt in de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen. De overige mutaties zijn verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

*De latente belastingvordering is als volgt opgebouwd:*

Aanpassing inzake belastingvermindering waarvoor wel een belastinglatentie is gevormd

22

41

Herwaardering van *Financiële activa voor verkoop beschikbaar*

38

33

60

74

|   | 31-12-2008 | 31-12-2007 |
|---|------------|------------|
| <i>De latente belastingverplichting is als volgt opgebouwd:</i>   |            |            |
| Reële-waarde-mutaties van in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie betrokken transacties  | 3          | 1          |
| Reële-waarde-mutaties van niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie betrokken derivaten en overige transacties  | 20         | 5          |
|   | 23         | 6          |
| <b>13 Overige activa en overige passiva</b>   |            |            |
| <i>Overige activa</i>   |            |            |
| Voorziening latente belastingvordering <sup>12</sup>  | 60         | 74         |
| Actuele belastingvorderingen <sup>12</sup>  | 32         | -          |
| Overige activa  | 111        | 462        |
|   | 203        | 536        |
| <i>Overige passiva</i>  |            |            |
| Actuele belastingverplichting <sup>12</sup>   | -          | 5          |
| Voorziening latente belastingverplichting <sup>12</sup>   | 23         | 6          |
| Voorziening personeelsbeloningen  | 2          | 2          |
| Reorganisatievoorziening  | 3          | 6          |
| Overige schulden  | 157        | 258        |
|   | 185        | 277        |
| De voorziening personeelsbeloningen betreft een voorziening voor hypotheekkorting voor zowel actieve als gepensioneerde medewerkers. Deze voorziening heeft een langlopend karakter.  |            |            |
| De reorganisatievoorziening heeft betrekking op de uitbesteding van activiteiten met betrekking tot betalingsverkeer en IT-processen en de stroomlijning van de organisatie. Naar verwachting zijn de financiële verplichtingen voortvloeiend uit deze reorganisatie voor 31 december 2010 afgewikkeld. |            |            |
| De mutaties in de contante waarde van de netto verplichting uit hoofde van de toegezegde rechten zijn als volgt:  |            |            |
| <i>Voorziening personeelsbeloningen</i>   |            |            |
| Stand nettoverplichting per 1 januari   | 2          | 3          |
| Overige mutaties voorziening  | -          | -1         |
| Stand nettoverplichting per 31 december   | 2          | 2          |
| <i>Reorganisatievoorziening</i>   |            |            |
| Stand nettoverplichting per 1 januari   | 6          | 7          |
| Toevoeging ten laste van resultaat  | 0          | 4          |
| Uitgaven ten laste van voorzieningen  | -3         | -5         |
| Stand nettoverplichting per 31 december   | 3          | 6          |

|   | 31-12-2008 | 31-12-2007 |
|---|------------|------------|
| <b>14 Eigen Vermogen</b>  | 1.979      | 2.053      |
| Omdat BNG na consolidatie geen minderheidsbelangen heeft, die verwerkt worden in het geconsolideerde vermogen, kan het geheel worden toegerekend aan de aandeelhouders. De onder het geconsolideerde eigen vermogen verantwoorde posten worden onderstaand toegelicht.  |            |            |
| <b>Kapitaal</b>   | 139        | 139        |
| Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 100 miljoen aandelen van EUR 2,50 nominaal, waarvan 55.690.720 aandelen zijn geplaatst en volgestort. Er hebben zich geen mutaties voorgedaan in het aantal in omloop zijnde aandelen gedurende het boekjaar. Er is geen sprake van uitgegeven niet-volgestorte aandelen. BNG en de dochtermaatschappijen hebben geen eigen aandelen in beheer. Op geen van de aandelen rusten voorkeursrechten dan wel beperkingen. Er zijn geen opties die recht geven op uitgifte van aandelen bij uitoefening. |            |            |
| <b>Agioreserve</b>  | 6          | 6          |
| Er hebben zich in 2008 geen mutaties voorgedaan.  |            |            |
| <b>Herwaarderingsreserve</b>  | -29        | 104        |
| Het eigen vermogen bevat een herwaarderingsreserve waarin de ongereali-seerde reële-waarde-mutatie uit hoofde van de balanspost <i>Financiële activa voor verkoop beschikbaar</i> wordt verwerkt. Deze post wordt gecorrigeerd met een belastinglatentie. Bij verkoop van desbetreffende activa wordt het daarop betrekking hebbende cumulatieve resultaat dat in het eigen vermogen is verwerkt alsnog overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.   |            |            |
| <b>Reserve valuta omrekenverschillen</b>  | -3         | -1         |
| Dit betreft valuta omrekenverschillen die ontstaan zijn bij de omrekening van de resultaten van een netto investering in een buitenlandse entiteit.   |            |            |
| <b>Overige reserves</b>   | 1.708      | 1.610      |
| Nadat de statutair voorgeschreven delen ten laste van de voor uitkering vatbare winst zijn vastgesteld, bepaalt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders welk deel toegevoegd wordt aan de reserves.  |            |            |
| <b>Nettowinst</b>   | 158        | 195        |
| De balans is opgemaakt voor voorstel tot winstverdeling. De post representeert het behaalde resultaat na aftrek van de verplichting uit hoofde van vennootschapsbelasting.  |            |            |
| Aantal uitstaande aandelen  | 55.690.720 | 55.690.720 |
| Voorgesteld dividend per aandeel in euro  | 1,42       | 1,75       |
| <b>Voorgesteld dividend</b>   |            |            |
| Primair statutair dividend  | 7          | 7          |
| Voorgesteld boven primair statutair dividend  | 72         | 90         |
|   | 79         | 97         |

|   | 2008  | 2007  |
|---|-------|-------|
| <b>15 Rentebaten</b>  | 4.524 | 3.868 |
| Hieronder zijn de rentebaten opgenomen uit hoofde van de kredietverlening, de uitzettingen en beleggingen, alsmede de resultaten uit financiële instrumenten die ter dekking van het renterisico respectievelijk valutarisico zijn afgesloten. Daarnaast zijn onder deze post de ontvangen overige kredietgerelateerde baten verantwoord. |       |       |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 96    | 123   |
| Derivaten niet betrokken in hedge accounting  | 226   | 90    |
| Derivaten betrokken in portfolio fair value hedge accounting  | 68    | -249  |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar niet betrokken in hedge accounting   | 160   | 227   |
| Financiële activa betrokken in fair value hedge accounting  | 2.977 | 3.163 |
| Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs  | 917   | 474   |
| Overig  | 80    | 40    |
|   | 4.524 | 3.868 |
| <b>16 Rentelasten</b>   | 4.247 | 3.603 |
| Hieronder zijn opgenomen de lasten voortvloeiend uit het lenen van gelden en daarmee samenhangende transacties alsmede andere lasten die het karakter hebben van rente.   |       |       |
| Derivaten niet betrokken in hedge accounting  | 190   | 40    |
| Derivaten betrokken in micro fair value hedge accounting  | 287   | -80   |
| Financiële passiva betrokken in micro fair value hedge accounting   | 2.392 | 2.204 |
| Financiële passiva tegen geamortiseerde kostprijs   | 1.310 | 1.372 |
| Overig  | 68    | 67    |
|   | 4.247 | 3.603 |
| <b>17 Opbrengsten uit deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures</b>  | -1    | 13    |
| Hieronder zijn de opbrengsten uit deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures opgenomen.   |       |       |
| Opbrengsten deelnemingen met invloed van betekenis  | -5    | 1     |
| Opbrengsten joint ventures  | 4     | 12    |
|   | -1    | 13    |
| Voor een beschrijving van de deelnemingen met invloed van betekenis en de joint ventures wordt verwezen naar noot 38 [pag. 80].   |       |       |

|   | 2008   | 2007   |
|---|--------|--------|
| <b>18 Provisiebaten</b>   | 25     | 20     |
| Onder deze post worden de baten verantwoord uit hoofde van ontvangen respectievelijk nog te ontvangen vergoedingen van voor derden verrichte diensten.  |        |        |
| <i>Deze provisiebaten zijn te splitsen in:</i>  |        |        |
| - baten uit hoofde van kredieten en faciliteiten  | 19     | 14     |
| - baten uit hoofde van trust- en andere fiduciaire activiteiten   | 6      | 6      |
|   | 25     | 20     |
| <b>19 Provisielasten</b>  | 5      | 6      |
| Onder deze post worden de lasten verantwoord uit hoofde van betaalde respectievelijk nog te betalen vergoedingen voor door derden verrichte diensten, uit hoofde van kredieten en faciliteiten.   |        |        |
| <b>20 Resultaat financiële transacties</b>  | -64    | 8      |
| Hieronder zijn (on)gerealiseerde resultaten uit hoofde van reële-waarde-mutaties op financiële instrumenten verantwoord, die zijn gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties via het resultaat. Deze worden vrijwel geheel gecompenseerd door marktwaardebewegingen van de derivaten die daartegenover zijn afgesloten. Tevens zijn de verkoopresultaten van transacties voor verkoop beschikbaar onder deze post opgenomen. |        |        |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 187    | -171   |
| Derivaten niet betrokken in hedge accounting  | -269   | 175    |
| Derivaten betrokken in hedge accounting   | -946   | 1.773  |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar niet betrokken in hedge accounting   | 9      | -1     |
| Financiële activa betrokken in fair value hedge accounting  | 4.168  | -1.719 |
| Financiële passiva betrokken in micro fair value hedge accounting   | -3.213 | -49    |
|   | -64    | 8      |
| <b>21 Valutare resultaat</b>  | 2      | 0      |
| Hieronder zijn de valutaresultaten opgenomen.   |        |        |
| <b>22 Overige resultaten</b>  | 9      | 4      |
| Hieronder zijn alle resultaten opgenomen die niet tot een van de hiervoor vermelde posten behoren.  |        |        |

|  | 2008 | 2007 |
|--|------|------|
| <b>23 Personeelskosten</b>   | 32   | 36   |
| <i>De personeelskosten bestaan uit:</i>  |      |      |
| Lonen en salarissen  | 21   | 24   |
| Pensioenlasten   | 4    | 5    |
| Sociale lasten   | 2    | 2    |
| Toevoeging aan reorganisatievoorzieningen  | 0    | 4    |
| Overige personeelslasten   | 5    | 1    |
|  | 32   | 36   |
| <b>24 Andere beheerskosten</b>   | 27   | 26   |
| Onder deze post zijn onder meer opgenomen de kosten inzake uitbesteding, huur/onderhoud onroerende zaken en bedrijfsmiddelen, kosten drukwerk, opleiding en reclame. |      |      |
| <b>25 Afschrijvingen</b>   | 2    | 4    |
| Voor een specificatie van deze post wordt verwezen naar de mutatieoverzichten van de onroerende zaken en bedrijfsmiddelen.   |      |      |
| <b>26 Overige bedrijfslasten</b>   | 0    | 0    |
| Onder deze post zijn alle overige bedrijfslasten opgenomen.  |      |      |

**Vergoeding externe accountants (bedragen in duizenden euro's)**

De vergoedingen aan de externe accountants zijn gerubriceerd onder de overige bedrijfslasten. In overeenstemming met artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is hieronder een nadere detaillering weergegeven van de kosten en vergoedingen aan de externe accountant, gerubriceerd naar controle- en (niet) controle gerelateerde diensten.

|                                  | 2008 | 2007 |
|----------------------------------|------|------|
| 1. Controle van de jaarrekening  | 292  | 368  |
| 2. Andere controle opdrachten    | 55   | 53   |
| 3. Fiscale adviesdiensten        | 5    | 13   |
| 4. Andere niet-controle diensten | 12   | 28   |
|                                  | 364  | 462  |

**27 Herclassificatie financiële activa voor verkoop beschikbaar**

Op 15 oktober 2008 heeft de EU een aantal wijzigingen in IAS 39 en IFRS 7 (amendments to IAS 39: Financial Instruments: Recognition and Measurement and IFRS 7 Financial Instruments: Disclosure) aanvaard, welke het mogelijk maken in bepaalde situaties, zoals illiquide markten, financiële instrumenten te herclassificeren. BNG heeft, gebruikmakende van deze wijzigingen, een deel van de *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* geherclassificeerd naar de balansposten *Bankiers* en

*Kredieten*. De intentie is om deze posten voor onbepaalde termijn (foreseeable future) aan te houden. Wanneer handel in (delen van) de portefeuille weer op gang komt, wordt gedeeltelijke verkoop niet uitgesloten. De herclassificatie heeft geen invloed op de resultaten en de vergelijkende cijfers.

De effectieve rentevoet van de geherclassificeerde activa bedraagt gewogen gemiddeld 5,1% en bevindt zich in een bandbreedte van 2,8% tot 6,3%. Gezien de hoge krediet-status van de geherclassificeerde activa is uitgegaan van de oorspronkelijke kasstromen.

|  | met herclassificatie | zonder herclassificatie | effect herclassificatie |
|--|----------------------|-------------------------|-------------------------|
| <b>Balanswaarde per 31 december 2008</b>   |                      |                         |                         |
| Financiële Activa voor verkoop beschikbaar | 5.185                | 9.974                   | -4.789                  |
| Bankiers                                   | 8.956                | 8.464                   | 492                     |
| Kredieten                                  | 75.699               | 71.130                  | 4.569                   |
| Eigen vermogen                             | 1.979                | 1.707                   | 272                     |
| - waarvan herwaarderingsreserve            | -29                  | -301                    | 272                     |

|  | 31-12-2008 met herclassificatie | 31-12-2008 zonder herclassificatie | 31-12-2007 zonder herclassificatie |
|--|---------------------------------|------------------------------------|------------------------------------|
| <b>Geherclassificeerde activa</b>                                  |                                 |                                    |                                    |
| Balanswaarde   | 5.061                           | 4.789                              | 5.351                              |
| Reële waarde   | 4.789                           | 4.789                              | 5.351                              |
| Stand ongerealiseerde marktwaardeverandering in het eigen vermogen | -234                            | -506                               | -33                                |

|  | 2008 met herclassificatie | 2008 zonder herclassificatie | 2007 zonder herclassificatie |
|--|---------------------------|------------------------------|------------------------------|
| Ongerealiseerde marktwaardeverandering overgeboekt naar het eigen vermogen | -201                      | -473                         | -24                          |

## 28 Risicoparagraaf

### Risicobeheer

#### Algemeen

Het risicobeheer van BNG wordt bepaald door de doelstelling van de bank om haar aandeelhouders een redelijk rendement te bieden met behoud van haar excellente kredietwaardigheid. Sedert 2007 rapporteert de bank aan de toezichthouder conform de Bazel II regelgeving. Met betrekking tot kredietrisico wordt de 'Standardised approach' toegepast. Voor operationeel risico wordt gebruik gemaakt van de 'Basic indicator approach'. De bank wil intern stappen zetten op het gebied van modelmatig kredietrisicobeheer ter verbetering van de kwaliteit van het kredietproces en de bewaking van de kredietkwaliteit.

De manier waarop de bank intern naar risico's kijkt sluit aan bij de regelgeving onder Bazel II. Hieronder worden een aantal ontwikkelingen in 2008 toegelicht. Vervolgens wordt per risicosoort aangegeven op welke wijze de bank aan het betreffende risico onderhevig is en op welke wijze de beheersing is ingericht. Achtereenvolgens worden kredietrisico's, marktrisico's en operationele risico's behandeld. Specifieke risico's zoals integriteitsrisico, IT-risico en uitbestedingsrisico worden onder operationeel risico behandeld. Tevens wordt aandacht besteed aan liquiditeits- en fundingrisico en het kapitaalbeheersingsbeleid.

#### Ontwikkelingen in 2008

2008 was een zeer uitdagend jaar voor de financiële wereld. Dit geldt zeker ook voor het bancaire risicobeheer. De onrust op de financiële markten leidde tot bijzondere omstandigheden. Zelfs van activa die nog altijd als zeer veilig kunnen worden bestempeld liepen de kredietopslagen en vooral de liquiditeitspremies enorm op. Ook de beweeglijkheid van de opslagen was hoog. Daarnaast lieten markttrentes en valutakoersen een ongewoon grote volatiliteit zien. Bij markttrentes ontstonden daarnaast zeer ongebruikelijke patronen, zoals rendementen voor swaptarieven voor lange looptijden die ruim onder de rendementen lagen van staatspapier met vergelijkbare looptijd.

Deze en andere omstandigheden maakten het moeilijker dan anders om risico's te kwantificeren. Veel kwantitatieve modellen blijken minder bruikbaar in extreme omstandigheden. De bank heeft dit opgevangen door van verschillende risicomaatstaven gebruik te maken en ongewone of onverwachte uitkomsten van risicomodellen te analyseren en waar nodig aan te vullen met kwalitatieve analyses.

De meest ingrijpende omstandigheid was het vrijwel volledig opdrogen van de kapitaalmarkten, een bedreiging voor iedere bank. Voor BNG bleek het aantrekken van korter geld geen enkel probleem, waardoor de liquiditeitsituatie gewaarborgd was. BNG wordt gezien als een veilige haven. Een geïntensiveerd liquiditeitsbeheer is ingesteld om de effecten van het nauwelijks tot niet functioneren van de kapitaalmarkten in de tweede helft van het jaar inzichtelijk te maken en te beheersen. Gedurende het hele jaar kon de bank daardoor krediet blijven verstrekken aan haar klanten. Ook de kapitaalpositie van de bank bleef voortdurend binnen de daarvoor gestelde limieten.

De bank heeft in het verslagjaar een eerste invulling gegeven aan een zogeheten 'risk control framework'. Dit framework betreft feitelijk de identificatie van de verschillende soorten risico's, de toewijzing van de verschillende verantwoordelijkheden daaromheen alsmede de verwijzingen naar de relevante beleidsdocumenten. Het framework dient sinds 2008 tevens ter onderbouwing van de in control statements die door Directie en Raad van Bestuur worden afgegeven.

Binnen het risicobeheer is het liquiditeitsrisico in 2008 losgemaakt van het marktrisico en in een apart beleid ondergebracht. Ook zijn stappen gezet op het gebied van kapitaalallocatie. Dit betreft het concreet toewijzen van kapitaal aan de verschillende activiteiten van de bank. Op het terrein van stress testing en scenario-analyse is een cyclus gestart waarin scenario's zijn ontwikkeld. Uitkomsten van de scenario's zijn geanalyseerd en mogelijke (re)acties vastgesteld.

De bank investeert continu om de toenemende complexiteit van de financiële instrumenten en de zwaardere eisen van regelgeving het hoofd te bieden. Een zo volledig en eenduidig mogelijke administratie van de kasstromen uit de productie is een randvoorwaarde voor de volledigheid en betrouwbaarheid van het risicobeheer en de rapportages daarover.

### Organisatorische inrichting van het risicobeheer

De bank kent drie risicobeheersingscommissies waarin de leden van de Raad van Bestuur en de verantwoordelijke directeuren zitting hebben. Ieder adresseert een specifiek risicogebied. Deze drie verbijzonderde Raad van Bestuur vergaderingen betreffen Organisatiebeleid, Asset & Liability Beleid en Commercieel Beleid, waarin respectievelijk de beleidskeuzes met betrekking tot het operationeel risico, het marktrisico en het liquiditeitsrisico en het kredietrisico aan de orde komen. Het kapitaalbeheersingsbeleid, dat feitelijk alle risico's raakt, is belegd bij Commercieel Beleid aangezien daar de beslissingen worden genomen die de kapitaalallocatie beïnvloeden. Beslissingen omtrent het daadwerkelijk aangaan van kredietrisico's worden genomen door drie onafhankelijke commissies, binnen de kaders van het Commercieel Beleid. Deze commissies, de Kredietcommissie, de Commissie Financiële Tegenpartijen en het Investment Committee, worden voorgezeten door verschillende leden van de Raad van Bestuur.

BNG hanteert met betrekking tot verzoeken om naast financiering ook met risicodragend vermogen deel te nemen in projecten een risicomijdende strategie. Het participeren op zich is geen zelfstandige doelstelling, maar een middel om als kredietverlener bij projecten betrokken te worden of te blijven. Het besluitvormingsproces loopt in alle gevallen via de Raad van Bestuur en afhankelijk van de hoogte van het bedrag van de participatie via de Auditcommissie en voorzitter van de Raad van Commissarissen dan wel de voltallige Raad van Commissarissen.

De ondersteuning van het risicobeheer is geconcentreerd in de afdeling Risk Control. Deze afdeling kwalificeert, kwantificeert en monitort de risico's en rapporteert aan de verantwoordelijke commissies. Het betreft hier Kredietrisico, Marktrisico, Liquiditeitsrisico, Operationeel Risico en overige risico's. Daarnaast zorgt de afdeling Kredietrisicobeoordeling onafhankelijk van de commercie voor de beoordeling van individuele kredietvoorstellen.

De Interne Accountantsdienst (IAD) voert periodiek operationale audits uit om de inrichting en werking van de risicobeheersingsystemen te toetsen en de naleving van de relevante wet- en regelgeving te beoordelen. De IAD heeft een onafhankelijke positie binnen de bank. Daarnaast heeft de bank een onafhankelijke Compliance Officer die toeziet op de naleving van relevante wet- en regelgeving. De taken, positie en bevoegdheden van de compliancefunctie zijn vastgelegd in het BNG-Compliance Statuut.

De Raad van Bestuur bespreekt de inrichting en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen periodiek met de Raad van Commissarissen en de Audit Commissie.

### Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een klant of tegenpartij haar contractuele verplichtingen niet nakomt, danwel dat haar kredietwaardigheid verslechtert. Kredietrisico is inherent aan de activiteiten van een bank. In 2008 heeft de bank geen verliezen geleden uit hoofde van haar kredietportefeuille. Het overgrote deel van de uitzettingen is direct of indirect overheidsgegarandeerd. Het kredietrisicobeleid is gericht op het beheersen van de risico's. BNG heeft hiervoor een interne beheersingsorganisatie opgezet. Deze is in lijn met de toenemende diversiteit en complexiteit van de kredietverlening en kent de volgende structuur:

- De kaders voor de kredietverlening worden vastgesteld door de Raad van Bestuur/Commercieel Beleid. Hierin zijn alle leden van de Raad van Bestuur alsmede de directeuren die verantwoordelijk zijn voor het aangaan van transacties en de dagelijkse uitvoering van het kredietrisicobeheer vertegenwoordigd.
- De Kredietcommissie beslist over de kredietverlening aan klanten.
- De Commissie Financiële Tegenpartijen neemt besluiten over limieten ten behoeve van transacties met financiële instellingen.
- Het Investment Committee beslist over beleggingsvoorstellen in rentedragende waardepapieren.
- De onafhankelijke afdelingen Risk Control en Kredietrisicobeoordeling zorgen voor beoordeling, kwantificering en rapportage van het kredietrisico.

De groep van klanten wordt begrensd door de statuten van de bank die uitsluitend kredietverlening toelaat aan klanten waarbij van overheidsbetrokkenheid sprake is. Dientengevolge betreft het overgrote deel van de kredietportefeuille aan de overheid verstrekte kredieten en/of door de overheid gegarandeerde kredieten. De overige langlopende kredietverlening wordt nagenoeg altijd gedekt door zekerheden en covenants om het risico verder te mitigeren. Ter verlaging van het kredietrisico op financiële tegenpartijen streeft BNG ernaar zoveel mogelijk gebruik te maken van netting overeenkomsten. Bovendien zijn met de belangrijkste financiële tegenpartijen bilaterale collateralovereenkomsten afgesloten ter mitigatie van het kredietrisico.

Ongegarandeerde kredietverlening wordt voorafgegaan door een kredietwaardigheidsanalyse. Deze analyse resulteert in de vaststelling van het risico en de toekenning van bijbehorende interne rating. Mede op basis van deze rating wordt de zwaarte van de besluitvormingsprocedure bepaald en de hoogte van het maximale kredietrisico dat de bank zich wil veroorloven.

BNG kent daarnaast voor alle ongegarandeerde kredietverlening een revisieproces waarin minimaal één keer per jaar een beoordeling van de kredietwaardigheid plaatsvindt en de interne rating wordt geactualiseerd. BNG kent interne ratings toe die aansluiten bij de externe ratings van de grote ratingbureaus tot het niveau A-/A3 [zie onderstaande tabel].

#### Rating

|        |         |         |        |        |       |      |       |                    |
|--------|---------|---------|--------|--------|-------|------|-------|--------------------|
| Extern | AAA/Aaa | AA+/Aa1 | AA/Aa2 | AA/Aa3 | A+/A1 | A/A2 | A-/A3 | BBB+/Baa1 of Lager |
| Intern | A       | B+      | B      | B-     | C+    | C    | C-    | D of E             |

In de opstellingen vanaf pagina 61 wordt een kwantitatief inzicht gegeven in het kredietrisico per ultimo 2008.

Voor financiële tegenpartijen wordt op basis van een kredietwaardigheidsanalyse een limiet vastgesteld. Hierbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met externe ratings. Deze limiet wordt tenminste één keer per jaar gereviseerd. De exposures op financiële tegenpartijen worden dagelijks met de limieten geconfronteerd. Hierover wordt gerapporteerd aan de Commissie Financiële Tegenpartijen.

#### Ontwikkelingen kredietrisicomanagement

In 2008 is onderzocht in hoeverre BNG bij het beheer en beoordeling van het kredietrisico profijt kan hebben van het gebruik van kredietrisicomodellen. Met deze modellen wordt op basis van een aantal inputvariabelen een interne rating van een partij bepaald. Hierdoor kan een eenduidige kwantitatieve onderbouwing gerealiseerd worden van het kredietrisico. Geconcludeerd is dat BNG haar kredietrisicomanagement kan verbeteren door toepassing van deze methodiek. Op basis van deze conclusie is besloten tot de ontwikkeling en implementatie van kredietrisicomodellen. In 2009 zal hieraan invulling worden gegeven.

#### Financiële activa

Bankiers en kredieten  
 Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  
 Financiële activa voor verkoop beschikbaar  
 Overige financiële activa <sup>1)</sup>

Waarvan derivaten en marktwaardecorrecties hedge accounting <sup>1)</sup>

#### Verdeling concentratierisico naar marktsegmenten in procenten

Publieke sector  
 Volkshuisvesting  
 Energie, Water en Telecom  
 Gezondheidszorg  
 Transport, Logistiek en Milieu  
 Onderwijs  
 Kredietinstellingen  
 Overige financiële instellingen  
 Diversen

De grootste risicoconcentraties doen zich voor in de marktsegmenten met ongegarandeerde uitzettingen. Voor nagenoeg alle ongegarandeerde uitzettingen zijn onderpanden en zekerheden verstrekt door tegenpartijen.

De ongegarandeerde uitzettingen aan kredietinstellingen betreft een beperkt aantal banken, onder andere in verband met onderpandsverplichtingen.

Onder de ongegarandeerde uitzettingen zijn tevens tien (2007: negen) tegenpartijen opgenomen die een uitzetting vertegenwoordigen van meer dan 10% van het BIS-toetsingsvermogen.

31-12-2008

31-12-2007

#### Balanswaarde

84.655  
 3.001  
 5.185  
 7.695  
 100.536

-8.486  
 92.050

#### Risico gewogen Balanswaarde in % <sup>2)</sup>

27.158 6,3%  
 34.965 12,9%  
 2.186 18,9%  
 6.046 10,5%  
 1.858 10,9%  
 889 5,2%  
 9.253 11,2%  
 7.447 13,6%  
 2.248 10,5%  
 92.050 100,0%

#### Balanswaarde

76.104  
 2.989  
 10.483  
 1.882  
 91.458

-2.264  
 89.194

#### Risico gewogen Balanswaarde in % <sup>2)</sup>

25.659 5,0%  
 31.655 7,7%  
 1.811 17,0%  
 6.017 8,5%  
 1.785 10,1%  
 689 5,2%  
 11.150 21,8%  
 8.094 15,8%  
 2.334 8,9%  
 89.194 100,0%

<sup>1)</sup> In de balanswaarde van *Overige financiële activa* is ook de marktwaardecorrectie vanuit hedge accounting opgenomen.

<sup>2)</sup> Percentages zijn gerelateerd aan het totale risico gewogen bedrag.

31-12-2008

31-12-2007

De derivaten betreffen vrijwel uitsluitend interest rate swaps en cross currency interest rate swaps. Hiervoor geldt dat deze contracten alleen worden aangegaan met financiële tegenpartijen met een hoge kredietwaardigheid. Daarnaast is met netting- en onderpandovereenkomsten het kredietrisico verder beperkt.

*De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd van de financiële activa tegen balanswaarden exclusief derivaten en marktwaardecorrecties hedge accounting is als volgt:*

|   |               |               |
|---|---------------|---------------|
| Tot drie maanden                                      | 12.791        | 11.686        |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar | 8.453         | 10.136        |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar    | 38.167        | 35.205        |
| Langer dan vijf jaar                                  | 32.639        | 32.167        |
|   | <u>92.050</u> | <u>89.194</u> |

#### Maximaal kredietrisico

Deze opstelling geeft inzicht in het maximale kredietrisico van alle financiële activa zonder de fair value van enig onderpand of zekerheid daarin te betrekken, indien de tegenpartij niet aan haar verplichting kan voldoen. Deze financiële activa zijn opgenomen tegen balanswaarden, met uitzondering van de voorwaardelijke schulden en de onherroepelijke faciliteiten. Deze zijn opgenomen tegen nominale waarden.

|  |                |               |
|--|----------------|---------------|
| Kasmiddelen  | 497            | 485           |
| Derivaten  | 6.043          | 3.083         |
| Bankiers en kredieten                                  | 84.655         | 76.104        |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat | 2.210          | 2.607         |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar             | 5.185          | 10.483        |
|  | <u>92.050</u>  | <u>89.194</u> |
| Voorwaardelijke schulden                               | 849            | 841           |
| Onherroepelijke faciliteiten                           | 6.491          | 5.669         |
|  | <u>105.930</u> | <u>99.272</u> |

#### Kredietequivalenten van derivaten die actief op de balans staan

Het kredietrisico van derivaten is relatief klein ondanks dat de omvang van de hoofdsommen per 31 december 2008 EUR 193 miljard groot is (2007: EUR 173 miljard). Deze contractuele hoofdsommen dienen, behalve in het geval van valutaderivaten, slechts als rekengrootheid en geven in veel gevallen geen indicatie van de omvang van de kasstromen of het aan de derivaten verbonden risico. Hiervoor is het kredietequivalent van de derivatenportefeuille een betere indicator. Het kredietrisico wordt uitgedrukt in termen van kredietequivalenten op basis van voorschriften van de centrale bank. Het kredietequivalent bestaat uit de marktwaarde inclusief een opslag voor toekomstig risico.

31-12-2008

31-12-2007

De contracten met een positieve waarde – de contracten waarbij de bank winst zou derven bij niet nakoming van het contract door de tegenpartij – zijn in dit geval relevant. Daarnaast worden de hoofdsommen vermenigvuldigd met bepaalde looptijd- en volatiliteitsafhankelijke percentages. De som van deze twee waarden (kredietequivalent) geeft een indicatie voor het kredietrisico. Het voor de risicograad van de debiteur gewogen kredietequivalent van de derivatenportefeuille bedroeg EUR 0,7 miljard (2007: EUR 0,4 miljard).

#### Kredietequivalent

|                                  |              |              |
|----------------------------------|--------------|--------------|
| Rentecontracten                  | 1.047        | 738          |
| Valutacontracten                 | 1.021        | 979          |
| Totaal                           | <u>2.068</u> | <u>1.717</u> |
| Cash-collateral ontvangen        | 28           | 8            |
| Totaal na aftrek cash-collateral | <u>2.040</u> | <u>1.709</u> |

In deze cijfers is het effect van netting van positieve en negatieve marktwaarde van de contracten per tegenpartij verwerkt.

In 2008 is er uit hoofde van open valuta posities geen kapitaalseis voor het marktrisico.

#### Ouderdomsanalyse reeds vervallen activa zonder waardevermindering.

|                     |          |          |
|---------------------|----------|----------|
| minder dan 30 dagen | 4        | 7        |
| 31 tot 60 dagen     | 0        | 0        |
| 61 tot 90 dagen     | 0        | 0        |
| meer dan 91 dagen   | 0        | 1        |
| Totaal              | <u>4</u> | <u>8</u> |

Vervallen activa hebben bijna volledig betrekking op de post *Kredieten*. BNG heeft ultimo 2008 en ultimo 2007 geen aanspraak gemaakt op garanties en heeft geen activa verkregen door bezit te nemen van enig onderpand.



## Financiële instrumenten ingedeeld naar categorieën

31-12-2008

|   | Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat | Derivaten  | Derivaten betrokken in hedge accounting | Financiële activa voor verkoop beschikbaar niet betrokken in hedge accounting | Financiële activa betrokken in portfolio fair value hedge accounting | Financiële activa en passiva betrokken in micro fair value hedge accounting | Financiële activa en passiva tegen geomortiseerde kostprijs | Totaal         |
|---|--|------------|---|---|--|---|---|----------------|
| <b>Activa</b>   |  |            |   |   |  |   |   |                |
| Bankiers  |  |            |   |   | 2.820  | 6.136   |   | 8.956          |
| Kredieten   |  |            |   |   | 60.777   | 163   | 14.759  | 75.699         |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 2.210  | 791        |   |   |  |   |   | 3.001          |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar              |  |            |   | 1.288   | 3.897  |   |   | 5.185          |
| Overige financiële activa                               |  |            | 4.526                                   |   | 3.169  |   |   | 7.695          |
| <b>Totaal activa</b>                                    | <b>2.210</b>   | <b>791</b> | <b>4.526</b>                            | <b>1.288</b>  | <b>70.663</b>  | <b>163</b>  | <b>20.895</b>   | <b>100.536</b> |
| <b>Passiva</b>  |  |            |   |   |  |   |   |                |
| Bankiers  |  |            |   |   |  | 3.285   |   | 3.285          |
| Toevertrouwde middelen                                  |  |            |   |   |  | 643   | 5.796   | 6.439          |
| Achtergestelde schulden                                 |  |            |   |   |  | 81  | 89  | 170            |
| Schuldbewijzen  |  |            |   |   |  | 51.556  | 27.601  | 79.157         |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat |  | 791        |   |   |  |   |   | 791            |
| Overige financiële passiva                              |  |            | 9.359                                   |   |  |   |   | 9.359          |
| <b>Totaal passiva</b>                                   |  | <b>791</b> | <b>9.359</b>                            |   |  | <b>52.280</b>   | <b>36.771</b>   | <b>99.201</b>  |

## Financiële instrumenten ingedeeld naar categorieën

31-12-2007

|   | Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat | Derivaten  | Derivaten betrokken in hedge accounting | Financiële activa voor verkoop beschikbaar niet betrokken in hedge accounting | Financiële activa betrokken in portfolio fair value hedge accounting | Financiële activa en passiva betrokken in micro fair value hedge accounting | Financiële activa en passiva tegen geomortiseerde kostprijs | Totaal        |
|---|--|------------|---|---|--|---|---|---------------|
| <b>Activa</b>   |  |            |   |   |  |   |   |               |
| Bankiers  |  |            |   |   | 3.944  | 6.123   |   | 10.067        |
| Kredieten   |  |            |   |   | 58.107   | 7.930   |   | 66.037        |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 2.607  | 382        |   |   |  |   |   | 2.989         |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar              |  |            |   | 6.131   | 4.352  |   |   | 10.483        |
| Overige financiële activa                               |  |            | 2.701                                   |   | -819   |   |   | 1.882         |
| <b>Totaal activa</b>                                    | <b>2.607</b>   | <b>382</b> | <b>2.701</b>                            | <b>6.131</b>  | <b>65.584</b>  |   | <b>14.053</b>   | <b>91.458</b> |
| <b>Passiva</b>  |  |            |   |   |  |   |   |               |
| Bankiers  |  |            |   |   |  | 11  | 6.129   | 6.140         |
| Toevertrouwde middelen                                  |  |            |   |   |  | 445   | 6.023   | 6.468         |
| Achtergestelde schulden                                 |  |            |   |   |  | 76  | 87  | 163           |
| Schuldbewijzen  |  |            |   |   |  | 47.589  | 22.416  | 70.005        |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat |  | 246        |   |   |  |   |   | 246           |
| Overige financiële passiva                              |  |            | 7.250                                   |   |  |   |   | 7.250         |
| <b>Totaal passiva</b>                                   |  | <b>246</b> | <b>7.250</b>                            |   |  | <b>48.121</b>   | <b>34.655</b>   | <b>90.272</b> |

**Financiële activa en financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat**

In de marktwaarden van financiële activa en financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat is een opslag voor kredietrisico verwerkt. Waardeveranderingen als gevolg van veranderingen in kredietrisico worden afgeleid van veranderingen in deze opslagen. Periodiek wordt het risicoprofiel van individuele klanten en financiële instrumenten beoordeeld. Indien noodzakelijk wordt de opslag voor kredietrisico aangepast.

De mutatie van de marktwaarden van *financiële activa tegen reële waarde via het resultaat* als gevolg van gewijzigde kredietrisico-opslag bedraagt cumulatief EUR 144 miljoen negatief (2007: EUR 20 miljoen negatief) en over 2008 EUR 124 miljoen negatief (2007: EUR 30 miljoen negatief).

De mutatie van de marktwaarden van *financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat* als gevolg van gewijzigde kredietrisico-opslag bedraagt cumulatief EUR 3 miljoen negatief (2007: EUR 2 miljoen positief) en over 2008 EUR 5 miljoen negatief (2007: EUR 4 miljoen positief).

## Marktrisico

### Algemeen

Marktrisico is het risico dat de waarde van een portefeuille van de bank daalt door veranderingen in marktprijzen. Voorbeelden van marktprijzen zijn rentetarieven, wisselkoersen en koersen van obligaties en aandelen. BNG voert een actief rentepositiebeleid, maar een zeer restrictief beleid ten opzichte van andere marktrisico's. De bank kent een intern marktriscobeleid waarin de risicohouding per soort marktrisico wordt beschreven, evenals de organisatie van het risicobeheer en de wijze van limitering en rapportage.

### Renterisico

Doel van het rentepositiebeleid is om een additioneel rendement op het vermogen te behalen door te profiteren van veranderingen in marktprijzen. Randvoorwaarde is beheersing van de aan deze renteposities verbonden risico's, zowel in termen van economische waarde als in termen van volatiliteit van het jaarresultaat en van de naleving van wet- en regelgeving. Verantwoordelijk voor het rentepositiebeleid is de Raad van Bestuur. De uitvoering van dit beleid is belegd bij ALCO waarin de leden van de Raad van Bestuur van de bank zijn vertegenwoordigd. Naast de Raad van Bestuur zijn in ALCO de directeurs verantwoordelijk voor Treasury en Economisch Onderzoek vertegenwoordigd, evenals het hoofd Risk Control.

Op basis van marktvisies van Treasury en Economisch Onderzoek bepaalt ALCO periodiek de rentevisie van de bank en stelt (binnen de daarvoor geformuleerde vaste kaders) de limieten vast waarbinnen Treasury opereert. De afdeling Risk Control is verantwoordelijk voor het onafhankelijk monitoren van het marktrisico alsmede voor advisering ten aanzien van de inrichting van het marktriscomanagement. De afdeling zorgt voor rapportage naar ALCO en kan gevraagd en ongevraagd risico's signaleren en adviseren.

De dagelijkse uitvoering van het renteriscobeleid is belegd bij het directoraat Treasury. Dit directoraat draagt zorg voor de hedgingactiviteiten met betrekking tot de marktrisico's die ontstaan als gevolg van de commerciële activiteiten en stuurt de rentepositie van de bank. Daarnaast is Treasury verantwoordelijk voor de marktinformatie op basis waarvan pricing plaatsvindt. Vanuit het oogpunt van functiescheiding wordt de dagelijkse herwaardering van financiële instrumenten uitgevoerd binnen het directoraat Processing, waarbij Risk Control inhoudelijk verantwoordelijk is.

BNG gebruikt een scala aan risicomaatstaven en risicobeheersingssystemen om renterisico's te beheersen. Hierbij worden technieken gebruikt die gelden als best practices. Indien noodzakelijk worden daarnaast eigen begrippenkaders, modellen en systemen ontwikkeld. De belangrijkste risicomaatstaven die bij BNG worden gehanteerd zijn duration, rentegevoeligheid per tijdsinterval en Value at Risk. Deze renterisicomaatstaven vullen elkaar aan en vormen in combinatie met enkele andere indicatoren een basis om risico's inzichtelijk en begrensaar te maken. Hiervoor worden rapportages voor verschillende doelgroepen op verschillende detailniveaus en met verschillende tijdsfrequenties opgesteld. Verder worden in beperkte mate technieken als scenario-analyse en stress testing ingezet om inzicht te krijgen in de marktwaardeverandering bij forse renteschokken. Deze vormen een aanvulling op de maatstaven die geschikt zijn om risico's in te schatten onder 'normale' marktomstandigheden.

Scenario-analyse en stress testing worden door BNG gebruikt om additioneel inzicht te verkrijgen in de verbanden tussen renterisico en marktwaarde. Een gangbaar scenario om inzicht te krijgen in de risico's die optreden onder extreme omstandigheden is een directe parallelle renteschok van plus of min 200 basispunten. Een dergelijke schok van plus 200 basispunten (ofwel een rentestijging van 2%) per eind 2008 zou geleid hebben tot een verandering in de totale marktwaarde van de rentedragende instrumenten in de balans van EUR 207 miljoen negatief. Een schok van min 200 basispunten zou geleid hebben tot een stijging van de marktwaarde met EUR 179 miljoen. Het scenario van plus of min 200 basispunten is ook voorgeschreven in de regelgeving onder Bazel II om de maximale verhouding tussen marktrisico en eigen vermogen uit te drukken. Dit staat bekend als het outlier criterium. Als het outlier criterium wordt overschreden stelt de toezichhouder een onderzoek in en kan deze eventueel maatregelen nemen. Het outlier criterium zou bij een duration van circa 10 en een rentescenario van plus of min 200 basispunten bereikt kunnen worden. In het marktriscobeleid van de bank is bepaald dat de duration nooit hoger dan 10 mag zijn.

Het effect van een instantane renteschok op de marktwaarde per 31 december 2008 (31 december 2007)

|                               | Totale marktwaardeverandering | Effect op de winst-en-verliesrekening | Effect op het eigen vermogen  | Lange termijn effect op toekomstige winst-en-verliesrekeningen |
|-------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------|--|
| <b>Renteschok</b>             |                               |                                       |                               |  |
| +200 basispunten              | - 207 (- 250)                 | + 21 (- 81)                           | - 32 (- 13)                   | - 196 (- 156)  |
| -200 basispunten              | + 179 (+ 301)                 | - 40 (+93)                            | + 35 (+ 13)                   | + 184 (+195)   |
| Boekhoudkundige classificatie |                               | Reële waarde via het resultaat        | Reële waarde via het vermogen | Geamortiseerde kostprijs                                       |

Het effect van een renteschok op de marktwaarde gedraagt zich niet geheel lineair ten opzichte van de omvang van de schok. Een instantane rentestijging van 200 basispunten leidt tot een marktwaardedaling van EUR 207 miljoen (zie tabel), terwijl bijvoorbeeld een instantane rentestijging van 100 basispunten leidt tot een marktwaardedaling van EUR 103 miljoen. Analoog hieraan leidt een schok van min 100 basispunten tot een markwaardestijging van EUR 97 miljoen. In aanvulling op bovenstaande wordt met behulp van verschillende scenario's gekeken naar het effect van renteveranderingen op het renteresultaat van het lopende en eerstvolgende boekjaar. Een directe parallelle rentestijging van 50 basispunten per eind 2008 zou hebben geleid tot een daling van het verwachte renteresultaat over 2009 van 1,5%, een evengrote daling van de rentecurve zou hebben geleid tot een stijging van dit renteresultaat van 1,6%. Bij een directe parallelle rentestijging of -daling van 100 basispunten per eind 2008 daalt het renteresultaat met 3,1% respectievelijk stijgt het renteresultaat met 3,0%.

### Kredietopslagen, liquiditeitspremies en renterisicobeheer

De rentepositie van BNG wordt bepaald over de gehele portefeuille van activa en passiva. Vanwege het relatief lage kredietrisico van de BNG-portefeuille lagen de marktprijzen van activa en passiva traditioneel dicht bij de swaptarieven, die als referentietarieven worden gehanteerd bij het uitvoeren van het renterisicobeheer. De rentepositie van de bank kon gestuurd worden op basis van waarderingen tegen deze swaptarieven, omdat de waarde van de portefeuille immers voor het overgrote deel afhankelijk was van de ontwikkeling van de swaprente. Fluctuaties in kredietopslagen waren dusdanig beperkt dat de invloed op de rentepositie gering was.

In 2008 is deze situatie drastisch gewijzigd door het nagevoeg volledig opdrogen van de marktliquiditeit. Zelfs obligaties met de hoogste rating, waarvan de kasstromen op geen enkele wijze ter discussie staan, werden verhandeld met opslagen van soms honderden basispunten boven het swaptarief. Deze ontwikkeling leidde tot forse fluctuaties in de waarde van het eigen vermogen en compliceerde de sturing van de rentepositie aanzienlijk. De bank beziet de mogelijkheden tot verbetering van de sturing.

### Valutarisico

Omdat de bank het grootste deel van haar funding in vreemde valuta betreft is er sprake van grote potentiële valutaposities. De bank heeft als beleid om het valutarisico geheel af te dekken. In voorkomende gevallen kunnen kleine valuta-exposures bestaan, met name als het niet kostenefficiënt is om deze af te dekken. Deze zijn gelimiteerd en een onderdeel van het beheersingskader rond marktrisico's is aan valutarisico gewijd.

### Aandelenkoersrisico

In enkele gevallen kent de bank transacties waarvan de waarde mede afhankelijk is van onderliggende aandelenkoersen. In deze gevallen zijn de risico's die voortvloeien uit veranderingen in marktprijzen van deze aandelenkoersen volledig afgedekt door middel van derivaten.

## Liquiditeits- en fundingrisico

### Algemeen

Liquiditeitsrisico wordt gedefinieerd als de mogelijkheid dat de bank op enig moment niet in staat is om aan haar betalingsverplichtingen te voldoen zonder daarbij onaanvaardbare verliezen op te lopen. Dit risico geldt als de grootste bedreiging voor banken en kan zeer onverwachts optreden. Om haar liquiditeitspositie te monitoren beschikt de bank dagelijks over een liquiditeitsvervalkalender en worden periodiek meerjarige liquiditeitsprognoses opge maakt. Op de liquiditeitspositie is daarnaast een stelsel van limieten van toepassing.

De liquiditeitskracht van BNG is groot, mede omdat haar balans voor het grootste deel uit activa bestaat met een doorgaans goede marktliquiditeit die bovendien als onderpand kunnen dienen bij de centrale bank. De bank heeft door haar excellente kredietwaardigheid en goede naam ook in moeilijke marktomstandigheden goede toegang tot de financiële markten en de financieringsbronnen zijn voldoende gespreid. De bank beschikt ook over een ruime leencapaciteit bij de centrale bank, op grond van het gedeponeerde onderpand aldaar. De liquiditeitspositie van BNG voldoet ruimschoots aan de normen van de centrale bank. Naast het doel om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen is het liquiditeitsbeleid ook gericht op het behouden van de excellente kredietwaardigheid van de bank om daarmee een verslechtering van de toekomstige fundingpositie te vermijden. Hiertoe wordt de liquiditeitsbehoefte op langere termijn gemonitord. Het dagelijkse operationele management van de liquiditeitspositie is belegd bij het directoraat Treasury. Over de bijbehorende limieten wordt door Risk Control onafhankelijk gerapporteerd aan ALCO.

### Ontwikkelingen

De turbulentie van 2008 ging ook aan BNG niet voorbij. De bank is onderdeel van het internationale financiële systeem en heeft als zodanig te maken met het functioneren van kapitaalmarkten en het uitwisselen van geldstromen met financiële tegenpartijen. Toen na de zomer van 2008 wereldwijd banken in liquiditeitsproblemen geraakten en de kapitaalmarkt nauwelijks meer toegankelijk was heeft de bank het liquidity contingency plan in werking gesteld. De informatievoorziening is uitgebreid en heeft een hogere frequentie gekregen. Wekelijks werd de liquiditeitsituatie van de bank besproken binnen ALCO. Tevens werden additionele procedures voor kredietverlening en pricing ingesteld. De bank kon zich voortdurend van kortlopende funding blijven voorzien en was in staat de kredietverlening onafgebroken voort te zetten. Op de onderpandmogelijkheid bij de ECB is geen beroep gedaan.

Met betrekking tot de fundingpositie van de bank wordt met zorg gekeken naar de ontwikkelingen op de internationale kapitaalmarkten, naar de partiële nationalisatie van de financiële sector en naar de afgekondigde garantiefaciliteiten voor financiële instellingen. Impliciete of expliciete garanties van de Nederlandse staat en andere overheden doen de relatieve fundingpositie van BNG geen goed. Niettemin blijft de bank ook in de eerste maanden van 2009 in staat om tegen competitieve prijzen funding aan te trekken op de internationale geld- en kapitaalmarkten.

## Looptijdanalyse financiële passiva op basis van resterende contractuele looptijd

De getoonde bedragen betreffen alle niet gediscoteerde toekomstige cashflows van de financiële passiva

31-12-2008

|  | Korter dan 3 maanden | Langer dan 3 maanden, korter dan 1 jaar | Langer dan 1 jaar, korter dan 5 jaar | Langer dan 5 jaar | Totaal  |
|--|----------------------|---|--------------------------------------|-------------------|---------|
| Bankiers   | 896                  | 696                                     | 1.598                                | 97                | 3.287   |
| Toevertrouwde middelen   | 3.526                | 959                                     | 1.007                                | 1.719             | 7.211   |
| Achtergestelde schulden  | 1                    | 7                                       | 30                                   | 266               | 304     |
| Schuldbewijzen   | 9.088                | 15.337                                  | 40.453                               | 25.341            | 90.219  |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat (te betalen)   | 4.165                | 2.234                                   | 534                                  | 1.426             | 8.359   |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat (te ontvangen) | -3.885               | -2.046                                  | -358                                 | -1.346            | -7.635  |
| Overige financiële passiva (te betalen)                                | 1.235                | 8.971                                   | 27.026                               | 28.000            | 65.232  |
| Overige financiële passiva (te ontvangen)                              | -1.106               | -7.477                                  | -21.549                              | -22.798           | -52.930 |
| Overige schulden   | 15                   | 10                                      | -                                    | -                 | 25      |
|  | 13.935               | 18.691                                  | 48.741                               | 32.705            | 114.072 |

31-12-2007

|  | Korter dan 3 maanden | Langer dan 3 maanden, korter dan 1 jaar | Langer dan 1 jaar, korter dan 5 jaar | Langer dan 5 jaar | Totaal  |
|--|----------------------|---|--------------------------------------|-------------------|---------|
| Bankiers   | 4.160                | 1.110                                   | 299                                  | 784               | 6.353   |
| Toevertrouwde middelen   | 4.254                | 393                                     | 912                                  | 1.805             | 7.364   |
| Achtergestelde schulden  | 1                    | 7                                       | 31                                   | 277               | 316     |
| Schuldbewijzen   | 8.501                | 12.114                                  | 38.844                               | 31.915            | 91.374  |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat (te betalen)   | 2.347                | 991                                     | 317                                  | 467               | 4.122   |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat (te ontvangen) | -2.499               | -1.029                                  | -273                                 | -447              | -4.248  |
| Overige financiële passiva (te betalen)                                | 2.584                | 11.836                                  | 33.186                               | 44.536            | 92.142  |
| Overige financiële passiva (te ontvangen)                              | -2.206               | -11.047                                 | -31.213                              | -42.529           | -86.995 |
| Overige schulden   | 10                   | 34                                      | 2                                    | -131              | -85     |
|  | 17.152               | 14.409                                  | 42.105                               | 36.677            | 110.343 |

## Operationeel Risico

### Algemeen

Operationeel risico is in de Bazel II regelgeving gedefinieerd als het risico op verliezen als gevolg van ontoereikende of falende interne processen en systemen, fouten van medewerkers of externe gebeurtenissen. Om de beheersing van operationele risico's overzichtelijker te maken, behandelt BNG het integriteitsrisico, het IT-risico en het uitbestedingsrisico separaat naast de overige operationele risico's. Ieder risico heeft een eigen beheersingssysteem. Het lijnmanagement is primair verantwoordelijk voor de beheersing van de operationele risico's in de processen en systemen. Het wordt daarbij ondersteund door gespecialiseerde afdelingen. Bij het beheersen van operationele risico's wordt uitgegaan van de 'sound practices' zoals die in de Bazel II regelgeving zijn opgenomen. BNG streeft ernaar operationele risico's in omvang en aantal tot een minimum te beperken. Operationele risico's hoeven niet volledig te worden gemitigeerd maar moeten acceptabel en beheersbaar worden gemaakt.

Elk proces, zowel primair als secundair, wordt periodiek door middel van self assessments beoordeeld op (latente) operationele risico's. Daartoe worden in- en externe omgevingsanalyses uitgevoerd om de self assessments meer richting te geven. Daar waar nodig worden voorstellen gedaan voor (aanvullende) beheersmaatregelen en wordt toezicht gehouden op de tijdige implementatie ervan. Restriscos worden voorgelegd aan de verantwoordelijke directeur. Deze adviseert de Raad van Bestuur over de eventuele acceptatie van de restriscos.

Onafhankelijk van de risk self assessments voert de IAD audits uit naar de opzet, bestaan en werking van beheersmaatregelen. In 2008 hebben operationele risico's niet geleid tot schade van materiële omvang. Wel neemt met de toename van meer complexe transacties het risico van operationele fouten bij de afhandeling en het beheer toe. De bank zal verdere kwaliteitsslagen maken in de organisatie en systemen om de groeiende complexiteit beheersbaar te houden.

### Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico wordt omschreven als de aantasting van de reputatie, alsmede de bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen en resultaat van de instelling als gevolg van een ontoereikende naleving van in- en externe wet- en regelgeving. Daarbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met (de ontwikkelingen in de) maatschappelijke normen ter zake van integer handelen.

Het integriteitsbeleid ligt vast in een interne bedrijfscode. De bank ziet integriteit als een integraal onderdeel van haar bedrijfsvoering. De BNG-Bedrijfscode is dan ook leidend voor het handelen van BNG en haar medewerkers. BNG laat integer en betrouwbaar handelen prevaleren boven het uitsluitend behalen van financieel gewin.

### IT-risico

Het IT-risico is gedefinieerd als de bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen en resultaat als gevolg van ontoereikende IT-strategie en -beleid, van tekortkomingen in de toegepaste technieken of van onjuist gebruik van de informatieverwerking. Het maakt daarbij niet uit of een systeem door BNG of door een 'service provider' wordt beheerd. De uitgangspunten van het informatiebeveiligingsbeleid zijn een ongestoorde en controleerbare werking van de informatievoorziening en het beperken van de complexiteit van de IT-omgeving.

Preventieve maatregelen prevaleren bij het beheersen van het IT-risico. Zij zijn erop gericht (potentiële) incidenten te voorkomen dan wel ze zo snel mogelijk te detecteren en de mogelijk daaruit voortkomende schade te beperken c.q. zo snel mogelijk te herstellen. Er vindt een jaarlijkse uitwijktest plaats waar wordt vastgesteld of de dienstverlening in geval van een calamiteit kan worden voortgezet op uitwijksystemen. Deze test is in 2008 uitgevoerd en leidde tot de conclusie dat de dienstverlening inderdaad op de uitwijksystemen kan worden voorgezet als dat onverhoopt nodig mocht blijken.

De diversiteit en complexiteit van de financiële instrumenten die de bank in portefeuille heeft, hebben ertoe geleid dat de grenzen van de functionaliteit van de financiële systemen en de (huidige) organisatie daaromheen in zicht komen. Waar voor de meer uniforme gegarandeerde kredietverlening een nagenoeg volledig gestandaardiseerde en geautomatiseerde verwerking plaatsvindt, is voor de meer complexe – veelal ongegarandeerde – kredieten meer maatwerk noodzakelijk. Door de Raad van Bestuur is een werkgroep ingesteld die een verkenning uitvoert met betrekking tot de toekomstige informatie-infrastructuur. De werkgroep zal hierover in 2009 adviseren.

### Uitbestedingsrisico

In 2007 is zowel het proces Betalingsverkeer (inclusief bijbehorende automatisering) als het rekencentrum en het werkplekbeheer van de bank uitbesteed aan Ordina BPO. Een zogeheten demand organisatie fungeert als verbindende schakel tussen deze partij en de bank. De afspraken rond de dienstverlening zijn vastgelegd in 'Service Level

Agreements' waarover maandelijks wordt gerapporteerd. De activiteiten die bij Ordina BPO worden uitgevoerd blijven onderdeel van de risico-analyses zoals die door de bank worden uitgevoerd. Naast periodiek onderzoek door de eigen Interne Accountantsdienst vereist de bank een verklaring van de externe accountant van Ordina BPO met betrekking tot de kwaliteit van de verrichte dienstverlening. De operationele dienstverlening wordt door Ordina BPO naar tevredenheid van de bank uitgevoerd. Eind 2008 is duidelijk geworden dat Ordina BPO dusdanig verlieslatend is dat Ordina Holding N.V. de intentie heeft om Ordina BPO in 2009 te verkopen. Een alternatief is dat de activiteiten van Ordina BPO zullen worden overgedragen aan derden. BNG en andere klanten worden van de voortgang van dit proces door Ordina op de hoogte gehouden. De bank ontwikkelt ondertussen intern een aantal toekomstscenario's teneinde de continuïteit van de betreffende processen onder alle omstandigheden te kunnen waarborgen.

### Kapitaalbeheersingsbeleid

Een bank dient onder Bazel II te beschikken over een geformaliseerd kapitaalbeheersingsbeleid, waarin is vastgelegd hoe de bank omgaat met de relatie tussen het kwantificeren van verwachte en onverwachte risico's en het bepalen van het benodigde economische kapitaal om die risico's te kunnen dragen. In dit kader beschouwt de bank het totale eigen vermogen exclusief de herwaarderingsreserve als kapitaal.

Het doel van het kapitaalbeheersingsbeleid is waarborgen dat de bank zelfs onder uiterst ongunstige omstandigheden zonder oponthoud aan haar financiële verplichtingen kan blijven voldoen. Hiertoe vindt identificatie van risico's plaats, gevolgd door kwantificering van die risico's, berekening van kapitaalvereisten en beoordeling van kapitaaltoereikendheid. Het kapitaalbeheersingsbeleid is geformaliseerd door middel van een kapitaalbeheersplan. De eerste

versie van het kapitaalbeheersingsbeleid heeft in dialoog met de toezichthouder (het zogeheten supervisory review process ofwel SREP) geleid tot een tweede versie in het voorjaar van 2008. Het kapitaalbeheersingsbeleid is een continu proces dat periodiek tot bijstellingen van het kapitaalbeheersplan zal leiden.

Voor marktrisico, kredietrisico, operationeel risico zijn kapitaalimieten vastgesteld, de zogeheten triggerratio's. Dit zijn grenswaarden die in geval van overschrijding zullen leiden tot maatregelen, zoals het terugbrengen van het risico, het aantrekken van extra kapitaal of het aanpassen van de kapitaaldoelstelling. De kapitaalimiet per risico wordt bewaakt en gerapporteerd door de afdeling Risk Control. De triggerratio's voor economisch kapitaal werden in 2008 niet doorbroken.

### Solvabiliteit

De door de Nederlandsche Bank gestelde normen voor de belangrijkste vermogensratio's zijn afgeleid van de solvabiliteitsrichtlijnen van de Europese Unie en het Bazels Comité voor het Banktoezicht. Deze ratio's vergelijken het totale vermogen en het kernvermogen van de bank met het totaal van de naar risicocategorie gewogen activa en buitenbalansposten en het marktrisico van de handelsportefeuilles. De minimaal vereiste percentages voor totaal vermogen en kernvermogen bedragen 8 respectievelijk 4 procent van de naar risico gewogen activa.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het aanwezige vermogen en het, volgens de normen van de toezichthouder, minimaal vereiste vermogen. In het geval van BNG betekent dit dat het minimaal vereiste vermogen nagenoeg volledig is gerelateerd aan het vermogen dat moet worden aangehouden voor ongegarandeerde uitzettingen. Voor leningen aan of gegarandeerd door overheden vereist de toezichthouder geen minimaal eigen vermogen.

|                                 | 31-12-2008       |          | 31-12-2007       |          |
|---------------------------------|------------------|----------|------------------|----------|
|                                 | Minimaal vereist | Aanwezig | Minimaal vereist | Aanwezig |
| Totaal vermogen                 | 831              | 2.083    | 805              | 2.014    |
| Bis-ratio totaal vermogen       | 8%               | 20%      | 8%               | 20%      |
| Kernvermogen                    | 416              | 1.915    | 402              | 1.852    |
| Bis-ratio kernvermogen (Tier 1) | 4%               | 18%      | 4%               | 18%      |

## 29 Reële waarde van financiële instrumenten

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. Bij de bepaling van de reële waarde van financiële instrumenten die tegen reële waarde op de balans worden opgenomen, wordt gebruik gemaakt van gequoteerde marktprijzen voor zover het financiële instrumenten betreft die op een actieve markt worden verhandeld. Financiële instrumenten die niet op een actieve markt worden verhandeld of waarvoor geen markt wordt onderhouden, worden gewaardeerd op basis van gequoteerde prijzen van vergelijkbare instrumenten. Als er geen gequoteerde prijzen van vergelijkbare instrumenten beschikbaar zijn, wordt de reële waarde bepaald op basis van in de financiële sector gebruikelijke waarderingsmodellen en technieken, veelal modellen gebaseerd op netto-contante-waarde-berekening en optie-prijmodellen. Input voor deze modellen is gebaseerd op objectief waarneembare marktprijzen.

Ten behoeve van de bepaling van de reële waarde van financiële instrumenten waarbij sprake is van kredietrisico

en theoretische waardering noodzakelijk is, maakt de bank gebruik van zogeheten spreadcurves. Deze spreadcurves worden geconstrueerd op basis van de swapcurve en een opslag voor kredietrisico die afhankelijk is van de kredietwaardigheid van de debiteur rekening houdend met verkregen zekerheden, garantiestellingen en looptijden. In bijna alle gevallen is de bank bij haar debiteuren aangewezen op theoretische waardering. De bank heeft haar debiteuren gegroepeerd op basis van vergelijkbaarheid ten aanzien van kredietrisico en aan elke groep een opslag toegekend waarin het risico wordt gereflecteerd. De opslag is bovendien afhankelijk van de looptijd van een financieel instrument. Voor zover financiële instrumenten het karakter hebben van een termijncontract wordt gebruik gemaakt van officiële termijnprijzen waaronder forward-rentecurves en termijn-valutakoersen. In het geval van complexe hybride instrumenten worden de samenstellende delen van het instrument separaat gewaardeerd op basis van de hiervoor genoemde technieken en modellen. De reële waarde van het gehele instrument wordt bepaald als de som van de reële waarde van de samenstellende delen.

Overzicht reële waarde financiële instrumenten per

|   | 31-12-2008   |               | 31-12-2007   |        |
|---|--------------|---------------|--------------|--------|
| Balans-waarde   | Reële waarde | Balans-waarde | Reële waarde |        |
| Kasmiddelen   | 497          | 497           | 485          | 485    |
| Bankiers en kredieten                                   | 84.655       | 88.486        | 76.104       | 75.715 |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 3.001        | 3.001         | 2.989        | 2.989  |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar              | 5.185        | 5.185         | 10.483       | 10.483 |
| Overige financiële activa *                             | 7.695        | 4.526         | 1.882        | 2.701  |
| Totaal financiële activa                                | 101.033      | 101.695       | 91.943       | 92.373 |
| Bankiers en toevertrouwde middelen                      | 9.724        | 9.922         | 12.608       | 12.709 |
| Achtereestelde schulden                                 | 170          | 200           | 163          | 181    |
| Schuldbewijzen  | 79.157       | 79.749        | 70.005       | 69.925 |
| Financiële passiva tegen reële waarde van het resultaat | 791          | 791           | 246          | 246    |
| Overige financiële passiva                              | 9.359        | 9.359         | 7.250        | 7.250  |
| Totaal financiële passiva                               | 99.201       | 100.021       | 90.272       | 90.311 |

\* In de Overige financiële activa is voor een bedrag van EUR 3.169 miljoen positief (2007: 819 miljoen negatief) de marktwaardecorrectie opgenomen uit hoofde van portfolio fair value hedging, die vrijwel geheel betrekking heeft op Bankiers en Kredieten. Dit bedrag betreft de boekhoudkundige verwerking van de effectieve delen van de gehedgede marktwaardeveranderingen. Zie ook noot 30 [pag. 74] voor een beschrijving van de wijze waarop met derivaten de marktrisico's worden afgedekt.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de wijze waarop de reële waarde wordt bepaald van transacties die op reële waarde zijn gewaardeerd in de balans.

31-12-2008

|   | waardering op basis van gequoteerde marktprijzen | waarderingstechniek met in de markt openbaar beschikbare data | waarderingstechniek met niet in de markt openbaar beschikbare data | Totaal |
|---|--|---|--|--------|
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 84   | 1.860   | 1.057  | 3.001  |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar              | 2.092  | 2.970   | 123  | 5.185  |
| Overige financiële activa                               | -  | 4.526   | -  | 4.526  |
|   | 2.176  | 9.356   | 1.180  | 12.712 |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat | -  | 791   | -  | 791    |
| Overige financiële passiva                              | -  | 9.359   | -  | 9.359  |
|   | -  | 10.150  | -  | 10.150 |

31-12-2007

|   | waardering op basis van gequoteerde marktprijzen | waarderingstechniek met in de markt openbaar beschikbare data | waarderingstechniek met niet in de markt openbaar beschikbare data | Totaal |
|---|--|---|--|--------|
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 378  | 2.555   | 56   | 2.989  |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar              | 2.810  | 7.665   | 8  | 10.483 |
| Overige financiële activa                               | -  | 2.701   | -  | 2.701  |
|   | 3.188  | 12.921  | 64   | 16.173 |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat | -  | 246   | -  | 246    |
| Overige financiële passiva                              | -  | 7.250   | -  | 7.250  |
|   | -  | 7.496   | -  | 7.496  |

In 2008 is een duidelijk groter deel van de portefeuille gewaardeerd met behulp van niet in de markt openbaar beschikbare data. Deze toename wordt met name veroorzaakt doordat in de markt openbaar beschikbare data voor soortgelijk papier, onvoldoende de huidige reële waarde weergeeft. De reële waarde aangemerkt als verkregen middels niet in de markt openbaar beschikbare data is

onder andere bepaald op basis van openbare data, welke middels managementveronderstellingen omtrent liquiditeit zijn aangepast. De toename bestaat met name uit overheidsgegarandeerd papier (EUR 500 miljoen) en papier met een kredietverzekering van zogenoemde monoliners (EUR 488 miljoen).

### 30 Afdekking van risico's met derivaten

BNG past in economisch opzicht hedging toe met het doel om valutarisico's te mitigeren en renterisico's op een gewenst niveau te houden. Hiertoe heeft de bank een stelsel van limieten en richtlijnen dat strikt wordt nageleefd en waarop dagelijks controle wordt uitgeoefend. Valuta- en renterisico worden voornamelijk afgedekt met behulp van derivaten. De verwerking van derivaten en afgedekte posities in de balans en winst-en-verliesrekening vindt zodanig plaats dat deze in lijn wordt gebracht met de feitelijke economische afdekking. BNG verwerkt deze afdekkingsrelatie onder IFRS op twee wijzen: micro- en portfolio-fair value hedging. In de paragraaf van de grondslagen zijn de voorwaarden opgenomen die worden gesteld voordat deze vormen van hedge accounting kunnen worden toegepast. Micro fair value hedging (MH) wordt toegepast op individuele transacties die voor wat betreft renterisico in een economische hedgerelatie zijn betrokken. Deze vorm van hedging wordt toegepast op nagenoeg alle in vreemde valuta luidende emissies, waaronder de emissies onder het gestandaardiseerde Debt Issuance Programme. Door middel van derivaten, hoofdzakelijk cross currency interest rate swaps, worden zowel het valuta- als het renterisico afgedekt. De emissies worden gespiegeld in het derivaat, waardoor emissies in vreemde valuta per saldo worden getransformeerd naar euro's. Zowel de emissie als de bijbehorende derivaten kunnen structuren bevatten, zoals optionaleiten, die eveneens gespiegeld zijn. Deze vorm van hedging leidde bij BNG in de afgelopen jaren tot een bijna perfecte effectiviteit van de hedgerelaties. De geringe ineffectiviteit is verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De herwaardering van afgedekte MH-transacties wordt in dezelfde balanspost verantwoord als de afgedekte transacties.

Bij Portfolio fair value hedging (PH) wordt het renterisico van een groep van transacties afgedekt door middel van een groep van derivaten. De hedgerelatie wordt op totaalniveau geconstrueerd en beheerst, waardoor er geen relatie met individuele transacties mogelijk is. De effectiviteit van PH is evenals die van MH bij BNG in de afgelopen jaren bijna perfect. Om zowel hogere complexiteit als additionele kosten te voorkomen is er beleidsmatig voor gekozen om cashflows met een looptijd korter dan 1 jaar niet in PH te betrekken. De hieruit voortvloeiende resultaten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Voor zover er ineffectiviteit is, komt dit eveneens tot uitdrukking in de winst-en-verliesrekening. De herwaarderingen van afgedekte PH-posities worden in de balans verantwoord onder de post *Overige financiële activa*. De betreffende derivaten worden

bij beide vormen van hedging gewaardeerd tegen reële waarde en zijn opgenomen onder de posten *Overige financiële activa* en *Overige financiële passiva*.

Alhoewel BNG derivaten gebruikt ten behoeve van economische hedging is het niet in alle gevallen mogelijk om deze ook te betrekken in een boekhoudkundige, door IFRS toegestane, hedgerelatie. De reële waarde van derivaten die niet worden betrokken in een boekhoudkundige hedgerelatie worden in de balans opgenomen onder de post *Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat* indien de waarde positief is of onder de post *Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat* als de waarde negatief is. Bij de enkele derivaten waarbij dit het geval is, is tevens de gehedgede positie gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties via het resultaat, zodat per saldo de volatiliteit van het resultaat als gevolg van derivaten wordt beperkt.

De derivaten zijn opgenomen onder verschillende balansposten, afhankelijk van de behandeling onder IFRS. Derivaten zijn altijd op de balans gewaardeerd tegen reële waarde. Derivatencontracten die een positieve reële waarde hebben, staan aan de actiefzijde van de balans, derivaten met een negatieve waarde staan aan de passiefzijde van de balans.

*Derivaten betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie (fair value hedge):*  
Overige financiële activa  
Overige financiële passiva

*Derivaten niet betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie:*  
Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  
Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat

|   | 31-12-2008 | 31-12-2007 |
|---|------------|------------|
| Overige financiële activa                               | 4.526      | 2.701      |
| Overige financiële passiva                              | -9.359     | -7.250     |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 791        | 382        |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat | -791       | -246       |

#### **De notional amounts van de derivaten zijn hieronder opgenomen, gesplitst per balanspost en type derivaat**

##### **Overige financiële activa**

Swaps  
Forwards  
Opties

##### **Overige financiële passiva**

Swaps  
Forwards  
Opties

##### **Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat**

Swaps  
Forwards  
Opties

##### **Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat**

Swaps  
Forwards  
Opties

|   | 31-12-2008   |                 | 31-12-2007   |        |
|---|--------------|-----------------|--------------|--------|
| Notional amount   | Reële waarde | Notional amount | Reële waarde |        |
| Overige financiële activa                               | 65.114       | 4.526           | 62.664       | 2.701  |
| Overige financiële passiva                              | 103.177      | -9.359          | 93.923       | -7.250 |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat  | 7.618        | 576             | 6.667        | 352    |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat | 4.891        | -314            | 2.428        | -141   |
|   | 4.748        | 153             | 1.809        | 12     |
|   | 1.388        | 62              | 1.516        | 18     |
|   | 13.754       | 791             | 9.992        | 382    |
|   | 5.619        | -412            | 2.981        | -91    |
|   | 1.057        | -65             | 967          | -14    |
|   | 11.567       | -791            | 6.376        | -246   |

Uit hoofde van kredietrisico van derivaten ontvangt BNG zekerheden van tegenpartijen. Per 31 december 2008 bedroegen deze zekerheden EUR 28 miljoen (2007: EUR 8 miljoen).

### 31 Verbonden partijen

#### Transacties met verbonden partijen

De staat der Nederlanden bezit 50% van de uitstaande aandelen van BNG. Transacties met de staat betreffen onder meer obligaties die worden verhandeld op openbare markten. BNG verstrekt tevens kredieten onder garantie van de staat. Gezien de aard van deze transacties worden deze niet gezien als transacties met verbonden partijen. BNG heeft in 2007 een belang van 25% genomen in Transdev-BNG-Connexion Holding B.V. Deze vennootschap heeft 2/3 deel van de aandelen van Connexion Holding N.V. overgenomen van de staat.

Aan de heer C. van Eykelenburg is in 2008 een financiering verstrekt. Het uitstaande bedrag per jaarultimo bedraagt EUR 716.000. De gemiddelde rentevoet bedraagt 4,3%. De lening is verstrekt tegen standaard personeelscondities van BNG.

#### Belangrijkste besluitvormingsorganen van BNG

De belangrijkste besluiten en beheersdaden worden uitgevoerd door de Raad van Bestuur. Het gevoerde beleid wordt getoetst en gecontroleerd door de Raad van Commissarissen.

#### Beloning Raad van Bestuur

De beloning van de Raad van Bestuur is gebaseerd op grondslagen die zijn verwoord in het Beloningsbeleid zoals dat is opgenomen in het Verslag van de Raad van Commissarissen aan aandeelhouders. De beloning van de Raad van Bestuur kent een vaste en een variabele component. De vaste beloning is sinds 2002 slechts aangepast met de percentages zoals deze voortvloeien uit de algemene bank-CAO.

De variabele beloning is vanaf 2004 vastgesteld op maximaal 35% van de vaste beloning, verminderd met het verplichte werknemersdeel van de ABP-pensioenpremie daarvan. De toekenning van de variabele beloning is afhankelijk van de mate waarin de door de Raad van Commissarissen gestelde doelstellingen zijn behaald en wordt uitbetaald in het jaar volgend op het verslagjaar. Gedetailleerde informatie hierover is opgenomen in het verslag van de Raad van Commissarissen aan aandeelhouders.

De realisatie van de doelstellingen voor de variabele beloning over 2008 heeft geleid tot toekenning van 95% van de maximale variabele beloning (2007: 89%). De leden van de Raad van Bestuur hebben in 2008 een vergoeding voor

representatiekosten ontvangen van EUR 3.900 (2007: EUR 3.900). In 2009 vindt geen aanpassing van deze vergoeding plaats. Bestuurders en personeel bezitten geen aandelen of opties BNG en ontvangen geen additionele beloning via dochtermaatschappijen van de bank.

#### Beloning Raad van Commissarissen

De beloning van de Raad van Commissarissen is in 2007 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aangepast. Het beleid ter zake is gericht op een marktconforme beloning, die onafhankelijk is van het resultaat van de vennootschap. Daarbij wordt rekening gehouden met het karakter van de vennootschap, de beoogde kwaliteit van commissarissen, de benodigde beschikbaarheid voor de taak alsmede het tijdsbeslag en daarnaast aspecten van verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid.

De vergoeding voor de leden van de Raad van Commissarissen vond ingeval van benoeming of aftreden pro rata parte van de zittingsperiode gedurende het boekjaar plaats. Leden die deel uitmaakten van de Audit Commissie, de Selectie- en de Benoemingscommissie, de Remuneratiecommissie of de Commissie Marktstrategie ontvingen daarvoor een additionele toelage. Daarnaast ontving de voorzitter van de Raad van Commissarissen een toelage naast de basisvergoeding. Deze toelagen zijn verwerkt in het overzicht Beloning Raad van Commissarissen. De leden van de Raad van Commissarissen ontvingen een onkostenvergoeding van EUR 1.500. Leden die deel uitmaakten van één of meerdere commissies ontvingen per commissie daarenboven een onkostenvergoeding van EUR 500 (Audit Commissie, Commissie Marktstrategie), respectievelijk EUR 250 (Remuneratiecommissie, Selectie- en Benoemingscommissie). Gewezen commissarissen ontvingen geen beloning. Commissarissen bezitten geen aandelen of opties BNG en ontvingen geen beloningen via dochtermaatschappijen van de bank.

#### Beloning leden Raad van Bestuur (bedragen in duizenden euro's)

|   | 2008         | 2007         | 2008               | 2007       | 2008               | 2007       | 2008         | 2007         |
|---|--------------|--------------|--------------------|------------|--------------------|------------|--------------|--------------|
|   |              |              | Variabele beloning |            | Bijdragen pensioen |            | Totaal       |              |
| Vaste beloning                            | 340          | 416          | 104                | 119        | 121                | 134        | 565          | 669          |
| P.O. Vermeulen<br>(tot 15 oktober 2008)   |              |              | 116                | 98         | 113                | 111        | 600          | 554          |
| C. van Eykelenburg                        | 371          | 345          | 108                | 98         | 113                | 111        | 577          | 554          |
| J.J.A. Leenaars                           | 356          | 345          | 18                 | -          | 7                  | -          | 78           | -            |
| J.C. Reichardt<br>(vanaf 15 oktober 2008) | 53           | -            |                    |            |                    |            |              |              |
|   | <b>1.120</b> | <b>1.106</b> | <b>346</b>         | <b>315</b> | <b>354</b>         | <b>356</b> | <b>1.820</b> | <b>1.777</b> |

#### Beloning leden Raad van Commissarissen (bedragen in duizenden euro's) \*

|  | 2008       | 2007       |
|--|------------|------------|
| H.O.C.R. Ruding, <i>voorzitter</i>                           | 31         | 31         |
| Mevr. Y.C.M.T. van Rooy, <i>vicevoorzitter en secretaris</i> | 23         | 23         |
| R.J.N. Abrahamsen  | 23         | 23         |
| H.H. Apotheker   | 23         | 23         |
| Mevr. S.M. Dekker ( <i>benoemd per 24 mei 2007</i> )         | 23         | 15         |
| W.M. van den Goorbergh                                       | 23         | 23         |
| R.J.J.M. Pans  | 23         | 23         |
| A.G.J.M. Rombouts  | 23         | 23         |
| W.K. Wiechers  | 35         | 32         |
| J.A.M. Hendrikx ( <i>afgetreden per 24 mei 2007</i> )        | -          | 14         |
|  | <b>227</b> | <b>230</b> |

\* Inclusief additionele toelagen en exclusief onkostenvergoeding.

**Niet uit de balans blijvende verplichtingen**

31-12-2008

31-12-2007

**32 Voorwaardelijke schulden**

849

841

Hieronder zijn alle verplichtingen opgenomen die voortvloeien uit transacties waarbij de bank zich garant heeft gesteld voor een derde. Deze garanties worden voor een klein deel gedekt door een contragarantie van de overheid. Het betreft overwegend Letters of Credit die de bank heeft afgegeven ten behoeve van klanten in de nutssector. BNG neemt de verplichtingen op tegen het maximale boekhoudkundige verlies dat bij in gebreke blijven van de contractpartijen vergoed zou moeten worden.

**33 Onherroepelijke faciliteiten**

6.491

5.669

Dit betreft het geheel van verplichtingen uit hoofde van onherroepelijke toezeggingen die kunnen leiden tot kredietverlening.

Raamovereenkomsten, betreffende het ongebruikte deel van kredietfaciliteiten

3.489

2.562

Gecontracteerde kredietverlening waarbij verstrekking in de toekomst plaatsvindt

3.002

3.107

6.491

5.669

Verstrekkings van deze gecontracteerde kredietverlening vindt volgens contract als volgt plaats:

Tot drie maanden

922

920

Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar

1.014

1.223

Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar

1.066

964

Langer dan vijf jaar

-

-

3.002

3.107

Vrijwel al deze kredietverlening kent een contractuele looptijd van langer dan 5 jaar. Het gemiddelde rentepercentage is 4,4%.

Deze verplichtingen worden betrokken in het renterisicobeheer van de gehele portefeuille.

**34 Verbonden activa**

9.590

6.887

In verband met verstrekte zekerheidsstelling in het kader van transacties op de geldmarkt en uitleentransacties zijn delen van de activa niet ter vrije beschikking.

BNG heeft onderpanden verstrekt in de vorm van obligaties en onderhandse leningen ter zekerheidsstelling van opgenomen middelen bij de centrale bank.

9.575

5.697

In het kader van repurchase transacties heeft de bank onderpanden verstrekt aan financiële instellingen. Deze repurchase transacties hebben een kortlopend karakter. Na afloop van de transacties vervallen de onderpanden.

-

1.175

Onderpanden verstrekt aan overige financiële instellingen

15

15

9.590

6.887

**35 Aansprakelijkstelling**

Bestuurders en commissarissen van de vennootschap, alsmede de bestuurders en medewerkers die namens de vennootschap optreden als bestuurder en commissaris bij één of meer deelnemingen van de vennootschap, zijn door de vennootschap gevrijwaard ter zake van mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid, behoudens in geval van opzet of grove schuld.

**36 Gebeurtenissen na balansdatum**

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die toelichting of aanpassing op de cijfers in de jaarrekening vereisen.

**37 Meerjarig kapitalisatie- en dividendbeleid**

In 2006 heeft een heroverweging plaatsgevonden van de gewenste en noodzakelijke kapitalisatie van BNG, mede tegen de achtergrond van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor de bank vanaf 2005. Dit heeft geresulteerd in een meerjarig beleid waarin, naast het dividend, extra uitkeringen ten laste van de vrije reserves kunnen worden gedaan. Voorwaarde voor dit beleid is dat het vertrouwen van raters en beleggers in de excellente kredietwaardigheid van de bank onaangetast blijft. De inkooppositie van de bank is daarvan afhankelijk en mag niet in het geding komen. Het beleid gaat uit van een regulier pay-out percentage van 50% van de winst na belastingen.

BNG kan in de toekomst extra uitkeringen doen ten laste van de vrije reserve van minimaal EUR 200 miljoen tot maximaal EUR 500 miljoen (in eenheden van EUR 100 miljoen) indien en voor zover de BIS tier-1 ratio na de voor te stellen extra uitkering, hoger blijft dan 18% en de capital ratio, eveneens na de voor te stellen uitkering, hoger blijft dan 2,0%. Een dergelijke extra uitkering zal maximaal eenmaal per jaar worden gedaan.

Alle besluitvorming over toekomstige extra uitkeringen zal worden voorgelegd aan de ratingbureaus, teneinde zeker te stellen dat de ratings van de bank en daarmee de inkooppositie niet beïnvloed worden door de voorgestelde extra uitkering. Daarnaast zal ook de Nederlandsche Bank voor elke extra uitkering een 'verklaring van geen bezwaar' moeten afgeven uit hoofde van haar toezichtsrol. In het kader van dit beleid is zowel eind 2006 als eind 2007 een extra uitkering aan de aandeelhouders gedaan van EUR 500 miljoen. Het gepresenteerde dividend- en kapitalisatiebeleid betekent dat in 2009 naar verwachting geen extra uitkering zal worden gedaan.



31-12-2008

31-12-2007

**Additionele informatie bij de geconsolideerde jaarrekening****38 Deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures****Deelnemingen met invloed van betekenis****Transdev-BNG-Connexion Holding B.V., Den Haag**

Het deelnemen in en financieren van ondernemingen in het breedste zin van het woord. Deze vennootschap houdt 2/3 deel van de aandelen van Connexion Holding N.V.

25%

25%

**Dataland B.V., Rotterdam**

Een gemeentelijk non-profit initiatief met activiteiten die leiden tot het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publieke lichamen

30%

30%

**Data B Mailservice Holding B.V., Leek**

Verzorgen van print- en mailservices tot diensten m.b.t. betalingsverkeer, direct-marketing en berichtenverkeer o.a. aan overheidsinstellingen

38%

38%

**N.V. Trustinstelling Hoevelaken, Den Haag**

Het aanvaarden en beheren van pandrechten en andere zekerheden

40%

40%

**Tenman B.V., Amsterdam**

Integrale benadering van het PPS-proces met risicodragende participatie

33%

33%

**Joint ventures****BNG -VNG Beheer B.V., Den Haag**

Het verlenen van diensten en producten aan o.a. overheidsinstellingen op het gebied van ICT

50%

50%

**Stichting GemLease, Den Haag**

Overnemen en beheren van door overheden gesloten leaseovereenkomsten (voornamelijk computerapparatuur)

50%

50%

31-12-2008

31-12-2007

**Totaal OPP participaties**

Samen met overheden voor eigen rekening en risico ontwikkelen en uitgeven van gebied/grond

Ontwikkelingsmaatschappij Jachthaven Drimmelen C.V. te Drimmelen

56%

56%

Ontwikkelingsmaatschappij Jachthaven Drimmelen Beheer B.V. te Drimmelen

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte van woningbouw

Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Pannenweg C.V. te Nederweert

50%

50%

Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Pannenweg Beheer B.V. te Nederweert

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte van bedrijventerrein

C.V. Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek te Goor

80%

80%

Zenkeldamshoek Beheer B.V. te Goor

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte van bedrijventerrein

Ontwikkelingsmaatschappij De Drieslag Ommen C.V. te Ommen

80%

80%

Ontwikkelingsmaatschappij De Drieslag Ommen Beheer B.V. te Ommen

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte bedrijventerrein en woningbouw

Ontwikkelingsmaatschappij Westergo C.V. te Harlingen

41%

41%

Ontwikkelingsmaatschappij Westergo B.V. te Harlingen

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte bedrijventerrein

Haventerrein Westzaan C.V. te Zaanstad

30%

30%

Bedrijventerrein Westzaan Noord C.V. te Zaanstad

40%

40%

Ontwikkelingsbedrijf Haventerrein Westzaan B.V. te Zaanstad

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte bedrijventerrein

Ruimte voor Ruimte C.V. te 's-Hertogenbosch

24%

24%

Ruimte voor Ruimte Beheer B.V. te 's-Hertogenbosch

24%

24%

Grondontwikkeling en -uitgifte t.b.v. woningbouw

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V. te 's-Gravenhage

50%

50%

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' B.V. te 's-Gravenhage

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte t.b.v. woningbouw

Ontwikkelingsmaatschappij ROM-S C.V. (Schelluinen) te 's-Gravenhage

50%

50%

ROM-S Beheer B.V. (Schelluinen) te 's-Gravenhage

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte bedrijventerrein/parkeerlocaties

Project Suijssenwaerde C.V. te 's-Gravenhage

80%

80%

Project Suijssenwaerde Beheer B.V. te 's-Gravenhage

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte woningbouw, recreatiewoningen

C.V. Bedrijvenpark Oostflakkee te 's-Gravenhage

80%

80%

Bedrijvenpark Oostflakkee Beheer B.V. te 's-Gravenhage

50%

50%

Grondontwikkeling en -uitgifte bedrijventerrein

31-12-2008

31-12-2007

|   |     |     |
|---|-----|-----|
| Stallingsbedrijf Glastuinbouw Nederland C.V. te 's-Gravenhage                     | 50% | 50% |
| Stallingsbedrijf Glastuinbouw Nederland Beheer B.V. te 's-Gravenhage              | 50% | 50% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte t.b.v. glastuinbouwlocaties                        |     |     |
| Glastuinbouwontwikkelingsmaatschappij Overbuurtse Polder C.V. te Bleiswijk        | 34% | 34% |
| Glastuinbouwontwikkelingsmaatschappij Overbuurtse Polder Beheer B.V. te Bleiswijk | 33% | 33% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte t.b.v. glastuinbouwlocaties                        |     |     |
| Ontwikkelmaatschappij Meerburg C.V. te Zoeterwoude                                | 50% | 50% |
| Ontwikkelmaatschappij Meerburg Beheer B.V. te Zoeterwoude                         | 50% | 50% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte sportterreinen, woningbouw, kantoren               |     |     |
| ROM-D C.V. te 's-Gravenhage   | 29% | 29% |
| ROM-D Beheer N.V. te 's-Gravenhage  | 25% | 25% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte woningbouw, bedrijventerrein                       |     |     |
| Ontwikkelcombinatie De Bongerd C.V. te Amsterdam                                  | 14% | 14% |
| Ontwikkelcombinatie De Bongerd B.V. te Amsterdam                                  | 14% | 14% |
| Vastgoedontwikkeling t.b.v. woningbouw en parkeervoorziening                      |     |     |
| Sportstad Heerenveen Grondexploitatie C.V. te Heerenveen                          | 50% | 50% |
| Sportstad Heerenveen Grondexploitatie B.V. te Heerenveen                          | 50% | 50% |
| Grondontwikkeling, -uitgifte en exploitatie sportterreinen                        |     |     |
| Regionaal bedrijvenpark Laarakker C.V. te Cuijk                                   | 67% | 67% |
| Regionaal bedrijvenpark Laarakker B.V. te Cuijk                                   | 50% | 50% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte van bedrijventerrein                               |     |     |
| Wonen Werken Waterman C.V. te Rijsbergen  | 50% | 0%  |
| Wonen Werken Waterman B.V. te Rijsbergen  | 50% | 0%  |
| Grondontwikkeling en -uitgifte van woningbouwlocaties/bedrijventerrein            |     |     |
| Waalwaardwonen C.V. te Zaltbommel   | 50% | 0%  |
| Waalwaardwonen B.V. te Zaltbommel   | 50% | 0%  |
| Grondontwikkeling en -uitgifte van woningbouwlocaties/bedrijventerrein            |     |     |
| De Jonge Voorn B.V. te Guisveld   | 0%  | 80% |
| Grondontwikkeling en -uitgifte t.b.v. woningbouwlocaties                          |     |     |

### Samengevatte financiële informatie van deelnemingen met invloed van betekenis

#### Transdev-BNG-Connexion Holding B.V., Den Haag

##### Balans

Totaal activa

Totaal verplichtingen

##### Winst-en-verliesrekening

Baten

Resultaat boekjaar

#### Overige deelnemingen met invloed van betekenis

##### Balans

Totaal activa

Totaal verplichtingen

##### Winst-en-verliesrekening

Baten

Resultaat boekjaar

#### Samengevatte financiële informatie van joint ventures

#### OPP participaties

##### Balans

Vaste activa

Vlottende activa

Totaal activa

Eigen Vermogen

Langlopende verplichtingen

Kortlopende verplichtingen

Totaal passiva

##### Winst-en-verliesrekening

Baten

Lasten

Resultaat boekjaar

#### Overige joint ventures

##### Balans

Vaste activa

Vlottende activa

Totaal activa

Eigen Vermogen

Langlopende verplichtingen

Kortlopende verplichtingen

Totaal passiva

##### Winst-en-verliesrekening

Baten

Lasten

Resultaat boekjaar

31-12-2008

31-12-2007

50

55

0

0

2008

2007

-5

0

-5

0

31-12-2008

31-12-2007

4

4

4

4

2008

2007

7

7

0

0

31-12-2008

31-12-2007

11

6

137

138

148

144

55

55

62

39

31

50

148

144

2008

2007

28

32

25

24

3

8

31-12-2008

31-12-2007

11

9

2

2

13

11

0

0

9

10

4

1

13

11

2008

2007

10

11

10

11

0

0

## Vennootschappelijke balans per 31 december 2008

In miljoenen euro's

|   | 31-12-2008     | 31-12-2007    |
|---|----------------|---------------|
| <b>Activa</b>   |                |               |
| Kasmiddelen   | 497            | 485           |
| Bankiers <sup>1</sup>   | 8.274          | 9.228         |
| Kredieten <sup>1</sup>  | 75.695         | 66.048        |
| Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat <sup>2</sup>   | 2.905          | 2.957         |
| Financiële activa voor verkoop beschikbaar <sup>3</sup>               | 5.180          | 10.483        |
| Overige financiële activa <sup>4</sup>                                | 7.695          | 1.882         |
| Deelnemingen <sup>5</sup>   | 815            | 807           |
| Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen <sup>6</sup>                     | 23             | 18            |
| Overige activa <sup>13</sup>  | 197            | 524           |
| Activa aangehouden voor verkoop <sup>7</sup>                          | -              | 2             |
| <b>Totaal activa</b>  | <b>101.281</b> | <b>92.434</b> |
| <b>Passiva</b>  |                |               |
| Bankiers <sup>8</sup>   | 3.130          | 5.988         |
| Toevertrouwde middelen <sup>8</sup>                                   | 6.439          | 6.468         |
| Achtergestelde schulden <sup>8</sup>                                  | 170            | 163           |
| Schuldbewijzen <sup>9</sup>   | 79.157         | 70.005        |
| Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat <sup>10</sup> | 791            | 246           |
| Overige financiële passiva <sup>11</sup>                              | 9.359          | 7.250         |
| Overige passiva <sup>13</sup>   | 183            | 269           |
| Totaal verplichtingen   | 99.229         | 90.389        |
| Eigen vermogen <sup>14</sup>  | 2.052          | 2.045         |
| <b>Totaal passiva</b>   | <b>101.281</b> | <b>92.434</b> |

## Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening 2008

In miljoenen euro's

|  | 2008       | 2007       |
|--|------------|------------|
| - Rentebaten <sup>15</sup>                     | 4.430      | 3.839      |
| - Rentelasten <sup>16</sup>                    | 4.198      | 3.587      |
| Renteresultaat                                 | 232        | 252        |
| Opbrengsten uit deelnemingen <sup>17</sup>     | -5         | 3          |
| - Provisiebatens <sup>18</sup>                 | 20         | 14         |
| - Provisielasten <sup>19</sup>                 | 5          | 6          |
| Provisieresultaat                              | 15         | 8          |
| Resultaat financiële transacties <sup>20</sup> | -110       | -11        |
| Valutareultaat <sup>21</sup>                   | 8          | 0          |
| Overige resultaten <sup>22</sup>               | 3          | -          |
| <i>Subtotaal</i>                               | <b>143</b> | <b>252</b> |
| Personeels- en andere beheerskosten            |            |            |
| - Personeelskosten <sup>23</sup>               | 25         | 30         |
| - Andere beheerskosten <sup>24</sup>           | 24         | 24         |
|  | 49         | 54         |
| Afschrijvingen <sup>25</sup>                   | 2          | 4          |
| Overige bedrijfslasten <sup>26</sup>           | 0          | 0          |
| <i>Subtotaal</i>                               | <b>51</b>  | <b>58</b>  |
| <i>Winst voor belastingen</i>                  | <b>92</b>  | <b>194</b> |
| Belastingen <sup>12</sup>                      |            |            |
| - Mutatie belastinglatentie                    | -          | -1         |
| - Belastinglast                                | -11        | -35        |
|  | -11        | -36        |
| <b>Nettowinst</b>                              | <b>81</b>  | <b>158</b> |

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening.

## Vennootschappelijk kasstroomoverzicht 2008

In miljoenen euro's

|  | 2008       | 2007       |
|--|------------|------------|
| <b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>   |            |            |
| Winst voor belastingen   | 92         | 194        |
| <i>Aanpassingen voor:</i>  | 2          | 4          |
| - Afschrijvingen   | -          | 3          |
| - Dotatie voorzieningen  | 2          | 7          |
|  | 94         | 201        |
| <i>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</i>   |            |            |
| - Mutatie bankiers (niet terstond opeisbaar)   | -1.186     | 2.184      |
| - Mutatie kredieten  | -1.998     | 1.937      |
| - Mutatie toevertrouwde middelen   | -408       | 1.161      |
| - Betaalde/ontvangen belastingen   | -13        | -20        |
| - Overige mutaties uit operationele activiteiten   | -1.627     | -1.802     |
|  | -5.232     | 3.460      |
| <i>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten*</i>   | -5.138     | 3.661      |
| <b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>  |            |            |
| <i>Investerings en aankopen:</i>   |            |            |
| - Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat en financiële activa voor verkoop beschikbaar | -4.559     | -4.844     |
| - Deelnemingen   | -13        | -774       |
| - Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen   | -7         | 0          |
|  | -4.579     | -5.618     |
| <i>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:</i>  |            |            |
| - Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat en financiële activa voor verkoop beschikbaar | 6.145      | 4.654      |
| - Deelnemingen   | -          | 4          |
| - Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen en activa aangehouden voor verkoop                              | 2          | 1          |
|  | 6.147      | 4.659      |
| <i>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>   | 1.568      | -959       |
| <b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>   |            |            |
| Ontvangsten uit schuldbewijzen   | 24.746     | 15.611     |
| Aflossingen op schuldbewijzen  | -21.106    | -18.004    |
| Betaald dividend   | -97        | -599       |
| <i>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>  | 3.543      | -2.992     |
| <b>Netto toename in geldmiddelen en kasequivalenten</b>  | -27        | -290       |
| Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari  | 244        | 534        |
| <b>Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december</b>   | <b>217</b> | <b>244</b> |
| <i>De geldmiddelen en kasequivalenten zijn als volgt opgebouwd per 31 december</i>                     |            |            |
| - Kasmiddelen  | 497        | 485        |
| - Kasequivalenten onder de actiefpost bankiers   | 10         | 10         |
| - Kasequivalenten onder de passiefpost bankiers  | -290       | -251       |
|  | <b>217</b> | <b>244</b> |

\* De ontvangen rente is EUR 6.209 miljoen, de betaalde rente is EUR 5.482 miljoen.

## Vennootschappelijk mutatieoverzicht eigen vermogen 2008

In miljoenen euro's

|  | 31-12-2008   | 31-12-2007   |
|--|--------------|--------------|
| <b>Kapitaal</b>  |              |              |
| Stand ongewijzigd  | 139          | 139          |
| <b>Algemene reserve</b>  |              |              |
| <i>Agioreserve</i>   |              |              |
| Stand ongewijzigd  | 6            | 6            |
| <i>Overige reserves</i>  |              |              |
| Beginstand   | 1.606        | 2.012        |
| Toevoeging winstbestemming vorig boekjaar ex artikel 23, lid 3 BNG-statuten      | 20           | 20           |
| Toevoeging winstbestemming vorig boekjaar ex artikel 23, lid 4 BNG-statuten      | 40           | 74           |
| Overgeboekt naar de wettelijke reserve reële waardevermeerderingen               | -39          | -            |
| Extra uitkering aan aandeelhouders   | -            | -500         |
| Eindstand  | 1.627        | 1.606        |
| <b>Wettelijke reserves</b>   |              |              |
| <i>Herwaarderingsreserve</i>   |              |              |
| Beginstand   | 104          | 220          |
| Ongerealiseerde waardeverandering van financiële activa voor verkoop beschikbaar | -132         | -151         |
| Gerealiseerde waardeverandering van financiële activa voor verkoop beschikbaar   | -6           | 5            |
| Belastinglatentie  | 5            | 30           |
| Eindstand  | -29          | 104          |
| <i>Reserve valuta omrekenverschillen</i>   |              |              |
| Beginstand   | 189          | 32           |
| Overgeboekt vanuit de algemene reserve   | 0            | 0            |
| Eindstand  | 39           | -            |
|  | 39           | 0            |
| <i>Nettowinst</i>  |              |              |
|  | 81           | 158          |
| <b>Totaal eigen vermogen</b>   | <b>2.052</b> | <b>2.045</b> |

Jaarrekening

87

Jaarrekening

86

**Grondslagen**

In overeenstemming met Titel 9 BW2 is de vennootschappelijke jaarrekening opgesteld conform IFRS. Voor de grondslagen van de financiële verslaggeving wordt met uitzondering van de grondslagen hieronder vermeld verwezen naar de toelichting op de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening.

**Deelnemingen**

De deelnemingen worden in de vennootschappelijke jaarrekening verantwoord op basis van kostprijs. Dit leidt tot een verschil in het eigen vermogen ten opzichte van de geconsolideerde jaarrekening. Voorts is er een verschil ten opzichte van de verantwoording van dividenden. Deze worden op het moment van ontvangst verantwoord in de winst-en-verliesrekening in de post *Opbrengsten uit deelnemingen*.

**Vreemde valuta**

De vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld in euro's. Monetair transacties in vreemde valuta worden op balansdatum omgerekend tegen einddagkoersen en de koersresultaten worden geboekt ten laste of ten gunste van het valutaresultaat. Niet-monetaire activa en passiva die tegen kostprijs worden gewaardeerd, worden bij eerste vastlegging direct omgerekend tegen de valutakoers van dat moment.

**Afdekking van netto-investeringen in vreemde valuta**

De vennootschap maakt gebruik van een derivaat om de netto-investering in vreemde valuta af te dekken. De valuta omrekenverschillen van dit instrument worden, voor zover er sprake is van een effectieve hedgerelatie, direct in het eigen vermogen verantwoord onder *Reserve valuta omrekenverschillen*.

31-12-2008

31-12-2007

**Activa**

**1 Bankiers en Kredieten**

Deze post omvat alle vorderingen op bankiers en de verstrekte kredieten voor zover deze tegen geamortiseerde kostprijs zijn gewaardeerd, alsmede rente-dragende waardepapieren voorzover niet op een actieve markt verhandeld.

Bankiers  
Kredieten

83.969 75.276

8.274 9.228  
75.695 66.048

83.969 75.276

*De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd van de vorderingen is als volgt:*

Tot drie maanden  
Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar  
Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar  
Langer dan vijf jaar

12.609 10.966  
8.096 8.901  
34.210 29.499  
29.054 25.910

83.969 75.276

In de looptijdverdeling is rekening gehouden met renteontvangsten en tussentijdse contractuele aflossingen.

BNG heeft in het kader van collateralovereenkomsten voor EUR 4.060 miljoen (2007: EUR 3.076 miljoen) aan onderpanden verstrekt aan voornamelijk bancaire tegenpartijen .

In de post *Kredieten* is voor EUR 57 miljoen (2007: EUR 37 miljoen) aan financiële leaseovereenkomsten opgenomen.

In de post *Kredieten* is een voorziening opgenomen voor een bedrag van EUR 30 miljoen (2007: EUR 30 miljoen) in verband met mogelijk lagere toekomstige kasstromen. Er hebben zich geen mutaties voorgedaan in de voorziening.

**2 Financiële activa tegen reële waarde via het resultaat**

2.905 2.957

Hieronder zijn activa opgenomen die specifiek zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties via het resultaat en de derivaten die niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie zijn betrokken.

Reële waarde van derivaten  
Kredieten  
Waardepapieren

695 355  
810 697  
1.400 1.905

2.905 2.957

De aflossingswaarde van de kredieten en waardepapieren is EUR 2.129 miljoen (2007: EUR 2.467 miljoen).

31-12-2008

31-12-2007

De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt (exclusief derivaten):

|   |       |       |
|---|-------|-------|
| Tot drie maanden                                      | 62    | 313   |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar | 58    | 187   |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar    | 389   | 465   |
| Langer dan vijf jaar                                  | 1.701 | 1.637 |

|  |       |       |
|--|-------|-------|
|  | 2.210 | 2.602 |
|--|-------|-------|

### 3 Financiële activa voor verkoop beschikbaar

|  |       |        |
|--|-------|--------|
|  | 5.180 | 10.483 |
|--|-------|--------|

Hieronder worden opgenomen door publiekrechtelijke lichamen en door anderen geëmitteerde obligaties met een vaste of variabele rente en andere rentedragende waardepapieren voor zover niet opgenomen onder de financiële activa tegen reële waarde via het resultaat.

Deze post is onder te verdelen in:

|                                 |       |       |
|---------------------------------|-------|-------|
| Overheid                        | 3.830 | 2.737 |
| Bankiers                        | 389   | 905   |
| Overige financiële instellingen | 844   | 6.248 |
| Niet-financiële instellingen    | 73    | 585   |
| Investerings in participaties   | 44    | 8     |

|  |       |        |
|--|-------|--------|
|  | 5.180 | 10.483 |
|--|-------|--------|

De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:

|   |       |       |
|---|-------|-------|
| Tot drie maanden                                      | 109   | 405   |
| Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar | 260   | 1.048 |
| Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar    | 2.937 | 4.402 |
| Langer dan vijf jaar                                  | 1.874 | 4.628 |

|  |       |        |
|--|-------|--------|
|  | 5.180 | 10.483 |
|--|-------|--------|

Overdracht zonder derecognition

In 2008 heeft de bank voor een nominaal bedrag van EUR 830 miljoen (2007: EUR 650 miljoen) aan obligatieleningen verkocht, tegelijkertijd zijn swaps afgesloten waarmee de rechten op de cashflows en risico's behouden blijven. Dientengevolge zijn deze obligatieleningen niet verwijderd van de balans.

### 4 Overige financiële activa

|  |       |       |
|--|-------|-------|
|  | 7.695 | 1.882 |
|--|-------|-------|

Onder deze balanspost zijn opgenomen de reële waarde van de derivaten die in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie zijn betrokken en de waardecorrecties betreffende het effectieve deel van de marktwaardeveranderingen uit hoofde van het gehedgede renterisico van activa die op portefeuilleniveau zijn afgedekt.

|   |       |       |
|---|-------|-------|
| Derivaten betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie            | 4.526 | 2.701 |
| Marktwaardecorrectie van activa die op portefeuilleniveau zijn afgedekt | 3.169 | -819  |

|  |       |       |
|--|-------|-------|
|  | 7.695 | 1.882 |
|--|-------|-------|

31-12-2008

31-12-2007

### 5 Deelnemingen

#### Dochtermaatschappijen

|  | 2008 | 2007 |     |     |
|--|------|------|-----|-----|
| Belang   |      |      | 815 | 807 |
| - Vincent Investments B.V., Amsterdam *                                | 83%  | 83%  | 714 | 714 |
| - BNG Capital Management B.V., Den Haag                                | 100% | 100% | 2   | 2   |
| - BNG Consultancy Services B.V., Den Haag                              | 100% | 100% | 0   | 0   |
| - Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke Sector B.V., Den Haag | 100% | 100% | 45  | 33  |
| - BNG Vastgoedontwikkeling B.V., Den Haag                              | 100% | 100% | 1   | 1   |
| - Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel B.V., Den Haag                | 100% | 100% | 2   | 1   |

|  |     |     |
|--|-----|-----|
|  | 764 | 751 |
|--|-----|-----|

#### Deelnemingen met invloed van betekenis

|   | 2008 | 2007 |    |    |
|---|------|------|----|----|
| Belang  |      |      | 51 | 56 |
| - Dataland B.V., Rotterdam                      | 30%  | 30%  | 0  | 0  |
| - Data B Mailservice Holding B.V., Leek         | 38%  | 38%  | 1  | 1  |
| - N.V. Trustinstelling Hoevelaken, Den Haag     | 40%  | 40%  | 0  | 0  |
| - Transdev-BNG-Connexion Holding B.V., Den Haag | 25%  | 25%  | 50 | 55 |
| - Tenman B.V., Amsterdam                        | 33%  | 33%  | 0  | 0  |

|  |    |    |
|--|----|----|
|  | 51 | 56 |
|--|----|----|

#### Joint ventures

|                                 | 2008 | 2007 |   |   |
|---------------------------------|------|------|---|---|
| Belang                          |      |      | 0 | 0 |
| - BNG-VNG Beheer B.V., Den Haag | 50%  | 50%  | 0 | 0 |
| - Stichting Gemelease, Den Haag | 50%  | 50%  | 0 | 0 |

|  |   |   |
|--|---|---|
|  | 0 | 0 |
|--|---|---|

Totaal dochtermaatschappijen, deelnemingen met invloed van betekenis en joint ventures

|  |     |     |
|--|-----|-----|
|  | 815 | 807 |
|--|-----|-----|

Voor een beschrijving van de deelnemingen met invloed van betekenis en de joint ventures wordt verwezen naar noot 38 [pag. 80] van de geconsolideerde jaarrekening.

\* De investering in Vincent Investments B.V., ad GBP 500 miljoen, betreft een transactie met een Britse bank. Tot en met 2011 veroorzaakt deze transactie significante verschillen tussen de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening. Vennootschappelijk wordt pas resultaat genomen bij dividenduitkering, in casu, bij beëindiging van de transactie. Tot dat moment zal Vincent Investments B.V. op de vennootschappelijke balans gewaardeerd worden tegen de kostprijs van EUR 714 miljoen.

31-12-2008

31-12-2007

**6 Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen**

Het verloop van deze balanspost is als volgt:

|   | 2008             | 2007 | 2008             | 2007 |    |     |
|---|------------------|------|------------------|------|----|-----|
|   | Onroerende zaken |      | Bedrijfsmiddelen |      |    |     |
| <i>Historische aanschafwaarde</i>                   |                  |      |                  |      |    |     |
| Waarde begin van het boekjaar                       | 42               | 46   | 9                | 48   | 51 | 94  |
| Investerings  | 4                | -    | 3                | -    | 7  | -   |
| Overgeboekt naar Activa<br>aangehouden voor verkoop | -                | -4   | -                | -    | -  | -4  |
| Desinvesteringen *                                  | -                | -    | -                | -39  | -  | -39 |
| Waarde eind van het boekjaar                        | 46               | 42   | 12               | 9    | 58 | 51  |
| <i>Afschrijvingen</i>                               |                  |      |                  |      |    |     |
| Cumulatieven begin van het<br>boekjaar              | 25               | 26   | 8                | 45   | 33 | 71  |
| Afschrijvingen gedurende het jaar                   | 1                | 1    | 1                | 3    | 2  | 4   |
| Overgeboekt naar Activa<br>aangehouden voor verkoop | -                | -2   | -                | -    | -  | -2  |
| Afschrijvingen van<br>desinvesteringen *            | -                | -    | -                | -40  | -  | -40 |
| Cumulatieven eind van het<br>boekjaar               | 26               | 25   | 9                | 8    | 35 | 33  |
| <i>Boekwaarde eind van het boekjaar</i>             | 20               | 17   | 3                | 1    | 23 | 18  |

**Geschatte levensduur**

|                         |                      |
|-------------------------|----------------------|
| Gebouwen                | maximaal 33 1/3 jaar |
| Technische installaties | 15 jaar              |
| Machines en inventaris  | 5 jaar               |
| Hard- en software       | 3 jaar               |

**7 Activa aangehouden voor verkoop**

Dit betreft een bedrijfspand waarvan de verkoop in 2007 is voorgenomen. Het bedrijfspand is in de eerste helft van 2008 overgedragen. Het positieve verkoopresultaat ad EUR 2 miljoen is in de winst-en-verliesrekening opgenomen onder de post *Overige Resultaten*.

23

18

**Passiva****8 Bankiers, Toevertrouwde middelen en Achtergestelde schulden**

9.739

12.619

Hieronder worden opgenomen schulden aan bankiers, toevertrouwde middelen en achtergestelde leningen voor zover niet belichaamd in schuldbewijzen en niet behorend tot de handelsportefeuille.

Opgenomen deposito's en andere geldmarktmiddelen bij banken  
Toevertrouwde middelen  
Achtergestelde schulden

3.130

5.988

6.439

6.468

170

163

9.739

12.619

*De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:*

Tot drie maanden  
Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar  
Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar  
Langer dan vijf jaar

5.062

8.282

973

1.439

2.366

954

1.338

1.944

9.739

12.619

**9 Schuldbewijzen**

79.157

70.005

Hieronder worden opgenomen obligaties en andere geëmitteerde verhandelbare schuldbewijzen met een vaste of variabele rente en niet behorend tot de handelsportefeuille. Bij een emissie niet geplaatste eigen obligaties worden in mindering gebracht op de desbetreffende obligatielening. Voor zover deze schuldbewijzen luiden in vreemde valuta zijn deze opgenomen tegen de einddagkoers op 31 december.

*Deze balanspost is als volgt samengesteld:*

Obligatieleningen en euronotes  
Medium Term Notes  
Certificates of deposit

67.733

65.486

62

109

11.362

4.410

79.157

70.005

*De onderverdeling naar resterende contractuele looptijd is als volgt:*

Tot drie maanden  
Langer dan drie maanden maar niet langer dan één jaar  
Langer dan één jaar maar niet langer dan vijf jaar  
Langer dan vijf jaar

13.318

7.580

10.950

10.408

36.871

32.175

18.018

19.842

79.157

70.005

**10 Financiële passiva tegen reële waarde via het resultaat**

791

246

Hieronder zijn passiva opgenomen die specifiek zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties via het resultaat en de derivaten die niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie worden betrokken.

\* In 2007 zijn, in het kader van de uitbesteding van activiteiten, bedrijfsmiddelen overgegaan die bijna volledig waren afgeschreven.

31-12-2008

31-12-2007

**11 Overige financiële passiva**

9.359

7.250

Deze balanspost betreft de reële waarde van derivaten die zijn betrokken in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie.

**12 Belastingen**

Per 1 januari 2005 is de subjectieve vrijstelling voor de vennootschapsbelasting van de bank bij wet vervallen. De wetgeving voorziet erin dat resultaten die behoren bij de belastingvrije periodes buiten de belastingheffing blijven. Op grond hiervan is een gedeelte van het resultaat van de afgelopen vier boekjaren en het lopende boekjaar toe te rekenen aan de periode voor 1 januari 2005. Met de Belastingdienst is in 2006 overeenstemming bereikt over het vrij te stellen bedrag (EUR 668 miljoen) dat voortvloeit uit de eerste fiscale waardering van de financiële instrumenten in de fiscale openingsbalans per 1 januari 2005 van BNG. Het vrij te stellen bedrag is ultimo 2006 verhoogd met EUR 26 miljoen tot EUR 694 miljoen, uit hoofde van de waardering in de fiscale openingsbalans per 1 januari 2005 van een dochtermaatschappij die in de fiscale eenheid van de bank is opgenomen.

Voor de financiële activa en passiva die per 1 januari 2005 uit hoofde van de fiscale openingsbalans fiscaal een andere waardering kenden dan commercieel, is een actieve latente belastingvordering gevormd ten gunste van het resultaat. Bij de bepaling van de hoogte van de latentie wordt rekening gehouden met mutaties in het nominale tarief. Het bedrag van de latentie wordt over een periode van vijf jaar verrekend met de te betalen belasting. Deze termijn is gebaseerd op de gemiddeld gewogen resterende looptijd van de financiële activa en passiva exclusief derivaten en transacties met een (resterende) looptijd korter dan één jaar.

Voor de financiële activa en passiva die per 1 januari 2005 uit hoofde van de fiscale openingsbalans fiscaal geen andere waardering kenden dan commercieel is geen actieve latente belastingvordering gevormd. Dit eenmalige fiscale voordeel wordt via een lagere belastingafdracht over een periode van 5 jaar in mindering gebracht op de belastinglast. Het hiermee gemoeide belastingvoordeel komt in de nettowinst naar voren door een feitelijk lagere belastinglast. In het boekjaar is EUR 17 miljoen verrekend, waardoor per 1 januari 2009 nog EUR 16 miljoen is te verrekenen. Dit te verrekenen bedrag heeft een geschatte resterende looptijd van één jaar.

31-12-2008

31-12-2007

*De aansluiting tussen de opgenomen belastingdruk en het nominale belastingtarief is als volgt:*

|  |     |     |
|--|-----|-----|
| Winst voor belastingen   | 92  | 194 |
| Belasting tegen het wettelijk in Nederland geldende nominale belastingtarief van 25,5% (2007: 25,5%)                       | -24 | -50 |
| Belastingvermindering inzake van vennootschapsbelasting vrijgestelde resultaten waarvoor geen belastinglatentie is gevormd | 17  | 17  |
| Door deelnemingsvrijstelling vrijgestelde resultaten   | -1  | 1   |
| Aanpassing inzake belasting van voorgaande jaren   | 6   | 1   |
| Overige vennootschapsbelasting vrijgestelde resultaten   | -9  | -5  |
| Belastinglast in de vennootschappelijke winst-en- verliesrekening  | -11 | -36 |
| Dit is een effectief belastingtarief van 12% (2007: 19%)   |     |     |

*De aansluiting tussen de opgenomen belastinglast en de feitelijke belastingdruk is als volgt:*

|   |     |     |
|---|-----|-----|
| Belastinglast in de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening                      | -11 | -36 |
| Aanpassing inzake belastingvermindering waarvoor wel een belastinglatentie is gevormd | 19  | 15  |
| Aanpassing inzake actuele belasting van voorgaande jaren                              | -   | -2  |
| Overige aanpassingen uit hoofde van tegen reële waarde opgenomen posten               | 14  | 4   |
| Belastingvordering/ -afdracht volgens fiscale opstelling                              | 22  | -19 |
| Vooruitbetaalde vennootschapsbelasting  | 13  | 20  |
| Te vorderen vennootschapsbelasting  | 35  | 1   |
| <i>Verloopoverzicht van de latente belastingvordering in de balans</i>                |     |     |
| Beginstand  | 74  | 62  |
| Fiscale openingsbalans 1 januari 2005 behandeling inzake dochtermaatschappij          | -   | -1  |
| Fiscale behandeling openingsbalans; toerekening boekjaar                              | -19 | -15 |
| Mutatie latenties   | 5   | 28  |
|   | 60  | 74  |

De mutatie van de latente belastingen voor *Financiële activa voor verkoop beschikbaar* is verwerkt in de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen. De overige mutaties zijn verwerkt in de winst- en verliesrekening.



|  | 31-12-2008 | 31-12-2007 |
|--|------------|------------|
| <i>De latente belastingvordering is als volgt opgebouwd:</i>   |            |            |
| Aanpassing inzake belastingvermindering waarvoor wel een belastinglatentie is gevormd  | 22         | 41         |
| Herwaardering van <i>Financiële activa voor verkoop beschikbaar</i>  | 38         | 33         |
|  | 60         | 74         |
| <i>De latente belastingverplichting is als volgt opgebouwd:</i>  |            |            |
| Reële-waarde-mutaties van in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie betrokken transacties   | 3          | 1          |
| Reële-waarde-mutaties van niet in een boekhoudkundige afdekkingsrelatie betrokken derivaten en overige transacties   | 20         | 5          |
|  | 23         | 6          |
| <b>13 Overige activa en overige passiva</b>  |            |            |
| <i>Overige activa</i>  |            |            |
| Voorziening latente belastingvordering <sup>12</sup>   | 60         | 74         |
| Actuele belastingvordering <sup>12</sup>   | 35         | 1          |
| Overige activa   | 102        | 449        |
|  | 197        | 524        |
| <i>Overige passiva</i>   |            |            |
| Voorziening latente belastingverplichting <sup>12</sup>  | 23         | 6          |
| Voorziening personeelsbeloningen   | 2          | 2          |
| Reorganisatievoorziening   | 3          | 6          |
| Overige schulden   | 155        | 255        |
|  | 183        | 269        |
| De voorziening personeelsbeloningen betreft een voorziening voor hypotheekkorting voor zowel actieve als gepensioneerde medewerkers. Deze voorziening heeft een langlopend karakter.   |            |            |
| De reorganisatievoorziening heeft betrekking op de uitbesteding van activiteiten met betrekking tot betalingsverkeer en IT-processen en de stroomlijning van de organisatiestructuur. Naar verwachting zijn de financiële verplichtingen voortvloeiend uit deze reorganisatie voor 31 december 2010 afgewikkeld. |            |            |
| De mutaties in de contante waarde van netto verplichting uit hoofde van de toegezegde rechten zijn als volgt:  |            |            |
| <i>Voorziening personeelsbeloningen</i>  |            |            |
| Stand nettoverplichting per 1 januari  | 2          | 3          |
| Overige mutaties voorziening   | -          | -1         |
| Stand nettoverplichting per 31 december  | 2          | 2          |
| <i>Reorganisatievoorziening</i>  |            |            |
| Stand nettoverplichting per 1 januari  | 6          | 7          |
| Toevoeging ten laste van resultaat   | 0          | 4          |
| Uitgaven ten laste van voorzieningen   | -3         | -5         |
| Stand nettoverplichting per 31 december  | 3          | 6          |

|  | 31-12-2008 | 31-12-2007 |
|--|------------|------------|
| <b>14 Eigen vermogen</b>   |            |            |
| De onder het eigen vermogen verantwoorde posten worden onderstaand toegelicht.   |            |            |
| <b>Kapitaal</b>  | 139        | 139        |
| Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 100 miljoen aandelen van EUR 2,50 nominaal, waarvan 55.690.720 aandelen zijn geplaatst en volgestort.   |            |            |
| <b>Algemene reserve</b>  | 1.633      | 1.612      |
| Onder dit hoofd zijn de in het verslagjaar en voorgaande jaren toegevoegde bedragen opgenomen. Statutair is bepaald dat 25 procent van het geplaatste kapitaal (EUR 35 miljoen) niet voor uitkering in aanmerking komt.  |            |            |
| <i>Agioreserve</i>   | 6          | 6          |
| Er hebben zich in 2008 geen mutaties voorgedaan.   |            |            |
| <i>Overige reserves</i>  | 1.627      | 1.606      |
| Nadat de statutair voorgeschreven delen ten laste van de voor uitkering vatbare winst zijn vastgesteld, bepaalt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders welk deel toegevoegd wordt aan de reserves.   |            |            |
|  | 1.633      | 1.612      |
| <b>Wettelijke reserve</b>  |            |            |
| <i>Herwaarderingsreserve</i>   | -29        | 104        |
| Het eigen vermogen bevat een herwaarderingsreserve waarin de ongerealiseerde reële waarde mutatie uit hoofde van de balanspost <i>Financiële activa voor verkoop beschikbaar</i> wordt verwerkt. Deze post wordt gecorrigeerd met een belastinglatentie. Bij verkoop van desbetreffende activa wordt het daarop betrekking hebbende cumulatieve resultaat dat in het eigen vermogen is verwerkt alsnog overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening. |            |            |
| <i>Reserve valuta omrekenverschillen</i>   | 189        | 32         |
| De reserve valuta omrekenverschillen is opgenomen als gevolg van de toepassing van hedge accounting op een netto-investering in een buitenlandse activiteit.   |            |            |
| <i>Wettelijke reserve reële waardevermeerderingen</i>  | 39         | 0          |
| Dit betreft het verschil tussen de geamortiseerde kostprijs en de reële waarde op de actiefzijde van de balans van financiële instrumenten die geen frequente marktnotering kennen.  |            |            |
|  | 199        | 136        |
| <b>Nettowinst</b>  | 81         | 158        |
| De balans is opgemaakt voor voorstel tot winstverdeling. De post representeert het behaalde resultaat na aftrek van de verplichting uit hoofde van vennootschapsbelasting.   |            |            |
| <i>Totaal eigen vermogen</i>   | 2.052      | 2.045      |

|  | 2008  | 2007  |
|--|-------|-------|
| <b>15 Rentebaten</b>   | 4.430 | 3.839 |
| Hieronder zijn de rentebaten opgenomen uit hoofde van de kredietverlening, de uitzettingen en beleggingen, alsmede de resultaten uit financiële instrumenten die ter dekking van het renterisico respectievelijk valutarisico zijn afgesloten. Daarnaast zijn onder deze post de ontvangen overige kredietgerelateerde baten verantwoord.  |       |       |
| <b>16 Rentelasten</b>  | 4.198 | 3.587 |
| Hieronder zijn opgenomen de lasten voortvloeiend uit het lenen van gelden en daarmee samenhangende transacties alsmede andere lasten die het karakter hebben van rente.  |       |       |
| <b>17 Opbrengsten uit deelnemingen</b>   | -5    | 3     |
| Hieronder zijn de opbrengsten uit deelnemingen opgenomen.  |       |       |
| <b>18 Provisiebaten</b>  | 20    | 14    |
| Onder deze post worden de baten verantwoord uit hoofde van ontvangen respectievelijk nog te ontvangen vergoedingen van voor derden verrichte diensten.   |       |       |
| <b>19 Provisielasten</b>   | 5     | 6     |
| Onder deze post worden de lasten verantwoord uit hoofde van betaalde respectievelijk nog te betalen vergoedingen voor door derden verrichte diensten, uit hoofde van kredieten en faciliteiten.  |       |       |
| <b>20 Resultaat financiële transacties</b>   | -110  | -11   |
| Hieronder zijn (on)gerealiseerde resultaten uit hoofde van reële-waarde-mutaties op financiële instrumenten verantwoord, die zijn gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties via het resultaat. Deze wordt vrijwel geheel gecompenseerd door marktwaardebewegingen van de derivaten die daartegenover zijn afgesloten. Tevens zijn de verkoopresultaten van transacties voor verkoop beschikbaar onder deze post opgenomen. In het kader van hedge accounting op een netto investering in een buitenlandse activiteit is het resultaatseffect op ineffectiviteit nihil. |       |       |
| <b>21 Valutare resultaat</b>   | 8     | 0     |
| Hieronder zijn de valutaresultaten opgenomen.  |       |       |
| <b>22 Overige resultaten</b>   | 3     | 0     |
| Hieronder zijn alle resultaten opgenomen die niet tot één van de hiervoor vermelde posten behoren.   |       |       |

|  | 2008 | 2007 |
|--|------|------|
| <b>23 Personeelskosten</b>   | 25   | 30   |
| De personeelskosten bestaan uit:   |      |      |
| Lonen en salarissen  | 17   | 19   |
| Pensioenlasten   | 4    | 4    |
| Sociale lasten   | 1    | 2    |
| Toevoeging aan voorzieningen   | 0    | 4    |
| Overige personeelslasten   | 3    | 1    |
|  | 25   | 30   |
| <b>24 Andere beheerskosten</b>   | 24   | 24   |
| Onder deze post zijn onder meer opgenomen de kosten inzake uitbesteding, huur/onderhoud onroerende zaken en bedrijfsmiddelen, kosten drukwerk, opleiding en reclame. |      |      |
| <b>25 Afschrijvingen</b>   | 2    | 4    |
| Voor een specificatie van deze post wordt verwezen naar de mutatieoverzichten van de onroerende zaken en bedrijfsmiddelen.   |      |      |

# Overige gegevens

|  | 2008  | 2007 |
|--|---|------|
| <b>26 Overige bedrijfslasten</b>   | o   | o    |
| Onder deze post zijn alle overige bedrijfslasten opgenomen.  |   |      |
| <i>Beloning Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen</i><br>Voor toelichting beloningen Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen wordt verwezen naar noot 31 [pag. 76] in de geconsolideerde jaarrekening. |   |      |
| Den Haag, 6 maart 2009   |   |      |
| <i>Raad van Bestuur</i>  | C. van Eykelenburg , <i>voorzitter</i><br>J.J.A. Leenaars<br>J.C. Reichardt   |      |
| <i>Raad van Commissarissen</i>   | H.O.C.R. Ruding, <i>voorzitter</i><br>Y.C.M.T. van Rooy, <i>secretaris</i><br>R.J.N. Abrahamsen<br>H.H. Apotheker<br>S.M. Dekker<br>W.M. van den Goorbergh<br>R.J.J.M. Pans<br>A.G.J.M. Rombouts<br>W.K. Wiechers |      |

## Accountantsverklaring

### Aan de Aandeelhouders, de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

#### Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2008 van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag bestaande uit de geconsolideerde en vennootschappelijke balans per 31 december 2008, winst- en verliesrekening, mutatieoverzicht eigen vermogen en kasstroomoverzicht over 2008 alsmede uit een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen gecontroleerd.

#### Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW, alsmede voor het opstellen van het verslag van de Raad van Bestuur in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

#### Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In

die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vennootschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de vennootschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

#### Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten per 31 december 2008 en van het resultaat en de kasstromen over 2008 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

#### Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 6 maart 2009

Ernst & Young Accountants LLP  
w.g. drs. A.B. Roeders RA

## Statutaire bepalingen inzake winstverdeling

Artikel 23 van de statuten inzake de verdeling van de winst luidt als volgt:

- 1 Uitkering van de winst geschiedt na vaststelling door de algemene vergadering van aandeelhouders van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 2 De vennootschap kan aan de aandeelhouders op de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het gestorte deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
- 3 Allereerst wordt zo mogelijk een bedrag ter grootte van tien procent (10%) van het resultaat van het boekjaar blijktens de jaarrekening toegevoegd aan de algemene reserve; van het daarna overschietende komt aan de aandeelhouders zo mogelijk vijf procent (5%) van het nominale bedrag van hun aandelenbezit toe.

- 4 Het overblijvende wordt uitgekeerd aan aandeelhouders in verhouding van het nominale bedrag van hun aandelen bezit, voor zover de algemene vergadering van aandeelhouders daarover niet beschikt voor reservering.
- 5 De vennootschap is bevoegd tussentijds winstuitkeringen te doen, overigens met inachtneming van het bepaalde in artikel 105, lid 4 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

## Voorstel tot winstverdeling

In miljoenen euro's

|  | 2008 | 2007 |
|--|------|------|
| <i>Nettowinst</i>  | 158  | 195  |
| <i>De bestemming van de winst is als volgt</i>                           |      |      |
| Toevoeging aan <i>Overige reserves</i> ex artikel 23, lid 3 BNG-statuten | 16   | 20   |
| Uitkering ex artikel 23, lid 3 BNG-statuten                              | 7    | 7    |
|  | 23   | 27   |
| Toevoeging aan <i>Overige reserves</i> ex artikel 23, lid 4 BNG-statuten | 63   | 78   |
| Uitkering ex artikel 23, lid 4 BNG-statuten                              | 72   | 90   |
|  | 135  | 168  |

# Bijlagen

## Statutaire bepalingen inzake doelstelling

Artikel 2 van de statuten luidt als volgt:

- 1 De vennootschap heeft ten doel de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
- 2 In het kader van haar in lid 1 omschreven doel houdt de vennootschap zich onder meer bezig met het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde. De vennootschap is bevoegd tot het verrichten van al hetgeen onmiddellijk of middellijk voor haar doel bevorderlijk kan zijn.
- 3 Onder overheden als bedoeld in het eerste lid worden verstaan:
  - a Nederlandse gemeenten en andere publiekrechtelijke rechtspersonen bedoeld in artikel 1, de leden 1 en 2 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
  - b de Europese Gemeenschappen en andere rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen waaraan krachtens de verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen een deel van de taak van de Europese Gemeenschappen is opgedragen;
  - c lidstaten van de Europese Gemeenschappen en andere rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen waaraan krachtens de wet van zodanige lidstaat een deel van de overheidstaak van die lidstaat is opgedragen;
  - d privaatrechtelijke rechtspersonen:
    - waarvan de helft of meer van de bestuurders middellijk of onmiddellijk door een of meer van de onder a, b en c van dit lid bedoelde lichamen wordt benoemd; en/of
    - waarvan de helft of meer van het aandelenkapitaal middellijk of onmiddellijk door een of meer van de onder a, b en c bedoelde lichamen wordt verschaft; en/of
    - waarvan de inkomstenkant van het budget voor de exploitatie voor de helft of meer middellijk of onmiddellijk door een of meer van de onder a, b en c bedoelde lichamen wordt verschaft of zeker gesteld op grond van een door een of meer van die lichamen vastgestelde regeling, verordening of wet; en/of
    - waarvan het budget voor de exploitatie middellijk of onmiddellijk door een of meer van de onder a, b en c bedoelde lichamen wordt vastgesteld of goedgekeurd op grond van een door een of meer van die lichamen vastgestelde regeling, verordening of wet; en/of
    - waarvan de verplichtingen jegens de vennootschap middellijk of onmiddellijk door een of meer van de onder a, b en c bedoelde lichamen worden gegarandeerd, dan wel zullen worden gegarandeerd krachtens een door een of meer van die lichamen vastgestelde regeling, verordening of wet, onder welke verplichtingen zijn begrepen niet-gegarandeerde verplichtingen uit voorfinanciering of anderszins waaruit na novatie verplichtingen resulteren die door een of meer van die lichamen zullen worden gegarandeerd krachtens een door een of meer van die lichamen vastgestelde regeling, verordening of wet; en/of
    - die krachtens een door een of meer van de onder a, b en c genoemde lichamen vastgestelde regeling, verordening of wet, een deel van de overheidstaak uitvoeren.

## A-BNG Dochtermaatschappijen

### **BNG Capital Management B.V. [BCM] 100%**

Koninginnegracht 2  
2514 AA Den Haag

Directie  
Drs. C.P. van Breugel  
C.J. de Krijger

Postbus 16450  
2500 BL Den Haag  
Telefoon (070) 3 75 02 45  
Fax (070) 3 75 09 29  
E-mail info@bcmnet.nl

Doelstelling  
Het aanbieden en ontwikkelen van gespecialiseerde financiële dienstverlening op het gebied van effectenbemiddeling, advies, het beheer van beleggingsfondsen met een fido-keurmerk en op maat gesneden vermogensbeheer aan overheden en instellingen die het maatschappelijk belang dienen.

### **Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector B.V. [OPP] 100%**

Dr. Kuiperstraat 12  
2514 BB Den Haag

Directie  
J.C.A. Polman  
Ir. G.C.A. Rodewijk

Postbus 16075  
2500 BB Den Haag  
Telefoon (070) 311 99 00  
Fax (070) 311 99 99  
E-mail algemeen@oppbv.nl

Doelstelling  
Het direct of indirect verstrekken van (risicodragend) vermogen aan overheden, alsmede het direct of indirect participeren en/of samenwerken in projecten met, dan wel ten behoeve van, overheden.

### **BNG Consultancy Services B.V. [BCS] 100%**

Koninginnegracht 2  
2514 AA Den Haag

Directie  
Ing. F.C.M Janse

Postbus 30304  
2500 GH Den Haag  
Telefoon (070) 3 75 08 84  
Fax (070) 364 93 49  
E-mail info@bcs.bng.nl

Doelstelling  
Het uitvoeren van kwalitatief hoogwaardige adviesopdrachten op financieel-economisch en strategisch gebied alsmede het verzorgen van trainingen op het gebied van treasury management en overige delen van het financieel-economisch management.

### **BNG Vastgoedontwikkeling B.V. [BVG] 100%**

Dr. Kuiperstraat 12  
2514 BB Den Haag

Directie  
J.C.A. Polman  
Ir. G.C.A. Rodewijk

Postbus 16075  
2500 BB Den Haag  
Telefoon (070) 311 99 00  
Fax (070) 311 99 99  
E-mail bouwer@bvg.nl

Doelstelling  
Ondersteunen van woningcorporaties, zorginstellingen en gemeenten bij de ontwikkeling en realisatie van vastgoedplannen. Dit gebeurt door de inzet van risicodragend kapitaal en expertise binnen maatschappelijk aanvaardbare kaders.

### **Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel B.V. [HVO] 100%**

Koninginnegracht 2  
2514 AA Den Haag

Directie  
J.C.A. Polman  
P.H. Verloop

Postbus 30305  
2500 GH Den Haag  
Telefoon (070) 375 05 80  
Fax (070) 3 75 09 67  
E-mail bms@bng.nl

Doelstelling  
Financiering van door ambtenaren, werkzaam bij de middels een afgesloten samenwerkingsovereenkomst aangesloten overheids- en gemeentelijke instelling, af te sluiten hypothecaire geldleningen.

### **Vincent Investments B.V. 83%**

Strawinskylaan 3105 Atrium  
1077 ZX Amsterdam

Directie  
A.J. Hooft van Huysduynen  
P.M. Hopkinson  
P.H. Verloop

Telefoon (020) 642 76 75  
Fax (020) 406 44 44

Doelstelling  
Het lenen van gelden en het doen van investeringen in zekerheden, het aangaan van (reverse) repo transacties met betrekking tot zekerheden, het aangaan van hedging overeenkomsten en het aanhouden van gelddeposito's.

**B-Enige Jaarcijfers van BNG vanaf 1915  
(bedragen in duizenden euro's)**

| Boekjaar | Geplaatst kapitaal | Gestort kapitaal | Reserves  | Langlopende verplichtingen | Boekjaar | Langlopende vorderingen | Kort krediet debiteuren | Kort krediet crediteuren | Saldo winst- en verliesrekening  1 |
|----------|--------------------|------------------|-----------|----------------------------|----------|-------------------------|-------------------------|--------------------------|------------------------------------|
| 1915     | 204                | 20               | 0         | 277                        | 1915     | 57                      | 0                       | 653                      | 2                                  |
| 1920     | 384                | 84               | 38        | 295                        | 1920     | 538                     | 0                       | 257                      | 42                                 |
| 1925     | 1.767              | 1.767            | 77        | 3.533                      | 1925     | 5.149                   | 3.511                   | 3.553                    | 155                                |
| 1930     | 1.983              | 1.983            | 140       | 15.410                     | 1930     | 17.065                  | 5.722                   | 5.094                    | 187                                |
| 1935     | 2.900              | 2.900            | 231       | 22.183                     | 1935     | 24.815                  | 7.633                   | 3.311                    | 322                                |
| 1940     | 3.061              | 3.061            | 208       | 12.883                     | 1940     | 15.877                  | 8.518                   | 4.415                    | 246                                |
| 1945     | 3.061              | 3.061            | 249       | 10.520                     | 1945     | 13.384                  | 22.262                  | 9.101                    | 232                                |
| 1950     | 3.105              | 3.105            | 454       | 86.543                     | 1950     | 90.807                  | 53.777                  | 24.427                   | 532                                |
| 1955     | 3.133              | 3.133            | 908       | 566.825                    | 1955     | 572.623                 | 66.767                  | 47.818                   | 832                                |
| 1960     | 40.939             | 7.012            | 4.538     | 2.740.538                  | 1960     | 2.779.127               | 71.720                  | 96.116                   | 1.037                              |
| 1965     | 45.378             | 7.465            | 8.168     | 4.271.975                  | 1965     | 4.301.094               | 281.075                 | 101.298                  | 2.027                              |
| 1970     | 52.775             | 14.862           | 16.427    | 8.251.283                  | 1970     | 8.413.856               | 438.774                 | 99.466                   | 6.587                              |
| 1975     | 67.568             | 29.655           | 88.489    | 15.025.688                 | 1975     | 15.229.918              | 600.179                 | 195.233                  | 28.850                             |
| 1980     | 104.551            | 66.638           | 246.586   | 18.809.227                 | 1980     | 19.166.544              | 1.294.919               | 141.613                  | 70.489                             |
| 1981     | 111.948            | 74.035           | 284.250   | 20.563.058                 | 1981     | 20.999.362              | 1.304.916               | 194.746                  | 76.847                             |
| 1982     | 119.344            | 81.431           | 362.754   | 22.826.819                 | 1982     | 23.241.661              | 1.026.584               | 290.715                  | 97.953                             |
| 1983     | 126.741            | 95.141           | 436.537   | 23.018.006                 | 1983     | 23.406.090              | 963.080                 | 417.796                  | 91.597                             |
| 1984     | 138.152            | 106.552          | 513.225   | 22.843.430                 | 1984     | 22.925.876              | 1.161.707               | 473.164                  | 97.678                             |
| 1985     | 143.857            | 112.258          | 592.637   | 24.492.553                 | 1985     | 24.655.812              | 1.254.453               | 619.518                  | 100.996                            |
| 1986     | 149.562            | 117.963          | 674.429   | 26.984.054                 | 1986     | 27.188.156              | 1.805.989               | 516.630                  | 104.065                            |
| 1987     | 155.268            | 123.668          | 752.796   | 30.411.173                 | 1987     | 30.600.152              | 1.686.531               | 442.082                  | 101.762                            |
| 1988     | 155.268            | 123.668          | 824.995   | 31.874.574                 | 1988     | 32.296.882              | 1.352.895               | 667.849                  | 109.288                            |
| 1989     | 155.268            | 123.668          | 892.191   | 31.954.215                 | 1989     | 32.489.741              | 1.666.878               | 908.875                  | 104.285                            |
| 1990     | 158.008            | 126.409          | 967.389   | 32.161.023                 | 1990     | 32.732.015              | 2.261.428               | 919.473                  | 110.461                            |
| 1991     | 158.008            | 126.409          | 1.011.728 | 31.079.730                 | 1991     | 33.724.611              | 2.181.086               | 1.417.843                | 86.041                             |
| 1992     | 158.008            | 126.409          | 1.083.265 | 29.746.188                 | 1992     | 34.455.423              | 1.358.717               | 2.213.487                | 118.293                            |
| 1993     | 158.008            | 126.409          | 1.152.996 | 33.147.989                 | 1993     | 37.818.157              | 1.483.964               | 2.625.294                | 115.437                            |
| 1994     | 158.008            | 126.409          | 1.224.994 | 35.943.094                 | 1994     | 38.071.862              | 2.735.454               | 2.590.526                | 128.649                            |
| 1995     | 158.008            | 126.409          | 1.305.757 | 39.664.778                 | 1995     | 40.761.488              | 2.137.899               | 2.587.148                | 137.191                            |
| 1996     | 158.008            | 126.409          | 1.399.815 | 41.834.574                 | 1996     | 41.870.931              | 1.933.578               | 1.902.931                | 143.444                            |
| 1997     | 158.008            | 126.409          | 1.547.432 | 43.497.010                 | 1997     | 43.335.947              | 2.656.811               | 1.597.669                | 153.752                            |
| 1998     | 158.008            | 126.420          | 1.679.379 | 45.401.721                 | 1998     | 45.466.657              | 2.797.481               | 1.357.663                | 169.350                            |
| 1999     | 158.008            | 126.420          | 1.860.763 | 47.667.792                 | 1999     | 47.171.383              | 3.082.766               | 2.111.858                | 230.081                            |
| 2000     | 158.008            | 126.420          | 2.075.272 | 49.286.388                 | 2000     | 54.623.328              | 3.110.394               | 3.779.636                | 230.904                            |
| 2001     | 139.227            | 139.227          | 2.139.103 | 52.564.243                 | 2001     | 59.446.888              | 3.994.986               | 8.504.975                | 249.000                            |
| 2002     | 139.227            | 139.227          | 2.194.764 | 55.448.477                 | 2002     | 67.046.644              | 4.792.642               | 10.115.715               | 283.127                            |
| 2003     | 139.227            | 139.227          | 2.159.527 | 58.671.294                 | 2003     | 72.859.621              | 4.558.707               | 12.789.138               | 303.627                            |
| 2004     | 139.227            | 139.227          | 2.330.805 | 64.067.450                 | 2004     | 73.914.244              | 5.070.251               | 11.284.235               | 300.797                            |
| 2005     | 139.227            | 139.227          | 2.832.809 | 72.647.410                 | 2005     | 76.019.286              | 6.947.752               | 7.155.594                | 310.833                            |
| 2006     | 139.227            | 139.227          | 2.336.965 | 71.207.875                 | 2006     | 77.992.839              | 6.984.629               | 9.169.497                | 198.694                            |
| 2007     | 139.227            | 139.227          | 1.815.926 | 69.039.722                 | 2007     | 78.826.312              | 10.349.820              | 13.658.775               | 195.418                            |
| 2008     | 139.227            | 139.227          | 1.759.853 | 80.032.181                 | 2008     | 75.741.198              | 11.079.758              | 17.473.692               | 157.701                            |

|1 Sedert 2005 na inhouding van vennootschapsbelasting. Omdat BNG per 1 januari 2005 International Financial Reporting Standards (IFRS) toepast voor de jaarrekening, zijn de cijfers vanaf 2005 minder goed vergelijkbaar met de jaren daarvoor.

**C-Aandeelhouders van BNG op 31 december 2008**

|                     |            |                        |         |                    |         |                          |           |
|---------------------|------------|------------------------|---------|--------------------|---------|--------------------------|-----------|
| aandelen            | 55.690.720 | Beuningen              | 14.040  | Doetinchem         | 62.634  | Groningen (prov.)        | 75.250    |
|                     |            | Beverwijk              | 85.605  | Dongen             | 23.510  | Groningen (gem.)         | 329.199   |
| Aa en Hunze         | 52.728     | Bilt, De               | 218.673 | Dongeradeel        | 76.323  | Grootevast               | 9.750     |
| Aalburg             | 17.550     | Bildt, Het             | 73.905  | Dordrecht          | 233.142 | Gulpen-Witterm           | 26.040    |
| Aalsmeer            | 25.857     | Binnenmaas             | 105.495 | Drechterland       | 15.756  |                          |           |
| Aalten              | 19.305     | Bladel                 | 62.790  | Drenthe (prov.)    | 87.750  | Haag, Den                | 1.275.456 |
| Abcoude             | 13.962     | Blaricum               | 5.967   | Drimmelen          | 36.426  | Haaksbergen              | 35.958    |
| Achtkarspelen       | 87.711     | Bloemendaal            | 14.040  | Druten             | 9.477   | Haaren                   | 11.278    |
| Alblasserdam        | 9.477      | Boarnsterhim           | 30.732  | Duiven             | 3.510   | Haarlem                  | 230.295   |
| Albrandswaard       | 3.510      | Bodegraven             | 50.934  |                    |         | Haarlemmerliede en       | 62.790    |
| Alkemade            | 38.025     | Boer, Ten              | 3.510   | Echt-Susteren      | 21.411  | Spaarnwoude              |           |
| Alkmaar             | 175.890    | Bolsward               | 16.068  | Edam-Volendam      | 29.484  | Haarlemmermeer           | 60.372    |
| Almelo              | 174.525    | Borger-Odoorn          | 80.340  | Ede                | 108.420 | Halderberge              | 43.524    |
| Almere              | 3.432      | Borne                  | 107.172 | Eemsmond           | 21.060  | Hardenberg               | 64.935    |
| Alphen aan den Rijn | 95.238     | Borsele                | 39.273  | Eersel             | 121.021 | Harderwijk               | 58.968    |
| Ameland             | 3.120      | Boskoop                | 18.720  | Eindhoven          | 171.600 | Hardinxveld-Giessendam   | 31.356    |
| Amersfoort          | 272.220    | Boxmeer                | 38.660  | Eijsden            | 34.905  | Haren                    | 9.126     |
| Amstelveen          | 143.520    | Boxtel                 | 53.385  | Elburg             | 76.830  | Harenkarspel             | 38.376    |
| Amsterdam           | 617.058    | Breda                  | 257.439 | Emmen              | 58.266  | Harlingen                | 31.200    |
| Andijk              | 3.120      | Breukelen              | 10.803  | Enkhuizen          | 130.650 | Hattem                   | 30.030    |
| Anna Paulowna       | 41.496     | Brielle                | 24.414  | Enschede           | 200.343 | Heemskerk                | 7.722     |
| Apeldoorn           | 132.093    | Bronckhorst            | 72.384  | Epe                | 60.879  | Heemstede                | 122.421   |
| Appingedam          | 23.751     | Brummen                | 702     | Ermelo             | 75.075  | Heerde                   | 9.126     |
| Arcen en Velden     | 7.020      | Brunssum               | 86.658  | Etten-Leur         | 9.828   | Heerenveen               | 56.355    |
| Arnhem              | 496.470    | Bunnik                 | 3.000   |                    |         | Heerhugowaard            | 9.789     |
| Assen               | 85.301     | Buren                  | 23.953  | Ferwerderadiel     | 5.967   | Heerlen                  | 424.827   |
| Asten               | 13.000     | Bussum                 | 97.188  | Flevoland (prov.)  | 75.250  | Heeze-Leende             | 10.020    |
|                     |            |                        |         | Franekeradeel      | 34.554  | Heiloo                   | 36.000    |
|                     |            |                        |         | Friesland (prov.)  | 75.250  | Helden                   | 50.700    |
| Baarle-Nassau       | 3.510      | Capelle aan den IJssel | 7.722   |                    |         | Helder, Den              | 211.731   |
| Baarn               | 46.800     | Castricum              | 40.872  | Gaasterlân-Sleat   | 6.669   | Hellendoorn              | 24.180    |
| Barendrecht         | 32.097     | Coevorden              | 94.926  | Geertruidenberg    | 133.653 | Hellevoetsluis           | 6.240     |
| Barneveld           | 24.570     | Cranendonck            | 5.000   | Gelderland (prov.) | 87.750  | Helmond                  | 52.650    |
| Bedum               | 5.265      | Cromstrijen            | 7.020   | Geldermalsen       | 28.665  | Hendrik-Ido-Ambacht      | 25.818    |
| Beek                | 11.544     | Cuijk                  | 32.253  | Geldrop-Mierlo     | 30.186  | Hengelo (O.)             | 174.486   |
| Beemster            | 7.020      | Culemborg              | 8.775   | Gemert-Bakel       | 45.474  | 's-Hertogenbosch         | 139.659   |
| Beesel              | 66.300     |                        |         | Gennep             | 10.530  | Heumen                   | 151.515   |
| Bellingwedde        | 12.597     |                        |         | Giessenlanden      | 25.935  | Heusden                  | 44.499    |
| Bennebroek          | 7.020      | Dalfsen                | 33.735  | Gilze en Rijen     | 10.179  | Hillegom                 | 49.686    |
| Bergambacht         | 3.510      | Dantumadeel            | 12.285  | Goedereede         | 34.593  | Hilvarenbeek             | 23.510    |
| Bergeijk            | 80.886     | Delft                  | 47.385  | Goes               | 96.369  | Hilversum                | 120.939   |
| Bergen (L.)         | 10.530     | Delfzijl               | 39.156  | Goirle             | 12.636  | Hof van Twente           | 157.326   |
| Bergen (N.H.)       | 149.994    | Deurne                 | 99.840  | Gorinchem          | 96.330  | Hoogeveen                | 17.550    |
| Bergen op Zoom      | 41.067     | Deventer               | 292.313 | Gouda              | 82.446  | Hoogezand-Sappemeer      | 31.161    |
| Berkelland          | 305.877    | Diemen                 | 8.775   | Graafstroom        | 21.060  | Hoogheemraadschap        | 17.355    |
| Bernheze            | 21.060     | Dinkelland             | 16.934  | Graft-De Rijp      | 7.020   | Hollands Noorderkwartier |           |
| Bernisse            | 13.260     | Dirksland              | 19.188  | Groesbeek          | 60.840  | Hoorn                    | 46.098    |
| Best                | 24.570     | Doesburg               | 27.612  |                    |         |                          |           |



|                        |         |                            |         |                    |         |                       |            |
|------------------------|---------|----------------------------|---------|--------------------|---------|-----------------------|------------|
| Horst aan de Maas      | 74.451  | Losser                     | 17.550  | Noordwijk          | 12.636  | Rijnwoude             | 142.896    |
| Houten                 | 6.240   |                            |         | Noordwijkerhout    | 8.775   | Rijssen-Holten        | 304.746    |
| Huizen                 | 85.956  | Maarssen                   | 15.600  | Nuenen, Gerwen en  | 1.755   | Rijswijk              | 165.945    |
| Hulst                  | 17.472  | Maasbree                   | 9.477   | Nederwetten        |         | Roerdalen             | 17.199     |
|                        |         | Maasdonk                   | 10.530  | Nunspeet           | 75.075  | Roermond              | 34.749     |
| IJsselstein            | 4.563   | Maasdriel                  | 20.770  | Nuth               | 11.232  | Ronde Venen, De       | 23.361     |
|                        |         | Maasgouw                   | 72.150  |                    |         | Roosendaal            | 56.862     |
| Jacobswoude            | 83.694  | Maassluis                  | 61.035  | Oegstgeest         | 46.059  | Rotterdam             | 304.785    |
|                        |         | Maastricht                 | 347.334 | Oirschot           | 8.775   | Rozenburg             | 16.770     |
| Kampen                 | 100.893 | Margraten                  | 17.550  | Oisterwijk         | 7.845   | Rucphen               | 19.656     |
| Kapelle                | 53.040  | Marne, De                  | 10.530  | Oldebroek          | 9.750   |                       |            |
| Katwijk                | 144.066 | Marum                      | 7.020   | Oldenzaal          | 17.550  | Schagen               | 13.611     |
| Kerkrade               | 183.300 | Medemblik                  | 7.020   | Olst-Wijhe         | 18.252  | Scheemda              | 31.122     |
| Kessel                 | 3.510   | Meerlo-Wanssum             | 7.020   | Ommen              | 79.638  | Schermer              | 7.020      |
| Koggenland             | 29.016  | Meerssen                   | 13.689  | Onderbanken        | 8.775   | Scherpenzeel          | 3.510      |
| Kollumerland en        | 22.347  | Menaldumadeel              | 24.375  | Oosterhout         | 35.100  | Schiedam              | 326.352    |
| Nieuwkruisland         |         | Menterwolde                | 38.688  | Oostflakkee        | 3.120   | Schiermonnikoog       | 7.020      |
| Korendijk              | 29.718  | Meppel                     | 18.915  | Oost Gelre         | 51.363  | Schijndel             | 28.782     |
| Krimpen aan den IJssel | 32.799  | Middelburg                 | 49.296  | Ooststellingwerf   | 18.720  | Schinnen              | 7.020      |
|                        |         | Middelharnis               | 15.600  | Oostzaan           | 24.765  | Schouwen-Duiveland    | 23.790     |
| Laarbeek               | 20.709  | Midden-Delfland            | 48.594  | Opmeer             | 19.188  | Sevenum               | 34.866     |
| Landerd                | 29.094  | Midden-Drenthe             | 60.138  | Opsterland         | 66.651  | Simpelveld            | 6.630      |
| Landgraaf              | 41.301  | Mill en St. Hubert         | 5.265   | Oss                | 60.645  | Sint Anthonis         | 12.285     |
| Landsmeer              | 24.453  | Millingen aan de Rijn      | 8.736   | Oud-Beijerland     | 5.265   | Sint-Michielsgestel   | 21.060     |
| Langedijk              | 6.318   | Moerdijk                   | 27.027  | Oude IJsselstreek  | 161.460 | Sint-Oedenrode        | 64.857     |
| Lansingerland          | 15.015  | Montferland                | 19.756  | Ouder-Amstel       | 4.914   | Sittard-Geleen        | 175.266    |
| Leek                   | 28.041  | Montfoort                  | 12.480  | Ouderkerk          | 3.510   | Skarsterlân           | 68.484     |
| Leerdam                | 17.550  | Mook en Middelaar          | 123.708 | Oudewater          | 27.612  | Sliedrecht            | 31.200     |
| Leeuwarden             | 116.142 | Moordrecht                 | 17.472  | Overbetuwe         | 21.762  | Slochteren            | 20.124     |
| Leeuwarderadeel        | 72.150  | Muiden                     | 3.510   | Overijssel (prov.) | 87.750  | Sluis                 | 10.140     |
| Leiden                 | 347.646 |                            |         |                    |         | Smallingerland        | 110.292    |
| Leiderdorp             | 97.968  | Neder-Betuwe               | 18.246  | Papendrecht        | 6.318   | Sneek                 | 82.329     |
| Leidschendam-Voorburg  | 203.190 | Nederlek                   | 33.150  | Pekela             | 26.130  | Soest                 | 123.825    |
| Lelystad               | 5.000   | Nederweert                 | 14.040  | Pijnacker-Nootdorp | 57.564  | Someren               | 15.444     |
| Lemsterland            | 31.746  | Neerijnen                  | 14.040  | Purmerend          | 7.020   | Son en Breugel        | 29.991     |
| Leudal                 | 143.052 | Niedorp                    | 6.942   | Putten             | 10.530  | Spijkenisse           | 7.020      |
| Liesveld               | 13.962  | Nieuwegein                 | 80.184  |                    |         | Staat der Nederlanden | 27.845.360 |
| Limburg (prov.)        | 156.000 | Nieuwerkerk aan den IJssel | 25.000  | Raalte             | 25.987  | Stadskanaal           | 27.339     |
| Lingewaal              | 17.550  | Nieuwkoop                  | 36.348  | Reeuwijk           | 25.896  | Staphorst             | 30.030     |
| Lingewaard             | 19.305  | Nijefurd                   | 22.815  | Reiderland         | 61.074  | Stede Broec           | 17.823     |
| Lisse                  | 18.252  | Nijkerk                    | 32.370  | Reimerswaal        | 15.990  | Steenbergen           | 11.583     |
| Littenseradiel         | 8.736   | Nijmegen                   | 193.479 | Renkum             | 89.739  | Steenwijkerland       | 129.675    |
| Lochem                 | 60.138  | Noord-Beveland             | 6.520   | Reusel-De Mierden  | 10.530  | Stein                 | 19.266     |
| Loenen                 | 3.120   | Noord-Brabant (prov.)      | 40.000  | Rheden             | 186.966 | Strijen               | 6.240      |
| Loon op Zand           | 41.886  | Noord-Holland (prov.)      | 610.350 | Rhenen             | 61.035  |                       |            |
| Lopik                  | 26.442  | Noordenveld                | 30.771  | Ridderkerk         | 89.115  | Terneuzen             | 45.474     |
| Loppersum              | 24.102  | Noordoostpolder            | 19.656  | Rijnwaarden        | 4.914   | Terschelling          | 3.510      |

|                        |         |                             |         |
|------------------------|---------|-----------------------------|---------|
| Texel                  | 7.371   | Weert                       | 41.379  |
| Teylingen              | 57.681  | Weesp                       | 33.501  |
| Tholen                 | 33.696  | Werkendam                   | 9.828   |
| Tiel                   | 36.803  | Wervershoof                 | 3.510   |
| Tilburg                | 71.786  | Westerveld                  | 51.987  |
| Tubbergen              | 30.000  | Westervoort                 | 3.510   |
| Twenterand             | 23.868  | Westland                    | 301.860 |
| Tynaarlo               | 43.243  | Weststellingwerf            | 58.071  |
| Tytsjerksteradiel      | 48.945  | Westvoorne                  | 66.963  |
|                        |         | Wierden                     | 21.060  |
| Ubbergen               | 33.540  | Wieringen                   | 6.240   |
| Uden                   | 17.550  | Wieringermeer               | 5.616   |
| Uitgeest               | 3.510   | Wijchen                     | 11.193  |
| Uithoorn               | 54.522  | Wijdemeren                  | 33.930  |
| Urk                    | 3.861   | Wijk bij Duurstede          | 23.751  |
| Utrecht (gem.)         | 763.074 | Winschoten                  | 88.920  |
| Utrecht (prov.)        | 87.750  | Winsum                      | 10.140  |
| Utrechtse Heuvelrug    | 201.669 | Winterswijk                 | 17.199  |
|                        |         | Woensdrecht                 | 11.232  |
| Vaals                  | 17.121  | Woerden                     | 123.201 |
| Valkenburg aan de Geul | 21.060  | Wolden, De                  | 31.122  |
| Valkenswaard           | 12.987  | Wormerland                  | 36.660  |
| Veendam                | 86.190  | Woudenberg                  | 3.510   |
| Veenendaal             | 86.970  | Woudrichem                  | 10.530  |
| Veere                  | 7.020   | Wûnseradiel                 | 128.973 |
| Veghel                 | 26.598  | Wymbritseradiel             | 63.492  |
| Veldhoven              | 35.100  |                             |         |
| Velsen                 | 280.410 | Zaanstad                    | 416.286 |
| Venlo                  | 99.006  | Zaltbommel                  | 3.861   |
| Venray                 | 50.973  | Zandvoort                   | 56.862  |
| Vianen                 | 22.698  | Zederik                     | 43.017  |
| Vlaardingen            | 198.198 | Zeevang                     | 12.246  |
| Vlagtwedde             | 16.458  | Zeewolde                    | 78      |
| Vlieland               | 3.510   | Zeist                       | 192.075 |
| Vlissingen             | 70.356  | Zevenaar                    | 8.020   |
| Vlist                  | 10.530  | Zevenhuizen-<br>Moerkapelle | 11.856  |
| Voerendaal             | 11.232  | Zijpe                       | 3.510   |
| Voorschoten            | 41.184  | Zoetermeer                  | 3.510   |
| Voorst                 | 112.983 | Zoeterwoude                 | 26.871  |
| Vught                  | 15.795  | Zuid-Holland (prov.)        | 610.350 |
|                        |         | Zuidhorn                    | 10.140  |
| Waalre                 | 6.318   | Zundert                     | 104.949 |
| Waalwijk               | 29.133  | Zutphen                     | 95.940  |
| Waddinxveen            | 17.823  | Zwartewaterland             | 23.712  |
| Wageningen             | 50.310  | Zwijndrecht                 | 47.541  |
| Wassenaar              | 106.392 | Zwolle                      | 149.097 |
| Waterland              | 14.040  |                             |         |